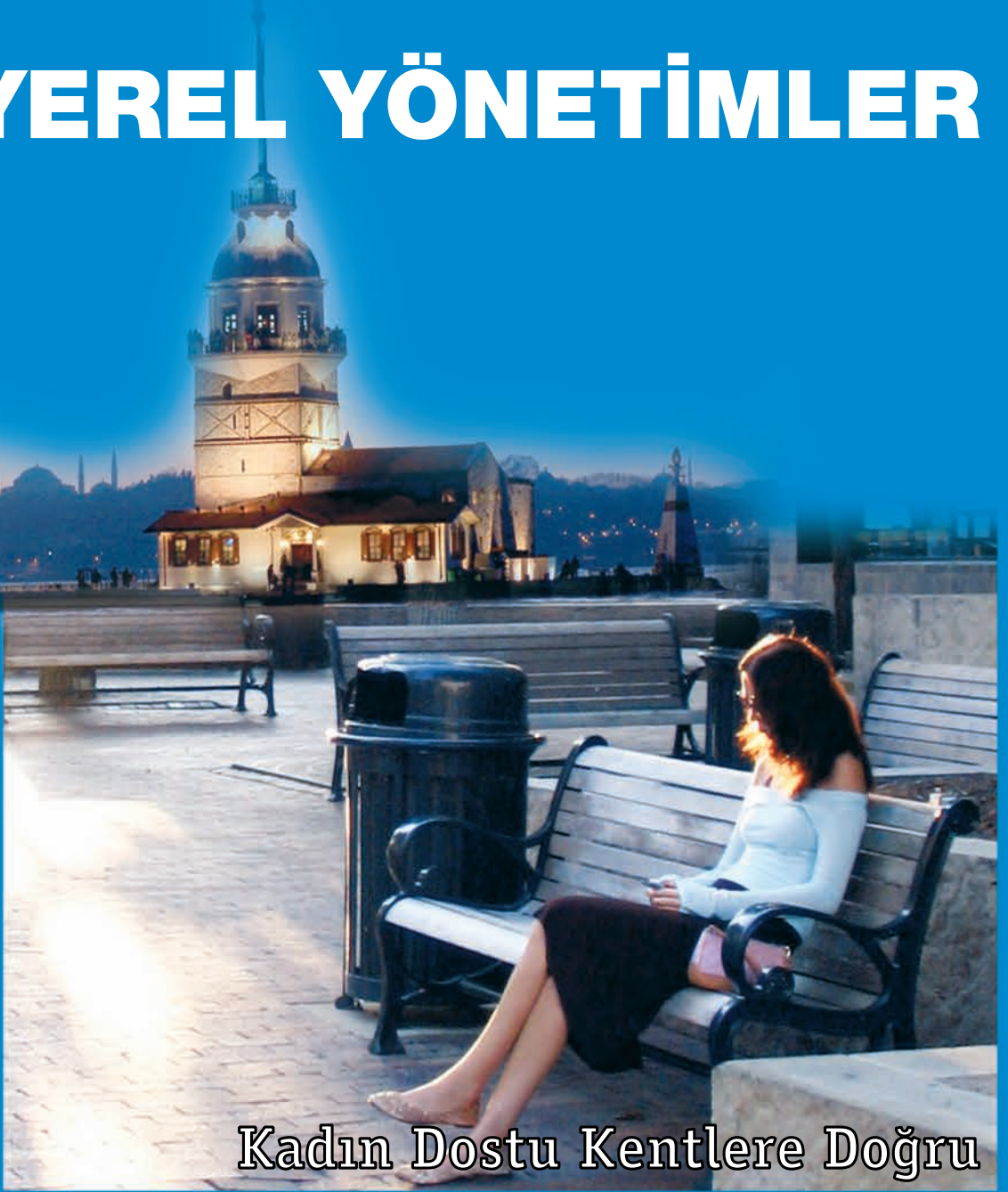

KADIN HAKLARI ve YEREL YÖNETİMLER

Kadın Dostu Kentlere Doğru

SABANCI VAKFI

Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler

“Kadın Dostu Kentlere Doğru”

SABANCI VAKFI

Bu rehber

T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) tarafından Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı kapsamında hazırlanmıştır.

Şubat 2008

**İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KADIN VE KIZ ÇOCUKLARININ İNSAN HAKLARININ KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ
ORTAK PROGRAMI EKİBİ**

İçişleri Bakanlığı

Yılmaz KURT

AREM Başkanı, Mülkiye Baş Müfettişi

Mustafa ÇÖĞGÜN

Program Ulusal Direktörü, Hukuk Müşaviri

Recep DEMİR

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

Osman TAŞÇI

Başkomiser

İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi

Çamlıca Mahallesi 1. Cadde, 8. Sokak No: 1

Yenimahalle 06370 Ankara

Tel: (312) 3975646

Faks: (312) 3970803

www.arem.gov.tr

Birleşmiş Milletler Mukim Koordinatörlüğü

Birlik Mahallesi 2. Cadde No: 11

Çankaya 06610 Ankara

Tel : (312) 454 11 00

Faks : (312) 496 14 63

www.un.org.tr

Basım

Yalçın Matbaacılık, Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tel: 0.312 395 21 16-17 • Faks: 0.312 395 23 69

“Kadın-erkek eşitliği; bir insan hakları sorunu, sosyal adaletin önemli bir koşulu, aynı zamanda eşitlik, kalkınma ve barış arayışlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Kadınlarla erkekler arasında eşitliğe dayanan, bugünkünden farklı bir toplum, insanı merkeze alan sürdürülebilir kalkınma için de şarttır. 21. Yüzyılın zorluklarıyla baş edebilmek için, kadınlarla erkeklerin, kendileri, çocukları ve toplumları adına birlikte çaba göstermelerini sağlamak, ancak sürekli, uzun vadeli bir kararlılıkla mümkündür...”

(Pekin Eylem Platformu)*

Türkiye, Avrupa Birliği Komisyonu Kadın Erkek Eşitliği Yol Haritası; 2006-2010 belgesinde yer verilen toplumsal cinsiyet eşitliği (fırsat eşitliği) önceliklerine uymayı vaat etmiştir. Sözkonusu öncelik alanları:

- “- Kadın ve erkeklerin eşit ekonomik özgürlüğe sahip olmaları,*
- özel yaşam ile iş yaşamının uyumlaştırılması,*
- karar alma mekanizmalarında eşit temsil,*
- cinsiyete dayalı şiddetin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması,*
- cinsiyete dayalı yerleşik kalıp yarguların ortadan kaldırılması ve*
- dış politika ile kalkınma politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi” dir.*

(Avrupa Komisyonu)**

Sürdürülebilir kalkınmaya önem vermemizin temelinde insan yattığına göre, Habitat Gündemi’ni uygulama çalışmalarımız da insanı temel almalıdır. Kadınların, çocukların ve gençliğin güvenli, sağlıklı ve tehlikesiz yaşam koşullarına özellikle gereksinme duyduklarını açıklıkla görüyoruz. Yoksulluğun ve ayrımcılığın kökünü kazıma, tüm insan haklarını ve herkes için temel özgürlükleri geliştirme ve koruma, eğitim, beslenme, ömür boyu sağlık hizmetleri ve özellikle de herkes için yeterli barınak gibi temel gereksinimleri sağlama yolundaki çabalarımızı yoğunlaştıracğız. O amaçla, insan yerleşmelerindeki yaşam koşullarını yerel gereksinim ve koşullara uygun yöntemlerle geliştirmeyi yükümleniyor ve herkes için daha iyi yaşam koşullarının yaratılmasını sağlayabilmek için, küresel, ekonomik, toplumsal ve çevre konularındaki yönelimleri dikkate alma gerekliliğini de belirtiyoruz. Ayrıca siyasal, ekonomik ve toplumsal yaşama bütün kadın ve erkeklerin eksiksiz ve eşit, gençlerin de etkin katılımını sağlayacağız. Engelliler için eksiksiz erişim olanaklarının sağlanmasını, barınma ve insan yerleşmelerinin sürdürülebilir gelişmesi konulu politika, program ve projelerde cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesini gözeteceğiz. Bu yükümlülükleri, özellikle mutlak yoksulluk içinde yaşayan bir milyarı aşkın insanı ve Habitat Gündemi’nde tanımlanan korunmasız ve ayrıcalıksız grupları dikkate alarak üstleniyoruz.

(Birleşmiş Milletler-Habitat)***

* Pekin Eylem Platformu BM Dünya Kadınlar Konferansı’nda (1995, Pekin) kabul edilen iki temel belgeden biridir. Diğer belge Pekin Bildirgesi’dir. Pekin Eylem Platformu, “kadınların güçlenmesi için uluslararası gündem” olarak tanımlanabilir. Eylem Platformu’nun uygulanması ve izlenmesinde temel görev hükümetlere verilmiş olmakla birlikte, BM kuruluşları, bölgesel ve uluslararası kuruluşlar, gönüllü kuruluşlar ile sivil toplumun işbirliği önemlidir. Tam metnin yanı sıra, Pekin+5 Genel Kurul Özel Oturumunun (Pekin Konferansı izleme toplantısı) (2000 yılı) sonuçları için de bakınız: KSSGM, Pekin+5 Siyasal Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi – Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Ankara, Mart 2003

** Avrupa Komisyonu 2006-2010 Kadın Erkek Eşitliği Yol Haritası; 2006-2010 başlıklı belgeye <http://eur-lex.europa.eu> adresinden ulaşılabilir.

*** Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II İstanbul Deklarasyonu, 3-14 Haziran 1996

İÇİNDEKİLER

İNSAN HAKLARI VE KADIN

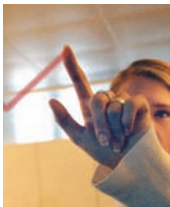

İnsan Hakları	11
Neden "Kadın Hakları"?	12
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	16
Türkiye'de Kadının Durumu ve Kadın Hakları	18
Kadın Hakları Konusunda İçişleri Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar	21

YEREL YÖNETİMLER VE KADIN

Kentli Hakları	23
Hukuki Düzenlemeler	27
Belediye Kanunu	27
Büyükşehir Belediyesi Kanunu	30
İl Özel İdaresi Kanunu	30
5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu	31
Bilgi Edinme Hakkı	31
Stratejik Plan ve Kadın	33
Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005'de Kadın	36
Kadınlara Yönelik Hizmetler	37
Kadın Sığınma Evleri (Konukevleri)	38
Kadın Sığınma Evinin Taşınması Gereken Özellikler?	42
Ev ve Bakım İşlerini Kolaylaştırmak	42
Kadın Merkezleri	43
Kişisel Destek Programı	44
Hasta ve Yakınlarını Barındırma Evleri	46
Evde Bakım Hizmeti	46
Kadın Hastalıklarının Sağlık Taraması	47
Sokakta Çalışan Çocuk Merkezleri Oluşturulması	47
Kentsel Hizmetler	48
Eğlence ve Dinlenme İmkanları	50
Mikro Kredi	52
Yerel Yönetimlerde Kadın İstihdamı	53
Belediyelerin Bütçelerinden Sosyal Hizmete Yönelik Ayrılan Paylar	54
Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler ve Bütçe İlişkisi	55
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü'nce Çocuk ve Kadınlara Yönelik yürütülen hizmetlerden bazıları	55
Koruyucu Aile Hizmetleri	55
Çocuk ve Gençlik Merkezleri	57
Kadın Konuk Evleri	59
Toplum Merkezleri	60

KADINLARIN YEREL YÖNETİMLERE KATILIMI

Halkın Yerel Yönetime Katılımı	64
Yerel Yönetimlerde Gönüllü Katılım	67
Kent Konseyleri	69

KADIN DOSTU KENTLER

Kadın Dostu Kentler	73
"Sizin Kentiniz Ne Kadar Kadın Dostu" Anketi	74
Dünya'da Kadın Dostu Kent Oluşturmak İçin Neler Yapılıyor?	76
Yerel Yönetimler ve Kadın Dostu Kentler	79

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARIN VE KIZ ÇOCUKLARININ İNSAN HAKLARININ KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ ORTAK PROGRAMI

Yerel Eşitlik Eylem Planları	86
Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım	86
Kentsel Hizmetler	87
Kadına Yönelik Şiddet	87
Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı	88
Eğitim ve Sağlık Hizmetleri	89
Göç ve Yoksulluk	90
Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma	90

İLGİLİ MEVZUAT LİSTESİ

Kanunlar	94
Tüzükler	94
Yönetmelikler	95
Ekler	97

ÖNSÖZ

İnsan haklarının bir değer olarak benimsenip kadın haklarının evrensel bir referans noktası haline dönüşmesi, tarihsel olarak uzun bir mücadelenin sonunda gerçekleşmiştir. Hükümetimiz, bir taraftan kadının yasalar karşısındaki statüsünü çağdaş dünyaya paralel olarak güçlendirmeye yönelik çalışmalar yaparken, diğer taraftan da onun toplum içindeki konumunu ve sosyal durumunu iyileştirmeye yönelik faaliyetler yürütmektedir. 59. Hükümet döneminde Hükümetimiz, kadın-erkek arasındaki eşitlikçi yaklaşımı ile bu alanda önemli kazanımlar elde etmiştir. Anayasa'da yapılan değişikliklerle "Eşitlik İlkesi" güçlendirilmiştir. Yeni çıkarılan İş Kanunu ile çalışma yaşamında kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır.

Yine bu dönemde yasalaşan, yeni Türk Ceza Kanunu'nda bu alanda reform niteliğinde düzenlemelere yer verilmiştir. Yasa ile kadınlara yönelik olarak işlenen suçlar, "Kişilere Karşı Suçlar" kapsamına alınmıştır. Aile içi şiddet, "eziyet" başlığı altında yeni suç tanımlarını içermek üzere kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Töre cinayetlerinde haksız tahrik nedeniyle ceza indrimi kaldırılmış, çocuk istismarı ve cinsel istismara da ağır cezalar getirilmiştir.

Hükümetimizin gerçekleştirdiği yerel yönetim reformu ile mahalli idarelerde "katılım" ön plana çıkarılmış, kadın-erkek tüm vatandaşlarımıza yerel yönetim karar ve hizmetlerine katılma, faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve yerel yönetimlerin yardımlarından faydalanma imkanı sağlanmıştır. Ayrıca aile içi şiddet nedeniyle mağdur olan kadınlarımızın ve çocuklarımızın korunması için büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelere koruma evleri açma zorunluluğu getirilmiştir.

Hükümetimiz, kadınların ve kız çocuklarının eğitimine özel önem vermekte olup, ilkokuldan üniversiteye kadar en iyi eğitimi almaları için azami gayret sarf etmektedir. Kız çocuklarının eğitim yoluyla kişilik ve özgüvenlerinin gelişmesine yönelik önemli miktarda kaynak ayrılmaktadır. Bu kapsamda kız çocuklarının okullaşması için "Haydi Kızlar Okula" kampanyası yürütülmekte, "Şartlı Nakit Transferi" uygulaması ile çok olumlu sonuçlar alınmaktadır. Yapılan bu çalışmalar, doğrudan kadın haklarının ve kullanımının çağdaş düzeye gelmesini sağlayacak ve aynı zamanda kadınların istismarını önleyecektir. İnsan hakları bağlamında kadın haklarına yönelik çalışmalarımız, 60. Hükümet döneminde de artırılarak sürdürülecektir.

Bu bağlamda, Bakanlığım ile Birleşmiş Milletler ve Sabancı Vakfının ortaklaşa yürüttüğü, "Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı'nın", kadınların ve kız çocuklarının yerel karar alma mekanizmalarına katılmasına ve yerel kapasitenin artırılmasına önemli katkılar sağlayacağını düşünüyorum.

Birleşmiş Milletler ile Bakanlığım arasındaki "Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı'nın" bir ürünü olarak hazırlanan bu çalışmanın, yerel yönetimlere, kadın ve kız çocuklarımıza daha iyi, etkin ve erişilebilir yerel kamu hizmeti sunumu konusunda yol göstereceğine ve rehberlik edeceğine olan inancımla, Bakanlığım Araştırma ve Etütler Merkezi'ne (AREM), Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na ve çalışmada emeği geçenlere teşekkür ederim.

Beşir ATALAY
İçişleri Bakanı

GİRİŞ

Anayasa'nın 2. maddesinde tarif edildiği üzere; Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir. Tanımı gereği sosyal devletin; kişilerin sosyal durumlarını iyileştirmek, onlara insan onuruna yakışır bir yaşam düzeyi sağlamak ve sosyal güvenliğe kavuşturmak gibi görev ve yükümlülükleri vardır.¹ Bu tanım aynı zamanda, devletin tüm vatandaşlarına kişisel hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri ortamı oluşturmasıyla maddi ve manevi imkanlar sunması gereğine atıfta bulunur.

Temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi bağlamında, Türkiye'de yasal alanda çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Söz konusu yasal düzenlemelerle kadınlarımız daha "eşitlikçi" bir ortama kavuşmuşlardır.

Bu kapsamda aile içindeki şiddetin önlenmesini sağlayacak cezai yaptırımlar öngören Ailenin Korunmasına Dair Kanun (1998), aile reisliğini kaldıran, edinilmiş mallara katılma rejimini benimseyen, evlilik yaşını yükselten ve eşitleyen ve evlilik dışı doğan çocukların da mirasta eşit hak sahibi olmalarını sağlayan yeni Medeni Kanun(2002), çalışma yaşamında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması alanında önemli açılımlar getiren ve işgücü piyasasına girişte ayrımcılığı önleyecek hukuki düzenlemeleri içeren yeni İş Kanunu (2003) ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2004) ile cinsel nitelikli suçları kişiye karşı suç kapsamına alan, kişinin insan onuru ile bağdaşmayan, bedensel ve ruhsal yönden acı çekmesine neden olan fiiller için cezayı ağırlaştıran, evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi konulara ilk kez yer veren ve "töre" saikiyle işlenen cinayetlerin faillerinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasını öngören yeni Türk Ceza Kanunu (2005) yürürlüğe konulmuştur.

Söz edilen yasal düzenlemelere ilave olarak, 2004 yılında; Anayasanın 10. maddesine yapılan bir değişiklik ile Devlet, kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit olanaklara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Diğer taraftan, Anayasanın 90. maddesine "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." hükmü eklenmiştir .

Tüm bu düzenlemelere rağmen, Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar hayatın tüm alanlarına tam olarak eşit bir biçimde katılamamaktadırlar. 2002 seçim sonuçlarına göre Türkiye'de kadınlar Parlamento'da sadece yüzde 4.4 oranında temsil edilmektedir. (2007 seçimlerinde ilk defa bu oranın iki katını geçerek yüzde 9 temsil düzeyine ulaşmıştır). 2004 yerel seçim sonuçları ise yerel yönetimlerde bu oranın daha da düşük (İl Genel Meclisinde yüzde 1,7, Belediye Meclisinde yüzde 2,5) olduğunu göstermektedir. Temsil ve katılımdaki bu eşitsizlik, kadınların hizmetlere erişimini sınırlamakta, kadınlar aleyhine eşitsizliğin yeniden artmasına neden olmaktadır. Bu noktada, temsil ve özellikle katılım sorununun çözümüne katkıda bulunacağı düşünülen bazı önemli yasal düzenlemelere değinmek gerekir. Söz konusu düzenlemeler, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004), 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005) ve 5302 sayılı İl Özel İdare-i Kanunu'dur (2005). Anılan yasalar, yerel kararlara kadınların katılımının önünü açan düzenlemeler öngörmekte ve yerel yönetimlere kadın yurttaşlara yönelik olarak çeşitli görevler ve yükümlülükler getirmektedir.

1. GÖZÜBÜYÜK, A. Ş., Yönetim Hukuku, 2000. s.31

Çünkü, kadınların ve erkeklerin toplumsal rolleri, gereksinimleri, sorunları ve beklentileri aynı değildir. Bu nedenle yerel yönetimlerin halka sunduğu veya sunacağı sosyo-ekonomik ve mekânsal hizmetlerden kadınların da yararlanabilmeleri için farklı düzenlemeler yapmaları gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin kadın ve erkeğin farklı ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesini artırmayı, dolayısıyla 'Kadın Dostu Kentler' oluşturmayı amaçlayan İçişleri Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler ve Sabancı Vakfının ortaklaşa yürüttüğü "Kadınların ve Kız Çocuklarının Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi" Programının bir ürünü olarak hazırlanan bu rehberin, kadınlara yönelik hizmetlerin tasarımı ve sunumunda yerel yönetimlere yol göstermesi beklenmektedir..

Recep DEMİR
İçişleri Bakanlığı
Başkontrolörü

Yılmaz KURT
Mülkiye Başmüfettişi
Araştırma ve Etütler Merkezi Başkanı

İnsan Hakları ve Kadın

1. İnsan Hakları
2. Neden “Kadın Hakları”?
3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
4. Türkiye’de Kadının Durumu ve Kadın Hakları
5. Kadın Hakları Konusunda İçişleri Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar

1. İnsan Hakları

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) 21. yüzyılda, bireysel güvenlik, kölelik, işkence, hukuki koruma, seyahat, ifade ve inanç özgürlüğü, toplanma ve dernek kurma hakkı, sosyal güvenlik, çalışma, sağlık, eğitim, kültür, yurttaşlık haklarına ilişkin uluslararası standart oluşturma çabasının ürünüdür. Bildirge yukarıda sıralanan insan haklarından; cins, dil, din, siyasi görüş, ulusal veya sosyal köken, servet veya diğer herhangi bir fark gözetmeksizin tüm insanların eşit biçimde yararlanmasını öngörmektedir (Madde 2).

İnsan hakları kişinin onur ve değeri üzerine inşa edilmiş bir kavram olup, bu çerçevede tanımlanan haklar vazgeçilemez ve devredilemez haklardır. Dahası, insan hakları bölünemez, birbirine bağlı ve

birbirini destekleyen bir haklar manzumesidir. Bu nedenle, insan haklarından bir bölümüne saygı göstermek yeterli değildir, insan haklarından sadece birinin ihlali, diğer insan haklarından yararlanılamaması sonucu doğurur.

İnsan hakları uluslararası ve ulusal düzeyde yasal düzenlemelerle garanti altına alınmıştır. İnsan haklarını düzenleyen yasalar, devletlere belli bir biçimde davranma yükümlüğü getirmesi yanında belli bir biçimde davranmama yükümlüğü de getirir. Buna karşın, yasaların insan haklarının temel kaynağı olduğu söylenemez, çünkü insan hakları, insanın “insan” olma sıfatıyla doğuştan itibaren sahip olduğu temel ve vazgeçilmez haklardır.

İnsan haklarının, kadınların da tam olarak ve eşit bir biçimde yararlanacağı bir haklar manzumesi olduğu düşünülmektedir. Ancak, dünya genelinde gelenekler, önyargılar, ekonomik, sosyal ve siyasal etkenler kadınları genel insan hakları yararlanıcısı olmaktan çıkarmakta ve onlara ikincil bir rol tanımlamaktadır. Hayatın kamusal ve özel olarak ikiye ayrılması ve kadının daha çok özel alanda konumlandırılması, devletin “kadın yurttaşlara” karşı yükümlülüklerini daraltmakta ve onların haklardan yararlanmasını engelleyecek bir zemin oluşturmaktadır.²

2. Neden “Kadın Hakları”?

20. yüzyılda insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusundaki kazanımların kadınları ve kız çocuklarını kucaklayıp kucaklamadığı sorunu “kadının insan hakları” ile “kadın-erkek eşitliği” tartışmalarını zorunlu kılmıştır.

2. Bunch, Charlotte ve Samantha Frost Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women's Issues and Knowledge, Routledge, 2000. <http://www.unhcr.ch/html/menu2/womenpub2000.htm#intro>

Genel olarak eşitlikten “yasa önünde eşitlik” anlaşılır. Bu eşitlik anlayışı “otorite karşısında” herkesin eşit haklara sahip olduğu ilkesinden yola çıkar ve herkesin “eşit muamele görme” talebini ifade eder. Her bireyin, farklı toplumsal koşullarda yaşadığı, toplumun sunduğu olanaklardan eşitsiz bir biçimde yararlandığı önkabulünden hareket edildiğinde ise haklar mücadelesinin ana çerçevesini “herkesin eşit koşullarda yaşama olanaklarına kavuşturulması” oluşturur. Bu kavrayış, farklı insanlara farklı olanaklar sunarak eşitliği sağlamayı hedefler. Aslında yukarıda özetlenen bu iki anlayış birbirini dışlamaz ancak birlikte uygulandığında eşitlik anlamlı bir ilke haline gelir.³

Yirminci yüzyılda insan haklarının korunması ve güçlendirilmesi konusunda kaydedilen gelişmeler kadın ve erkeğin insan haklarından eşit bir biçimde yararlanmasını sağlayamamış, kadınların hayatın tüm alanlarındaki eşitlik talepleri daha çok yasa önünde eşitlik olarak anlaşılmalı ve bu yöndeki düzenlemeler, kadınların siyasette, ekonomik ve sosyal hayatta yer almasının önünü açamamıştır. Özellikle 1980’li yıllarda giderek etkisini artıran kadın hareketinin talepleri doğrultusunda, “kadının insan hakları” kavramı ilk defa 1993 Viyana’da yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konferansı sonucunda kabul edilen Viyana Bildirgesi ve Eylem Programında açıkça yer almıştır.⁴ Belgenin 18. maddesine göre; kadınların ve kız çocukların insan hakları evrensel insan haklarının vazgeçilmez, bütünleşmiş ve bölünemez bir parçasıdır. Kadınların ulusal ve uluslararası düzlemde siyasi, medeni, ekonomik, kültürel ve sosyal hayata eşit ve tam katılımı ve cinsiyet temelli ayrımın ortadan kaldırılması uluslararası topluluğun öncelikli hedefidir. Belge ile, kadın ve kız çocuklarının insan haklarından tam ve eşit bir biçimde yararlanabilmesini sağlama görevi taraf devletlere verilmektedir. 1995 BM IV. Dünya Konferansı sonucunda kabul edilen “Pekin Eylem Platformu” bu kavrayışı bir adım ileriye taşıyarak taraf devletleri, sadece kadınların insan haklarına yönelik ihlalleri ortadan kaldırmakla değil bu hakların korunması ve güçlendirilmesi ile de yükümlü kılmaktadır.

Aslında, açık bir biçimde adlandırılmamış olmakla birlikte, “kadının insan hakları” daha önce 1979 yılında taraf devletlerin imza ve onayına açılan ‘BM Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde (bundan böyle CEDAW olarak anılacaktır.) kapsamlı bir biçimde düzenlenmiştir. 1980 yılında Kopenhag’da gerçekleştirilen BM II. Dünya Kadın Konferansı sırasında yürürlüğe girdiği resmen ilan edilen Sözleşmeye Türkiye 20 Aralık 1985 yılında taraf olmuş ve Sözleşme Türkiye açısından 1986 yılında yürürlüğe girmiştir.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), "kadınların evrensel insan hakları bildirgesi" olarak tanımlanmaktadır. CEDAW’ın özünü birbiri ile bağlantılı üç ilke oluşturmaktadır⁵;

3. Sancar, Serpil, Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş, TUSİAD, s.200, İstanbul,2000
4. 12 Temmuz 1993 A/CONF/157/23 sayılı BM Genel Kurul Kararı
5. <http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs22.htm> erişim tarihi 19.7.2007

- ◆ Eşitlik ilkesi,
- ◆ Ayrımcılık yapmama ilkesi,
- ◆ Devletlerin yükümlülüğü ilkesi,

Sözleşmeye göre, “kadınlara karşı ayırım” kavramı; “kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelmektedir.”

Sözleşme;

- ◆ yasal mevzuatta yer alan ayrımcı düzenlemelerin ayıklanması,
- ◆ kadın ve erkeğin konumlarının eşitlenene dek “geçici özel önlemler” alınması ve bu önlemlerin ayrımcılık sayılmaması,
- ◆ kadınlara atfedilen biyolojik, sosyal ve kültürel rollere iliştilmiş kalıplaşmış önyargılar ve ayrımcı düzenleme ve uygulamalar ile kadınların siyasete, kamu hizmetlerine, eğitim ve mesleki eğitime, çalışma hayatına, sağlık hizmetlerine erişimini engelleyici düzenleme ve uygulamaların ortadan kaldırılması,
- ◆ banka kredisi vb. kaynaklara kadınların eşit erişimlerinin sağlanması,
- ◆ medeni haklar ve hukuki ehliyetin kullanımında ayrımcılığın önlenmesi,
- ◆ kırsal kesimde yaşayan kadınları kalkınmanın eşit faydalanıcıları haline getirilmesi, konularında taraf devletlere görev vermektedir.

CEDAW, Türkiye dahil 185 devlet tarafından imzalanmış ve onaylanmıştır. Sözleşme, 1949'da Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan Kadının Statüsü Komisyonunun 30 yıllık çalışmasının ürünüdür. Birleşmiş Milletler, kadın erkek eşitliği konusundaki çalışmalarını 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren dünya konferanslarına⁶ ağırlık vererek sürdürmüştür. Bu kapsamda yapılan BM 1993 Viyana Konferansını izleyen

- 1975 yılında Meksikanın başkentinde BM Birinci Dünya Kadın Konferansı gerçekleştirildi. Konferans sonucunda Kadının İlerlemesi için Araştırma ve Eğitim Enstitüsü (INSTRAW) ile BM Kadın İçin Kalkınma Fonu (UNIFEM) oluşturuldu. Kadın on yılı ilan edildi. 1980'de Kopenhag'da yapılan BM II. Dünya Kadın Konferansı'nda BM "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)" kabul edildi. Sözleşme 1981 yılında yürürlüğe girdi. 1985'te Nairobi'de yapılan BM III. Dünya Kadın Konferansında Nairobi İleriye Yönelik Stratejileri benimsendi. 1990 yılında Dünya Çocuk Zirvesi gerçekleştirildi. 1993'de Viyanada BM İnsan Hakları Konferansı düzenlendi. Bu konferansın çıktıkları olan Bildirge ve Eylem Planı aracılığı ile 'kadınının insan hakları' kavramı uluslararası düzenlemelere girdi. 1994'de Nüfus ve Kalkınma Konferansı Kahire'de gerçekleştirildi. Kahire Eylem Planı kadınının insan haklarını cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarını da kapsayacak şekilde genişletti. 1995 yılında Kopenhag'da Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi gerçekleştirildi. 1995'te de Pekin'de taahhütler konferansı olarak düşünülen BM IV. Dünya Kadın Konferansı gerçekleştirildi. Konferans sonucunda kabul edilen Pekin Eylem Platformunda 12 öncelik alanı tespit edildi. Bunlar; Kadın ve Yoksulluk, Kadın ve Eğitim, Kadın ve Sağlık, Kadın ve Şiddet, Kadın ve Silahlı Çatışmalar, Kadın ve Ekonomi, Karar Alma Mekanizmalarında Kadın, Ulusal Mekanizmaları, Kadınının İnsan Hakları, Kadın ve Medya, Kadın ve Çevre ve Kız Çocukları'dır. Pekin Eylem Platformu ile kadın erkek eşitliği bakış açısının ana plan ve politikalara yerleştirilmesi (gender mainstreaming) kavramı kadın gündemine resmen girdi. 2000 yılında New York'ta yapılan Pekin+5 BM Genel Kurul Özel Oturumuna, Pekin Eylem Platformu ile belirlenen 12 kritik alana ilişkin gelişmeler değerlendirildi. Türk heyetinin özel çabası sonucunda Özel Oturumun Sonuç Belgesinde kadına yönelik şiddet biçimleri arasında erken ve zorla evlendirme, evlilik içi tecavüzün yer alması sağlandı. 2000 yılında New York'ta gerçekleştirilen Binyıl Kalkınma Zirvesi gerçekleştirildi. Zirve'de benimsenen Binyıl Kalkınma Hedeflerinden üçüncüsü kadınların durumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak. 2005 yılında New York'ta yapılan Pekin+10 Özel Oturum, Pekin Eylem Platformunda yer alan 12 öncelik alanındaki gelişmeler değerlendirdi.

Birleşmiş Milletler Konferanslarında, insan haklarının ayrılmaz bir parçası sayılan kadının insan hakları genişletilmiş ve kadına karşı şiddeti ortadan kaldırmak, cinsel haklar ve doğurganlıkla ilgili hakları hayata geçirmeye yönelik hedefler de uluslararası gündeme dahil edilmiştir. 1993 tarihli BM Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildiri, hem özel hem kamusal alanda kadına karşı şiddeti kınayan ve BM üyesi ülkelerin şiddeti ortadan kaldırmak için çaba göstermelerini talep eden düzenlemeler içermektedir.

Yukarıda özetle verilen tüm gelişmeler, CEDAW Sözleşmesinin uygulanmasını izlemekle görevli CEDAW Komitesinin güçlendirilmesine yönelik bir ihtiyaç doğurmuştur. Bu doğrultuda hazırlanan ve 1999 yılında kabul edilen BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi İhtiyari Protokolü, öngördüğü iki yeni mekanizma aracılığı ile CEDAW Komitesinin uygulamayı izleme ve denetleme rolünü güçlendirmiştir. Türkiye, Bin Yıl Kalkınma Zirvesinde İhtiyari Protokolü imzalamıştır. Türkiye'nin 2002 yılında taraf olduğu Protokol 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. CEDAW İhtiyari Protokole 15 Haziran 2007 tarihi itibarıyla 88 ülke taraf olmuştur.

İhtiyari Protokol iki mekanizma öngörmektedir, bunlardan birincisi başvuru, ikincisi inceleme/soruşturma mekanizmasıdır. Başvuru mekanizması uyarınca bireyler ve kadın grupları CEDAW Sözleşmesinin ihlâl edildiği iddiasıyla (iç hukuk yollarının tüketildiği ve diğer şartlar yerine getirildiği durumlarda) CEDAW Komitesine başvurabilirler ve haklarının iadesini ve tazminata hükmedilmesi talep edebilirler. Ayrıca kişi ve kadın grupları, ulusal devletlerin ihlal/ihlaller konusunda uyarılmasını isteyebilirler.

İhtiyari protokolün sağladığı ikinci mekanizma ise soruşturma mekanizmasıdır. Buna göre, bir ülkede yaygın ve sistematik olarak kadının insan hakları ihlalleri olduğunda, şikâyet şartı aranmaksızın CEDAW Komitesi kendiliğinden soruşturma yapma, heyet gönderme yetkisine sahiptir. Protokol Komiteye ihlallerin nedenlerine ilişkin rapor hazırlama yetkisi de vermektedir

Kadın erkek eşitliği (fırsat eşitliği) Avrupa Birliğinin de kurucu öğelerinden biridir. Kadın erkek eşitliği Roma Anlaşmasının (1957) 119. Maddesi ile düzenlemiştir. Roma anlaşmasının 119. maddesini yeniden düzenleyen Amsterdam Anlaşmasının (1999) 141. Maddesi eşitlik ilkesini genişleterek tanımlamış ve üye ülkeleri, tüm politikalara ve uygulamalara eşitlik hedefini yerleştirmekle yükümlü kılmıştır.

Avrupa Topluluğu, Roma Anlaşmasının 119. maddesi uyarınca, 1970'li yıllardan itibaren cinsler arasında eşitliği amaçlayan "Direktifler" çıkarmaya başlamıştır. İlk direktif, kadın ve erkeklere eşit ücret ilkesinin uygulanmasına ilişkin üye ülke yasalarının düzenlenmesi konusundaki 75/117/EEC sayılı direktiftir. Avrupa Birliği Direktifleri esas olarak işgücü piyasasında eşitliğe odaklanmıştır. 1975 yılından sonra çıkarılan tüm direktiflerde ebeveyn izninden, mesleki eğitime, işgücü piyasası ile ilgili bir çok önemli konu düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemelerin yetersizliği ve sınırlılığı kadın kuruluşları tarafından sıkça dile getirilmektedir. 2004/113/EC sayılı Mal ve Hizmetlere Erişimde Kadınlar ve Erkeklere Eşit Muamele Edilmesi Prensibinin Uygulanması başlıklı Direktif bu sorunu çözümüne katkıda bulunmak üzere çıkarılmıştır ve iş hayatı dışında cinsiyet ayrımı konusunda düzenlemeler içermektedir.

Avrupa Birliği Komisyonu Amsterdam Anlaşmasının sağladığı yasal temele dayanarak 2006-2010 yıllarını kapsayan dönem için Birliğin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yol Haritasını (SEC(2006) 275) hazırlamıştır. Yol haritasında, altı öncelikli alan belirlenmiştir. Bunlar; kadın ve erkeğe eşit ekonomik özgürlük; iş yaşamı ile özel yaşamın uyumlaştırılması; karar almada eşit temsil; cinsiyet temelli şiddetin tüm biçimlerini ortadan kaldırılması; cinsiyete dayalı kalıp yargıların ortadan kaldırılması ve dış politikada ve kalkınmada eşitliği artırmaktır. 2006-2010 yol haritası her bir öncelikli alanı tanımlamakta ve buna yönelik eylemleri belirlemektedir.

3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği⁷

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeğin, kamusal ve özel alanda eşit fırsatlar, haklar ve sorumluluklara sahip olması, kadın ve erkeğin eşit oranda görünür, güçlü ve eşit katılımının sağlanması anlamına gelmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramı, sosyal olarak yapılandırılmış ve anlamlandırılmış bir kavram olarak kadın ve erkeğin günlük hayatlarının her alanında görev, sorumluluk ve rollerinin farklı kurgulanmasına olanak tanır.

Toplumsal cinsiyet her ne kadar, zaman zaman, dile yeni giren bir terim olarak yadırgansa ve belirli bir dirençle karşılanmış olsa da cinsiyetin biyolojik ve toplumsal belirlenmeleri arasındaki farkı anlayabilmek ve süreçleri birbirlerinden ayırt edebilmek açısından son derece önemli ve işlevsel bir kavramdır. İşlevsel bir kavramdır çünkü bir değer sistemi olarak devlet kurumlarını ve sosyal ilişkileri belirler, dolayısıyla insanların bu sistemde nasıl yer alıp yaşayacaklarını, haklarını nasıl koruyup geliştireceklerine ilişkin ipucu verir. Özetle, toplumsal cinsiyet, değişim ve dönüşümü içsel bir öge olarak barındıran sistem ve ilişkiler bütünüdür. Bunun için de ilerlemeye olanak tanır.

Toplumsal cinsiyet rolleri erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıkların toplumsal olarak nasıl algılandığına bağlı olarak ortaya çıkar, toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü içinde pekişir, erkeklerin ve kadınların düşünce, davranış ve hissediş biçimlerini belirler. Toplumsal cinsiyet rolleri genel olarak üretim, yeniden üretim, topluluğun idame ettirilmesi ve toplumsal-siyasal katılım gibi dört tip

toplumsal aktivite içinde ele alınabilir.

Toplumsal cinsiyet ilişkileri ise kaynaklara erişim ve kaynakların kullanımı ve kontrolünde kadın ve erkek farklı konumlarına atıfta bulunur. İçinde bulunduğumuz toplumlarda kaynaklara erişim ve kaynakların kontrolü

7. KSGM, Toplumsal Cinsiyet El Kitabı.akt.DEREN Mesut.CANPOLAT Şebnem, KOÇBERGER Güler. "Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Oluşturma Eylem Planı" Nüfus Bilimleri Demeği Tarafından Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü İçin Hazırlanan Rapor. Ankara Kasım 2005. s.5-7

analiz edildiğinde, ağırlıklı kadınların aleyhine bir tabloyla karşı karşıya kalınmaktadır. Aşağıda yer alan veriler sorunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır⁸;

- ◆ Dünyanın hiç bir ülkesinde kadınlar erkeklerin yararlandığı fırsatlardan yararlanamamaktadır.
- ◆ Dünya’da göçmen ve yerinden olmuş nüfusun yüzde 75’ini kadınlar oluşturmaktadır.
- ◆ Dünyada hala okur yazar olmayan 800 milyonluk nüfusun 2/3 ünü kadınlar oluşturmaktadır.
- ◆ Dünyada okul çağında olan ve okula gidemeyen 77 milyon çocuğun yüzde 57’i kız çocuklarıdır.
- ◆ Kız çocuklarının ortaöğretime devam oranı yüzde 43’tür.
- ◆ Her yıl yaklaşık 500.000 kadın hamilelik veya doğumda önlenebilir komplikasyonlar nedeniyle ölmektedir.
- ◆ Dünya’da banka kredilerinin sadece yüzde 5’i kırsal kesim kadınına ulaşmaktadır .
- ◆ Kadınlar dünyada gıda üretiminin yaklaşık yüzde 80’nini gerçekleştirmelerine rağmen, tarımsal desteklerden yararlanan kadınların oranı yüzde 10’un altındadır.
- ◆ Kadınlar dünyada çapında toprakların (arazinin) yüzde 15’ne sahiptir.
- ◆ Tarım dışı sektörde ücretli çalışan kadınların oranı sadece yüzde 39’dur
- ◆ 60 ülkede kadınların gelirleri erkeklerin gelirlerinin yüzde 50’sidir.
- ◆ Ücretsiz aile işçilerinin yüzde 60’ını kadınlar oluşturmaktadır .
- ◆ Ücretli işte çalışan kadınların yarısı Uluslararası Çalışma Örgütüne kayıtlı 110 meslek içinde sadece 11 veya daha az sayıda mesleği icra etmektedir
- ◆ Kadınların parlamentoda temsil oranı ortalaması yüzde 17’dir. Kadınların parlamentoda temsil oranının en yüksek olduğu ülke Ruanda’dır (yüzde 48.8)
- ◆ Birleşmiş Milletlere üye 192 ülkenin devlet ve hükümet başkanlarından sadece 13’ü kadındır.
- ◆ 78 ülkede yapılan araştırma; kadın belediye başkanlarının oranının sadece yüzde 9 olduğunu göstermektedir. Yerel meclis üyesi kadınların oranı ise yüzde 20,9’dur.

Yukarıda yer alan rakamlarla çarpıcı bir biçimde özetlenen sorunları ortadan kaldırmak toplumsal cinsiyet eşitliği ile mümkündür. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlar ve erkekler için eşit haklara, yükümlülükler ve fırsatlara dayanan yeni ve eşit ilişkiler kurulması anlamına gelir.⁹

8. Veriler; Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu İnsani Gelişme Raporu, (1995, 2005); BM Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu (2005,2007), BM Nüfus Fonu Dünya Nüfusunun Durumu (2007), BM Çocuk Fonu Dünya Çocuklarının Durumu(2007), Women and Men in OECD Countries, ILO Global Report Equality at Work (2007) United Cities and Local Governments <http://www.cities-localgovernments.org/ucgl> erişim tarihi 18.7.2007; Women’s Learning Partnership www.learningpartnership.org/resources erişim tarihi 18.7.2007 kaynaklarından derlenmiştir.

9. BERKTAY Fatmağül. “Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye” İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 7, 2004. s. 21“Önsöz”, Mona Sahlin, Ulla Hoffmann, Maria Wetterstrand, The Swedish Government’s National Action Plan for Gender Equality http://stk.bilgi.edu.tr/docs/berktay_std_7.pdf

4. Türkiye’de Kadının Durumu ve Kadın Hakları

Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat’la başlayan yenilikçi hareketler ve Batı’da gelişen kadın hareketinin de etkisiyle kadınlar 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren taleplerini ifade etmeye, örgütlenmeye başlamışlardır.

Cumhuriyet döneminde kadının eğitim olanaklarına erişimi, kamusal alana girişi desteklenerek kadınların özerk bireyler olabilmelerinin yolu açılmıştır.¹⁰

Bu doğrultuda atılan çok önemli iki adım; Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924) ve onu izleyen Medeni Kanun’un (1926) kabulüdür. Bir diğer önemli gelişme, 1930 yılında belediye seçimlerinde kadınlar ilk kez seçme-seçilme hakkını kullanmalarındır. Dört yıl sonra, 1934 yılında da kadınlara seçme ve seçilme hakkını tanıyan Kanun kabul edilmiştir.

1940’lı yıllara dek uzanan bu hızlı reform sürecini göreceli olarak uzun bir duraksama dönemi izlemiştir.

Özellikle güçlenen kadın hareketinin oluşturduğu ivme ile 1980’li yıllarda yeni bir canlanma sözkonusu olmuş, CEDAW Sözleşmesi (1986) bu dönemde yürürlüğe girmiştir. 1990 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün kurulması kadın erkek eşitliği alanında yapılan çalışmaların hızlanmasına yol açmış ve 1998 yılında çok önemli bir yasal düzenleme Türk mevzuatına girmiştir. Anılan düzenleme, Koruma Emri olarak da adlandırabilecek 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dur. Kanuna göre, aile içi şiddet yaşandığında, şiddet uygulayan eş ya da diğer aile bireyine karşı bir “koruma emri” çıkartılması ve böylece müşterek ikametgahtan uzaklaştırılması olanağı sağlanmaktadır. Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da 2007’de yapılan iki değişiklikle; şiddeti uygulayanlar açısından kapsam genişletilmiştir. Ayrıca değişiklik, koruma kararına uyulmaması durumunda genel kolluk kuvvetlerine, mağdurların şikâyet dilekçesi vermesine gerek kalmadan re’sen soruşturma yapma yetkisi tanınmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığına da koruma kararına uymayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açma yetkisi verilmiştir. Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un uygulamasını kolaylaştırmak amacı ile 2003 yılında 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun kabul edilmiştir. Aile mahkemeleri ihtisas mahkemeleri olup bünyesinde psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı barındırmaktadır. Kanunda 2004 yılında yapılan değişiklikle aile mahkemeleri hakimlerinde aranan özellikler yeniden düzenlenmiştir.

1990’lı yıllardaki düzenlemeleri, Avrupa Birliği adaylık sürecinin etkilediği bir üçüncü kuşak yasal reform paketi izlemiştir. Bu paketin en önemli düzenlemelerinden biri 2002 yılında yürürlüğe giren yeni Medeni Kanun’dur. Yeni Medeni Kanun’la, eşlere aile ikametgahının belirlenmesi ve aileyi temsilde eşit haklar tanınmıştır. Medeni Kanun’la ayrıca, minimum evlenme yaşı yükseltilmiş ve her iki cinsiyet için eşitlenmiştir. Kanun tarafından geti-

10. a.g.e

rilen bir diğer önemli değişiklik ise Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi'nin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesidir. Bu rejim, evlilik süresince edinilmiş tüm malların değerinin boşanma durumunda eşit olarak paylaşılması hükmünü getirmektedir. Eşitlikçi bir evlilik mal rejimi kabul ederek, Medeni Kanun hem evlilikte edinilen malların eşit bölüşümünü öngörür hem de ev işleri ve ailenin bir sonraki güne hazırlanması için harcanan fiziksel ve zihinsel emeğin değerini onaylar.¹¹

Yukarıdaki düzenlemelere ek olarak, Anayasa'nın 41. maddesinde yapılan değişikliklerle ailenin tanımı, "eşler arasında eşitliğe dayanan" bir kurum olarak değiştirilmiştir. 2001 yılında 4709 sayılı Yasa ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 66. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır. Bu değişikliklerle yabancı babadan ve Türk anadan doğan çocukların vatandaşlığı konusundaki ayrımcı düzenleme ortadan kaldırılmıştır.

2004 yılında Anayasa'nın 10. maddesine yapılan bir ekle, Devlet cinsiyete dayalı ayırım yapmamanın ötesinde kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit olanaklara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Reform mahiyetinde bir düzenleme olmasına rağmen, Anayasa'nın 10. Maddesi CEDAW Sözleşmesinin 4. Maddesi ile öngörülen geçici özel önlem uygulamalarına olanak tanımaktadır. Anayasa'nın 90. maddesine eklenen cümle ile de usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınacağı hükme bağlanmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (2005), reform niteliğinde düzenlemelere yer verilmiştir. Cinsel saldırı suçlarının topluma, "aileye" ve "edep törelere" karşı işlenmiş suçlar değil, "kişilere karşı işlenmiş suçlar" olarak tanımlanması yeni kanunla getirilen en önemli düzenlemelerden biridir. Benzer şekilde, yeni yasa cinsel saldırı suçları olan "ırza geçme", "ırza tasaddi" gibi muğlak ve cinsel saldırıları, erkeklerin ve toplumun "namusu" üzerinden tanımlayan ifadeler yerine, "cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar" olarak tanımlanmıştır.

Cinsel tecavüz ve cinsel taciz tanımları, cinsel saldırının gerçekleşebileceği bütün şekilleri kapsayabilecek şekilde genişletilmiş ve bu suçlara daha ağır cezalar öngörülmüştür. Dahası, işkence sırasında cinsel saldırı ve cinsel saldırının mağdurun beden veya ruh sağlığına zarar vermesi ağırlaştırıcı neden kabul edilmiştir.

Yeni Ceza Yasası'nda evlilik içi tecavüz ve cinsel saldırı, işyerinde cinsel taciz açıkça suç kabul edilmiş ve cezalandırılmıştır. Aile içi şiddet, işkencenin bir alt türü olan "eziyet" kapsamına alınarak bu fiillere ağır cezalar öngörülmüştür. Yasa'da çocukların cinsel istismarı ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Töre cinayetlerinin nitelikli insan öldürme kapsamına alınması da çok önemli bir adımı teşkil etmektedir.¹²

2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu ile işgücü piyasasına girişte kadın-erkek ayrımcılığı önleyecek hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Temel insan hakları bakımından cinsiyet dahil işveren işçi ilişkisinde hiçbir nedenle ayırım yapılamayacaktır. 4857 sayılı Kanunda işyerinde cinsel tacize ilişkin hüküm de ilk kez yer almış ve bu durumda işçiye haklı nedenle derhal fesih hakkı tanınmıştır. Ayrıca kadın çalışanlara verilen ücretli doğum izin süreleri de arttırılmıştır (16 hafta). Benzer düzenleme süt izni için de yapılmış, izin süresi 6 ay ve günde 1,5 saat olarak belirlenmiş ve kullanılma biçiminin belirlenmesi hak sahibine bırakılmıştır.

Devlet Memurları Kanunu'nda yapılan değişiklikle de kamu personeli kadınların ücretli doğum izinleri 9 haftadan 16 haftaya çıkartılmış, süt izinlerinde yine paralel bir düzenleme gerçekleştirilmiştir.

11. CEDAW Üçüncü ve Dördüncü Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu, www.ksgm.gov.tr erişim tarihi 19.07.2007

12. Bu konuda daha fazla bilgiye www.kurumsalhaberler.com/kader/bultenler adresinden ulaşılabilir.(4.4.2005 TCK Kadın Platformu Basın Açıklaması) erişim tarihi 19.07.2007

5393 sayılı Belediye Kanunu ile, Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelere kadın ve çocuklar için "koruma evleri" açma yükümlülüğü getirilmiştir.

- ◆ Kadınların temsil oranı İl Genel Meclisi'nde %1,78, Belediye Meclisi'nde %2.37'dur. Cumhuriyet tarihinde ilk kez 2007 seçimlerinde Parlamentodaki kadın oranı yüzde 9'a ulaşmıştır.
- ◆ 3225 belediye başkanı içinde sadece 18 kadın belediye başkanı vardır (%0,56)
- ◆ Kadınların kentlerde işgücüne katılım oranı %17 ila %19 arasındadır.
- ◆ Kadınların %18 ila 20'si okuma yazma bilmemektedir.
- ◆ 2000-2005 yılları arasında polis sorumluluk bölgesinde töre kavramı içerisinde değerlendirilebilecek toplam 1091 adet olay meydana gelmiş. Töre ve namus cinayeti nedeniyle 480 kadın hayatını kaybetmiştir.¹³

Türkiye geneliyle ilgili olarak sayısı artırılabilir bu veriler, ülke genelinde bir "yurttaşlar grubu" olarak kadınların temel haklarından ne ölçüde yararlanabildiğini sergilemektedir. Bununla birlikte, "kadın sorunları" olarak adlandırılan alanın, genel ve "eğitim / sağlık / istihdam / şiddet / siyaset" gibi başlıklara ayrılmış biçimde tanımlanması da yeterince aydınlatıcı olmadığı da açıktır. Çünkü bu çerçeve, içinde yer almayan sorunların görülmesini neredeyse tamamen engeller. Dahası, özgül yerel sorunların görünmez ya da ikinci planda kalmasına neden olabilir. Yasa önünde eşitlik/yasal eşit yurttaşlık, kadınların yaşam koşullarının iyileşmesi için yeterli değildir; somut yaşam koşullarının iyileştirilmesi için o yaşam koşullarının yerel özelliklerine bakılması ve yerel düzeyde somut önlemler alınması gereklidir. Bir başka deyişle, kadınların yasal olarak temel insan haklarına sahip olmaları o hakların gerçekleştirilebileceğinin yeterli güvencesi değildir. Kadınların bu haklardan yararlanabilme koşullarını görmek ve o koşulları iyileştirmek için, "nerelerde, nasıl" yaşadıklarını görebilmek gerekir. Bir "sorun"u açıklamak ve o soruna çözüm arayabilmek için, öncelikle sorunun "yer"ine ve o yerdeki belirleyici koşullara yoğunlaşılmalıdır. Sözgelimi, Ankara'nın kent merkezine uzak mahallelerinde yaşayan kadınların % 54'ü haftada bir ve daha az mahallelerinden dışarı çıkarken, bu oran, kent merkezinde yaşayan kadınlar için % 6'dır.¹⁴ Kentsel alanda yaşayan kadınların % 42'si haftada bir ve daha az mahallelerinden dışarı çıkmaktadır. Ankara'da yaşayan kadınların %9'u okuma-yazma bilmezken, Doğu ve Güneydoğunun bazı illerinde okuma yazma bilmeyen kadınların oranı yüzde 40'ı aşmaktadır. Bunun gibi, sorunların, sorun ağırlıklarının, zaman içinde değiştiği gibi, coğrafi olarak da değiştiğini görürüz. Bütün bu nedenlerle sorun tanımlarını "yerele özgü hale" getirmek somut çözümler bulabilmenin önünü açacak bir yaklaşımdır.

Ayrıca giderek artan ekonomik sorunlar, artan yoksulluk ve onların getirdiği diğer sosyal sorunlar nedeniyle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için daha çok çabayı gerekli kılmaktadır.¹⁵

13. EGM. Asayiş Daire Başkanlığı Töre ve Namus Cinayetleri Raporu <http://www.egm.gov.tr/asayis>

14. ALKAN Ayten, Yerel Yönetimler ve Cinsiyet –Kadınların Kentte Görünmez Varlığı-, Ankara, 2005.f

15. ALİFENDİOĞLU Hanife. ÖZBİLGİN Mustafa. "Kadın-Erkek Eşitliği Kurumsal Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye ve Britanya Karşılaştırması" <https://ozbilgin.sslpowered.com/publications/papers/Aliefendioglu%20and%20Ozbilgin%20WSJ.pdf>

5. Kadın Hakları Konusunda İçişleri Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar

İçişleri Bakanlığı ana politikası olan, “Mutlu Birey, Huzurlu Toplum” hedefine ulaşmak için her zaman dezavantajlı vatandaşların sorunlarına çözüm bulmaya azami gayret sarf etmektedir. Bakanlık aynı zamanda yayınlamış olduğu yönetmelik ve genelgeler ile yerel yönetimlere her konuda olduğu gibi kadın vatandaşlarımıza sunacakları hizmetler konusunda da rehberlik görevini ifa etmektedir.

İçişleri Bakanlığı yayınladığı 09.04.2004 tarih ve 2004/75 sayılı Genelgesinde, mahalli idareler seçimlerinden sonra yeni seçilen belediye başkanları ve meclis üyelerinin görevlerini açıklık, saydamlık, hesap verebilirlik, insan haklarına saygı, katılımcılık, kaynakların etkin ve verimli kullanımı ilkelerine uygun olarak yürütmeleri kapsamında uyulması gereken hususlara yer vermiştir.

“İşkenceye sıfır tolerans” hedefine en kısa sürede ulaşmak amacıyla “İçişleri Bakanlığı İnsan Hakları Web Sitesi” bu yöndeki şikâyet ve ihbarların en seri şekilde Bakanlığa ulaşmasını temin amacıyla 16.09.2004 tarihinde hizmete sunulmuştur.

2005 yılının Aralık ayında yayınlanan 2005/31 sayılı İçişleri Bakanlığı genelgesinde 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasında oluşabilecek tereddütleri gidermek ve ülke genelinde uygulamada birliği sağlamak amacıyla, bahse konu kanunun uygulanmasında, önem arz eden usul ve esaslara yönelik hususlar belirtilmiştir.

18.08.2006 tarihinde yayımlanan 2006/67 sayılı Genelge ile; mahalli idarelerden;

- ◆ Kadınlara yönelik olarak çeşitli seviyelerde eğitim imkanları sunulması;
- ◆ Aile içi şiddet, ihmal ve istismara maruz bırakılan her yaşta çocuk, genç, yaşlı, engelli ve kadınlara yönelik sosyal hizmetlere öncelik verilmesi,
- ◆ Kadınların yaşam kalitesini yükseltecek veya var olan sosyal destek mekanizmalarını güçlendirecek uygulamaların yapılmasına özen gösterilmesi,
- ◆ Ve özellikle kent konseylerinin yapacağı çalışmalarda bu hususların gözönünde bulundurulması istenilmiştir.

11.01.2007 tarihinde yayımlanan Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu konulu 2007/6 sayılı Genelge ile de, Başbakanlık tarafından çıkartılan 2006/17 sayılı Genelge kapsamında yerine getirilmesi gereken görev ve tedbirlerin etkin ve süratli bir şekilde koordine edilerek hayata geçirilmesi için, alınması gereken tedbirler belirtilmiştir.

İl özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenleyen, “İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği” 09.10.2005 tarih ve 25961 Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Ayrıca kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenleyen “Kent Konseyi Yönetmeliği” 8 Ekim 2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

İçişleri Bakanlığı, toplumumuz da önemli bir yeri olan kadınlarımızın sorunlarının, yerel seviyede ve ülke genelinde tespit edilmesi ve bu sorunların çözümü için Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği ile işbirliği içinde bazı projeler yürütmektedir. Bu projelerden biri de Birleşmiş Milletler ile birlikte yürütülen “Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı”dır. Ortak Program ile; mahalli idarelerin ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik kapasitelerini artırılması, kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik, yerel hizmet modelleri geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Yine, İçişleri Bakanlığının desteklediği UNDP projesi olan “Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” projesi kapsamında yerel yönetimle sürdürülmekte olan çalışmalar sonucunda, bu yerleşmelerde, kent konseyleri ve bazı kent konseylerinin bünyesinde de “kadın meclisleri”, “kadın komisyonları”, “kadın platformları” kurulmuştur.

Bakanlık “Şiddete Uğramış Kadınlarla İlgili Sığınma Evleri Projesi” ile belediyelerin tahsis edecekleri arsalar üzerine şiddete uğramış kadınlarla ilgili 8 adet sığınma evi yapılmasını hedefleyen bir projeyi de yürütmektedir.

En önemli insan hakları ihlallerinden olan ve özellikle mağdurları kadınlar ve çocuklar olan insan ticareti mağdurları için iki sivil toplum kuruluşu ile Bakanlık arasında yapılan protokol çerçevesinde 2003 yılında İstanbul, 2005 yılında da Ankara’da sığınmaevi açılmıştır.

Yine Bakanlıkça yürütülen “Temel Hizmetlerde Kapasite Geliştirilmesi Projesi” ile de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UNICEF arasında imzalanan Ana Uygulama Planı çerçevesinde, toplumsal kalkınmadaki bölgesel farklılıkları azaltmak, başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere aileye dönük temel hizmetlerin sunumunda yerinden yönetim yaklaşımının ulusal ölçekte benimsenmesini özendirerek, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak ve bu hususun il yöneticilerinin hizmet öncelikleri arasında olmasını temin etmektedir. Proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin sonuçları ve toplum üzerindeki etkilerinin göstergeler ile ölçülebileceğine karar verilmiş ve önerilen göstergeler arasından “25 ÖNCELİKLİ YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGESİ” tespit edilmiş, projenin izlenmesi ve katkısının bu göstergeler üzerinden takip edilmesi sağlanmıştır. 2007 yılından itibaren Öncelikli Yaşam Kalitesi Verileri’nin her yıl düzenli olarak Birleşmiş Milletler tarafından da önerilen “DevInfo” programı üzerinden kamuoyu ile paylaşılması da öngörülmektedir.

Çocukların mutluluğunu esas alan, çocuk odaklı politikalar üretme kararlılığında olan bir yerel yönetim sürecinin oluşturulmasına yönelik temel ilkelerin belirlenmesi ve yürütülmesi amaçlayan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UNICEF İşbirliği Programı 2006-2010 Ana Uygulama Planında yer alan “Çocuk Dostu Şehirler” Projesi İçişleri Bakanlığı’nca tespit edilen 12 pilot ilde uygulanmaya başlanmıştır.

26.12.2006 tarihinde İçişleri Bakanı sayın Abdülkadir AKSU ile Devlet Bakanı Sayın Nimet ÇUBUKÇU arasında imzalanan “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü” ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından benimsenen “Polisin Kadına Karşı Şiddete Sıfır Tolerans Prensi” çerçevesinde titizlikle yürütülecek ve iki yıl sürecek proje kapsamında, kadına karşı şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve diğer ilgili kanunların uygulanması konularında farkındalık ve duyarlılığı artırmak amacıyla 921 polis merkezi ve 276 karakolda çalışan yaklaşık 40.000 Emniyet Teşkilatı personeline eğitim verilmesi sağlanacaktır.

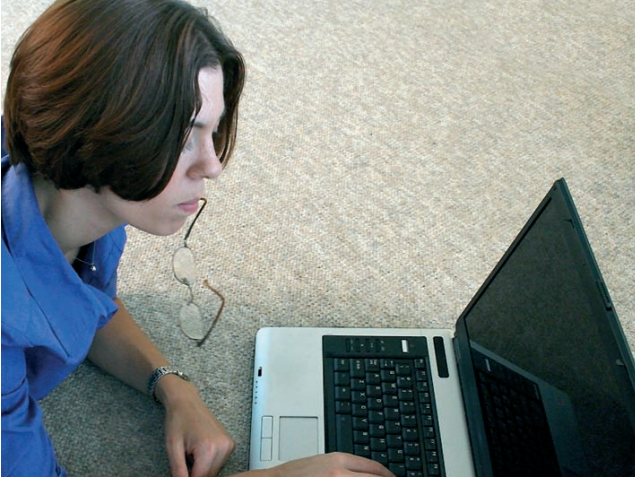
Yerel Yönetimler ve Kadın

1. Kentli Hakları
2. Hukuki Düzenlemeler
  - 2.1. Belediye Kanunu
  - 2.2. Büyükşehir Belediyesi Kanunu
  - 2.3. İl Özel İdaresi Kanunu
  - 2.4. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu
  - 2.5. Bilgi Edinme Hakkı
3. Stratejik Planlarda Kadın
4. Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005'de Kadın
5. Kadınlara Yönelik Hizmetler
  - 5.1. Kadın Sığınma Evleri (Konukevleri)
  - 5.2. Kadın Sığınma Evinin Taşınması Gereken Özellikler?
  - 5.3. Ev ve Bakım İşlerini Kolaylaştırmak
  - 5.4. Kadın Merkezleri
  - 5.5. Kişisel Destek Programı

- 5.6. Hasta ve Yakınlarını Barındırma Evleri
- 5.7. Evde Bakım Hizmeti
- 5.8. Kadın Hastalıklarının Sağlık Taraması
- 5.9. Sokakta Çalışan Çocuk Merkezleri Oluşturulması
- 5.10. Kentsel Hizmetler
- 5.11. Eğlence ve Dinlenme İmkanları
- 5.12. Mikro Kredi
6. Yerel Yönetimlerde Kadın İstihdamı
7. Belediyelerin Bütçelerinden Sosyal hizmete Yönelik Ayrılan Paylar
8. Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler ve Bütçe İlişkisi
9. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nce Çocuk ve Kadınlara Yürütülen Hizmetlerden Bazıları
  - 9.1. Koruyucu Aile Hizmetleri
  - 9.2. Çocuk ve Gençlik Merkezleri
  - 9.3. Kadın Konuk Evleri
  - 9.4. Toplum Merkezleri

Yerel Yönetimler ve Kadın

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun yayınladığı 2007 Dünya Nüfusunun Durumu başlıklı raporda belirtildiği üzere, 2008 yılında dünya nüfusunun yüzde ellisi kentlerde yaşayacaktır. Bu eğilimin daha sonraki yıllarda artarak sürmesi ve 2030 yılında 5 milyar insanın kentlerde barınması beklenmektedir. Kentleşmenin kadınların güçlenmesine uygun bir ortam yaratma potansiyeli yüksektir. Bu potansiyeli gerçeğe dönüştürmek, kentleri kadın ve erkek yurttaşlar için yaşanabilir hale getirmek, insan haklarını ve kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, yoksulların yaşam koşullarını iyileştirmekle mümkündür. Doğal olarak bu yaklaşımın Türkiye’de de demokratik yerel yönetim anlayışının çıkış noktası olması beklenmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimler, Anayasa ve ilgili yasalar çerçevesinde tanımlanan görev ve sorumlulukları doğrultusunda yerel politikaları üretip uygularlar. Yerel yönetimlerin nasıl oluştuğu, işlediği, politika ve karar üretme mekanizmalarının nitelikleri genel olarak insan hakları ve kadının insan hakları, özel olarak da kentli haklarının gerçekleştirilmesinde yaşamsal bir önem taşır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na göre (Madde 127/1) Mahalli İdareler; “il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” Dolayısıyla, yerel yönetimlerin tek işlevi basitçe, hizmet sunmak değildir:

- ◆ belde halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamakla sorumludurlar.
- ◆ karar organı beldedeki seçmenlerce seçilerek oluşturulduğundan, yerel topluluğu temsil eden bir niteliği vardır.
- ◆ halka yakın ve adı üzerinde “yerel” bir yönetsel birim olduğundan, yönetime katılım olanaklarının yaşama geçirilmesine son derece elverişlidir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, kadınların kamusal yaşama katılması, toplumsal alanda kendini özgürce anlayabilmesi ve özellikle gereksinimlerine uygun bir kentsel çevrenin oluşması sürecinde söz sahibi olması çağdaş düşüncenin ve gelişmelerin gereğidir. Kentsel sistem oluşturulurken, bütün kadınların günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukların göz önünde bulundurulması gerekir. Bu sorunları en iyi bilen kesim olarak da, kadınların yönetimde ve halk katılımıyla gerçekleştirilecek çalışmalarda yer alabilmeleri, yerel yönetimlerin de kadınların bilgi, deneyim ve düşüncelerinden yararlanmayı bir zorunluluk olarak algılamaları gereklidir.¹⁶

Yalnızca “gelişmekte olan” ülkelerde değil, “gelişmiş ülkeler” de de kadınlar gerek iş yerlerinde, gerekse kentsel-kamusal alanlarda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Cinsel taciz, dayak, kadınların kendilerini kentsel alanda güvende hissetmemeleri, kentsel ulaşım ve çalışma yerlerinde karşılaşılan sorunlar, bu sıkıntılar arasında sayılabilir. Bu sorunların çözümünde “cinsiyet eşitliği” perspektifinin görece olarak daha yerleşik olduğu ülkelerde, kadınların planlama sürecine katılması, yerel seçimlerde olumlu eylem (pozitif ayrımcılık), kadınlara

16. DPT ÖİK 554, Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma planı, Ankara, 2001, s.130. <http://ekutup.dpt.gov.tr/yere-lyon/oik554.pdf>

rın gereksinimlerine yönelik özel düzenlemelerin yapılması ve kadın örgütleriyle işbirliği için çabalar gösterilmektedir.

Türkiye’de ise, yerel yönetimlere, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planından başlayarak, bütün planlarda yer verilmiş ancak halkın demokratik katılımı, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği, toplum dinamiği, özellikle kadınların katılımı ve sorunları göz ardı edilmiştir. Oysa, kadınlarla erkeklerin yerel yönetimler tarafından sunulan sosyo-ekonomik ve mekânsal hizmetlerden yararlanmaları farklı düzenlemeler gerektirdiği gibi, iki grubun gereksinim, sorun ve beklentileri de aynı değildir. Aynı şekilde, “yerel yönetim hizmetleri” ile ilgili politikalar ya da politika yokluğu, kadın ve erkekleri farklı biçimlerde etkiler. Örneğin, hizmetler kalite ve maliyet bakımından uygun değilse, bu yetersizlik kadınlar tarafından, geleneksel kadın etkinliklerinin daha da ağırlaşmasıyla karşılanacaktır (çocuk bakımı, temizlik, alışveriş, yaşlı ve hasta bakımı, vb).¹⁷

Yerel düzeyde cinsler arası eşitsizlik, gereksinim ve sorun farklılaşmalarına özel bir dikkat göstermek, özellikle Türkiye gibi yerel temsil yapısının had safhada kadınlar aleyhine olduğu bir ülkede çok önemlidir.

Tablo 1:Türkiye Yerel Yönetimlerinde Kadınların Temsil Düzeyi¹⁸

1999 ve 2004 Yerel Seçimleri			
	Kadın Sayısı	Toplam Sayı	Yüzde
1999			
Belediye Başkanlıkları	18	3.215	0,56
İl Genel Meclisi Üyeleri	44	3.122	1,41
Belediye Meclisi Üyeleri	541	34.084	1,59
2004			
Belediye Başkanlıkları	18	3.225	0,56
İl Genel Meclisi Üyeleri	57	3.208	1,78
Belediye Meclisi Üyeleri	817	34.477	2,37

Kaynak: <http://www.mahalli-idareler.gov.tr>

1. Kentli Hakları

Farkındalık ve ihtiyaçtan dolayıdır ki, “insan hakları”nı bir de “yerellik” çerçevesi içinde tasarlama gereği doğmuştur. Uluslararası düzeyde bu haklar, “kentli hakları” olarak tanımlanır. Kentli hakları, yerel hizmetlerin kalite ve etkinliğinin sağlanmasını, yerel halkın mensupları için ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratmayı, yerel topluluğun ve topluluk duygusunun geliştirilmesini ve kenttaşların (hemşehrilerin) etkin katılımını içerir. Kentli hakları denilen olgu oldukça yeni bir kavramdır. Bu konuda referans niteliğindeki temel metin, 17-19 Mart 1992’de Avrupa Konseyi’nin benimsemiş olduğu “Avrupa Kentsel Şartı”dır.¹⁹ Bu belge kentli haklarının insan hakları içinde yer almaya başlamasının da işaretidir.

17. ALKAN Ayten, kadınlar tarafından, kadınlarla birlikte ve kadınlar için Yerel Politika (KASAUM - KADER Eğitim kitapçığı) Ankara, 2003

18. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi, <http://www.mahalli-idareler.gov.tr>

19. YENER Zerrin ve ARAPKIRLIOĞLU Kumru, Avrupa Kentsel Şartı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996

İnsan haklarına saygının kurumsallaşması ve yayılması, kentlerde yaşayan herkes için yaş, köken, ırk, inanç, sosyal, ekonomik ve politik statü, zihinsel ve bedensel özür, cinsiyet ve cinsel yönelim gözetilmeksizin vazgeçilmezdir. Bu yaklaşım, diğer hakların ötesinde ek olarak insanlara:²⁰

- ◆ Yaşanabilir, güzel, makul fiyatlı, çevre dostu koşullara sahip, ayrıca iyi konumlanmış, aydınlık ve yeterli büyüklükte konutların sağlanmasını,
- ◆ Yeterli yeşil alan, gün ışığı, sessizlik, bitki örtüsü gibi koruyucu sağlık önlemlerinin alınmasını,
- ◆ Kent hayatının çeşitli işlevleri arasında bağlantılar oluşturulmasını,
- ◆ Kültürel imkanlar, spor, dinlenme faaliyetleri ve sosyal gelişim imkanlarını,
- ◆ Özgür ve rahat dolaşım, tüm yol kullanıcıları arasında uyumlu bir denge (toplu taşıma, özel arabalar, yaya- lar ve bisikletliler) sağlanmasını,
- ◆ Gerekli toplumsal faaliyetler, yoksulluğa karşı önlemler ve özellikle özürülülere, gerekli donanımın sağlan- masını,
- ◆ Güvenlik, refah, iş, eğitim ve öğretim olanaklarının geliştirilmesini,
- ◆ Kültür ve tarih mirasının korunması haklarının sağlanmasını destekler.

Avrupa Kentsel Şartı'na göre; Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri güvenlik, kirletilmemiş sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültür, kültürlerarası dayanışma, estetik bir mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği başlıklarıyla ele alınan haklara sahiptir. Şart, genel olarak, yerel hizmetle- rin kalite ve etkinliğinin artırılmasını, yerel topluluklarda (beldelerde) ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratmayı, yerel topluluğun ve topluluk duygusunun geliştirilmesini ve yerel yönetimlerde etkin yurttaş katılımının sağlanmasını öngörür.

Kentli hakları kategorisi içinde, temel insan hakları da, ekonomik ve toplumsal haklar da, "sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı" gibi "dayanışma hakları" olarak nitelenen haklar da bulunmaktadır. Anılan hakların bir diğer temel özelliği, işbirliğini ve dayanışmayı zorunlu kılmasıdır. Bu hakların yaşama geçirilmesi için işbirliği ve dayanışma, kentlilerin insan onuruna uygun bir yaşam sürdürebilmesi için zorunludur.²¹

Bu amaçla yerel yönetim politikalarındaki ilkeler;

- ◆ Kentlerin, herkesin her yere rahatça erişebileceği biçimde tasarlanması,
- ◆ Özürlü ve engellilere ilişkin politikaların, aşırı himayeci değil toplumla bütünleştirici olması,
- ◆ Özürlüler ve azınlıkları temsil eden derneklerin kendi aralarındaki işbirliği ve dayanışmasının sağlanması,
- ◆ Evler ve işyerlerinin özürlü ve engellilere uyarlanabilir biçimde tasarlanması
- ◆ Seyahat, iletişim ve kamu ulaşımının tüm insanlar için erişilebilir olmasını içermelidir.

20. KUMRU Arapkirlioğlu, Değişen Türkiye'de İnsan Hakları Açısından Sosyal Hizmetler, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayın No:6, Ankara, 2002, s. 202-207.

21. ÖNDÜL Hüsnü, "Kentli Haklarının Kavramsal Temelleri", <http://www.ihd.org.tr/makale/>

2. Hukuki Düzenlemeler

Bilindiği gibi, Anayasa'nın çizdiği çerçeveye bağlı olarak yerel yönetim kuruluş, görev ile yetkileri, "yerinden yönetim ilkesi"ne uygun olarak yasayla düzenlenir. 2000'li yılların ortalarında bu alanı düzenleyen yeni yasal düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Buradaki amaçlarımız doğrultusunda, ilgili yasal düzenlemeleri gözden geçirip bu düzenlemelerden, kadınların yerel düzeyde güçlendirilmesi yönünde nasıl yararlanılabileceğini değerlendireceğiz. Bunlar;

- ◆ 5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı)
- ◆ 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı)
- ◆ 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu'dur (04.03.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı)

Ayrıca, yerel yönetimlere, kendi özel kanunlarının yanında başka kanunlarla da görevler verildiği görülmektedir.

2.1. Belediye Kanunu

Belediye, o beldede yaşayanların yerel ve ortak gereksinimlerini karşılamak için kurulan, karar organları oradaki seçmenler tarafından seçilen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir (5393, Md. 3).

Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Türkiye'de 2005 yılında belediye sınırları içinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranı %78,76'dir²². Dolayısıyla, Türkiye'de, "yerel yönetimler" alanı, aslında çok büyük ölçüde "belediyeler"e karşılık gelir.

Belediye Kanunu'nun "hemşehri hukuku" başlıklı 13. maddesi, kentli hakları ile ilgili olarak temel öneme sahip olan hükümdür:

"Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur."

Yönetime katılım ve hizmetlerden yararlanmayla ilgili olarak "hemşehrilik (kenttaşlık) hukuku" çerçevesinde getirilen "hak" tanımının kadınları da gerçek anlamda içerebilmesi için özgül yaşam koşulları dikkate alınmalı, o koşullara uygun katılım ve hizmet düzenlemeleri düşünülmelidir.

22. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi, <http://www.mahalli-idareler.gov.tr>

Öte yandan, “belediye yardımları” ile ilgili ibare, özel olarak iki çerçevede üzerinde durulmasını gerektirmektedir: Birincisi, belediye yardımlarından fiilen yararlananların erkeklerden çok kadınlar olduğudur. Bunu saptayabilmek için gazete ve televizyon haberlerine, bu haberlerde kullanılan fotoğraf ve görüntülere dikkat etmek dahi yeterlidir. Bunun egemen cinsiyet rol ve kimlikleriyle ilişkisi vardır ve kadınların belediyeyle ağırlıklı olarak “yardım” üzerinden ilişkilenebilmesine yol açmakta, yönetimle kenttaş arasındaki eşitlikçi ilişki potansiyelini zedelemektedir. Bu nedenle yardımların,

- ◆ bireysel başvuru mekanizmalarıyla değil, muhtarlıktan takip yoluyla düzenlenmesi,
- ◆ bireylere değil, doğrudan hanelere yapılması ve özellikle
- ◆ güçlendirici (meslek edindirme gibi) etkinliklerle desteklenmesi önem taşımaktadır.

İkincisi, “yardım” ile “hemşehrilik hukuku”nun bu biçimde yan yana getirilmesi, aslında, bizzat “hemşehrilik hukuku” kavramı için zedeleyicidir. Zira, “hak” eşitlikçi

bir ilişkiye işaret ederken, “yardım” doğası gereği bu tür bir ilişkinin dışındadır. Fiili durum dolayısıyla, az önce de belirtildiği gibi, bu durum özellikle kadınların kenttaşlık konumunu etkilemektedir.

Belediye Kanunu, belediyelerin, hemşehrilere için bir çok sosyal görevi yapmak zorunda olduğunu göstermektedir. Öteki yerel yönetim türleri olan İl Özel İdareleri ve Köy Yerel Yönetimleri için de²³ görev alanlarında oturanlara sunulmak üzere bir çok sosyal hizmetle öngörülmüştür.

Belediye Kanunu’nun;

14. maddesine (Belediyenin görev ve sorumlulukları) göre;

“Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50. 000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

23. Türkiye’de nüfusun önemli bir çoğunluğunun belediye sınırları içinde yaşadığını belirtmiştik. 2.000 (yeni yasaya göre 5.000) nüfus sınırına ulaşan birçok köy de belediye olmak özlemi taşıyagelmıştır. Bir başka deyişle, kentsel nüfusun giderek arttığı ve ağırlık kazandığını, bu eğilimin izleyen yıllarda da süreceğini biliyoruz.

Öte yandan, İl Özel İdaresi bir “yerel topluluk (komün) yönetimi”nden çok, “coğrafi alan yönetimi”dir: Yetkili bulunduğu alana kent merkezi de ilçeler de köyler de dahildir. Yurttaşlar da “yerel yöneticiler, temsilciler, yerel yönetim” dendiğinde, birinci elden belediyeyi düşünürler. Fakat bu kitapçıkta ağırlıklı olarak belediyeye yoğunlaşmamızdaki neden, il özel yönetimleri ve köy yönetimlerinin bizim için önem taşımadığı anlamına gelmemelidir. Tam tersine, sözcüğü kimsel nüfusun ve bu arada kırsal kesimde yaşayan kadınların türlü düzlemlerde ihmal edildiğini, görünmez kaldığını biliyoruz. Bununla birlikte, elinizdeki kitap kentsel alanları hedefleyen bir Programın amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu anlamda, bir yandan bir “ilk adım” olarak görülmeli, bir yandan da burada önerilecek birçok yaklaşım ve yöntemin yalnızca belediye ya da il özel yönetimi hizmetleri çerçevesinde değil başka birçok uygulama, hizmet alanı ve değişik ölçekler için de kullanışlı olabileceği dikkate alınmalıdır.

Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı, belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. "Belediye hizmetleri vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur" hükmü, hemen devamında açık olarak yalnızca "özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler"i belirtmekteyse de, "en yakın yerler" ve "en uygun yöntemler" vurgusu dolayısıyla, kadınların, ağırlıklı yaşam alanı ev ve yakın çevresi olduğundan, "mahalleye kadar yaygınlaştırılmış hizmet" gereksinimine yanıt verecek bir bakış açısıyla değerlendirilebilir.

"Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınır" önlemi, kadınlara eşit ve adil hizmet sunumu için toplumsal bir risk taşımaktadır. Şöyle ki, bugüne değin yaşanan pratikler ve yapılan araştırmalar, kadınlara yönelik olarak düşünülen hizmetlerin belediye bünyesinde "ikincil hizmetler"le, "sosyal ve kültürel işler"le ilişkilendirildiğini, dolayısıyla bu hizmetlere "öncelik ve ivedilik" atfedilmediğini, bu nedenle de kolayca vazgeçilebilir hizmetler olduğunu göstermektedir. Kadınlara yönelik hizmetlerin ve özellikle kadınlara yönelik olmasa da kadınları da dikkate alması gereken hizmetlerin (yeşil alan düzenlemesi gibi) önceliklendirilmesinde, bu marjinalleşme ve geri sıralara itilme tehlikesine özenle dikkat edilmelidir.

15. maddesinde (Belediyenin yetkileri ve imtiyazları);

"Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak (15/a). Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde taşınmaz malları almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek (15/h). İzinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (15/m). İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilmesi" belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında sayılmıştır.

38. maddesinde; "Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna yönelik hizmetleri yürütmek ve özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli merkezini oluşturmak (38/n)." Belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

60. maddesinde; "Dar geliri, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar ile kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler" (60/i,p). Belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

69. maddesinde (Arsa ve konut üretimi); "... O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar geliri kişiler ile afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledilecekler ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Kanununun 25'inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir. ..." denilmiştir.

Belediye Kanunu 76. maddesinde Kent Konseyi, 77. maddesinde de Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım düzenlenmiştir.

2.2. Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun, "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (v) bendiyle, Büyükşehir belediyelerine verilmiştir. "Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleriyle yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak" görev, yetki ve sorumlulukları verilmiştir.

Anılan maddenin 2. fıkrasının (d) bendiyle de Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerine; "Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürllü, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak" görev, yetki ve sorumlulukları verilmiştir. "Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 18. maddesinin (m) bendinde; "Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürllü merkezleri oluşturmak" Büyükşehir belediye başkanın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Yine anılan Kanun'un "Büyükşehir belediyesinin giderleri" başlıklı 24. maddesinin

(j) bendinde, "Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" Büyükşehir belediyesinin giderleri arasında sayılmıştır.

5378 sayılı Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la eklenen Ek 1. maddesi uyarınca da, Büyükşehir belediyelerinde özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürllü hizmet birimleri oluşturulacaktır. Bu birimler, faaliyetlerini, özürllülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürecektir.

2.3. İl Özel İdaresi Kanunu

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun;

"İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 6. maddesine göre;

"İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve sorumludur.

İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürllü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır."

7/a. maddesine göre; "Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek", il özel idaresinin yetkileri ve imtiyazları arasındadır.

16. maddesine göre; “ihtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur.”

30. maddesinde; “ (n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, o) Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak”, İl Özel İdaresi'nin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olan Vali'nin (md. 29) görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

43. maddesinde; “ h) Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar”, il özel idaresi giderleri arasında sayılmıştır.

65. maddesinde il özel idaresi hizmetlerine gönüllü katılım düzenlenmiştir.

2.4. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Yerel düzeyde alınacak sosyal önlemleri doğrudan doğruya ilgilendiren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na²⁴ göre; “Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir”. Bunlardan;

“a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya” yöneliktir.

“Barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur” (md. 5).

Bu Kanunun 5. maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden; “(a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilir” (md. 45/1-a)

2.5. Bilgi Edinme Hakkı

Hukumumuzda bilgi edinme hakkı, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik'te düzenlenmiştir.

4982 sayılı Kanuna göre ilke olarak yabancı gerçek ve tüzel kişiler bakımından öngörülen sınırlamalar dışında herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. 4982 sayılı Kanun kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanmaktadır. Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Bilgi edinme hakkının etkin olarak kullanılabilmesi ve bilgi edinme başvurularından kaynaklanan iş yükünün en aza indirilebilmesi amacıyla kurum ve kuruluşlar (Yön. md. 6);

◆ Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki bilgi veya belgelerin konularını ve bunların hangi birimde mevcut olduğunu ihtiva eden kurum dosya planlarını,

24. Kanun Kabul Tarihi : 03/07/2005. Resmi Gazete Tarihi : 15/07/2005 (Sayı: 25876)

- ◆ Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki temel nitelikli karar ve işlemlerini, mal ve hizmet alımlarını, satımlarını, projelerini ve yıllık faaliyet raporlarını,
- ◆ Görev ve hizmet alanlarına giren konulardaki kanun, tüzük, yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı veya diğer düzenleyici işlemlerin neler olduğunu, yayımlanmışsa hangi tarihli ve sayılı Resmi Gazetede yayımlandığını, görev ve hizmet alanlarıyla ilgili mevzuatın değişiklikleri işlenmiş halini,

hazırlamalı ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanmak suretiyle kamuoyunun bilgisine sunmalıdırlar.

Ayrıca kesinleşen faaliyet ve denetim raporları da uygun vasıtalarla kamuoyunun incelemesine açık hale getirilmelidir.

Kurum ve kuruluşlar, Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, bilgi edinme hakkının etkin olarak kullanılabilmesi ve bilgi edinme başvurularından kaynaklanan iş yükünün en aza indirilebilmesi amacıyla kurumsal internet sayfalarını Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 6. maddesi hükümlerine göre yeniden şekillendirmeleri gerekmektedir.

Bilgi edinme başvurusunun, elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla da yapılması mümkündür. Bilgi edinme başvurusuna ilişkin dilekçede, istenen bilgi veya belgelerin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

Bilgi edinme hakkının, elektronik ortamda kullanımını kolaylaştırmak maksadıyla, Yönetmeliğin eklerinde yer alan başvuru formları ile kurum ve kuruluşların bilgi edinme birimlerinin elektronik posta yoluyla başvuru kabul edecek elektronik posta adreslerinin, kurum ve kuruluşların internet sayfalarında yayımlanması ve bu başvuru formlarının ayrıca, başvuru sahiplerinin istifadesine sunulmak üzere bilgi edinme birimlerinde sürekli bulundurulması gerekmektedir.

Bilgi edinme başvurusunun, başvuru alan kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olması gerekmektedir. Bunun dışındaki bilgi ve belgelerin 4982 sayılı Kanun kapsamında edinilmesi mümkün değildir.

Bilgi edinme birimlerinde görevli personel, bilgi edinme başvurusunda bulunan kişilere yol göstermekle ve Kanun kapsamında sahip oldukları hakları kullanabilmeleri için yardımcı olmakla yükümlüdür. Görevli personel bu amaçla, dilekçe veya formlardaki şekil noksanlıklarını başvuru sahiplerine başvuru anında belirterek bunların nasıl giderileceği konusunda yol göstermelidir.

Kurum ve kuruluşların, başvuru üzerine istenen bilgi veya belgeye erişimi onbeş iş günü içinde sağlamaları gerekmektedir. Ancak istenen bilgi veya belgenin, başvuru alan kurum ve kuruluş içindeki başka bir birimden sağlanması; başvuru ile ilgili olarak bir başka kurum ve kuruluşun görüşünün alınmasının gerekmesi veya başvuru içeriğinin birden fazla kurum ve kuruluşu ilgilendirmesi durumlarında bilgi veya belgeye erişim otuz iş günü içinde sağlanacaktır.

Başvurunun yapıldığı kurum ve kuruluş, erişimine olanak sağladığı bilgi veya belgeler için başvuru sahibinden erişimin gerektirdiği maliyet tutarı kadar bir ücreti bütçeye gelir kaydedilmek üzere tahsil edebilecektir.

Kanunda bilgi edinme hakkının istisnaları olarak düzenlenen konularda yapılan bilgi edinme başvuruları reddedilecek ve ret kararı başvuru sahibine gerekçeli olarak bildirilecektir.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 30. maddesi ile Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 44. maddesi uyarınca kamu kurum ve kuruluşları, bir önceki yıla ait olmak üzere;

- ◆ Kendilerine yapılan bilgi edinme başvurularının sayısını,
- ◆ Olumlu cevaplanarak bilgi veya belgelere erişim sağlanan başvuru sayısını,
- ◆ Reddedilen başvuru sayısı ve bunların dağılımını gösterir istatistik bilgileri,
- ◆ Gizli ya da sır niteliğindeki bilgiler çıkarılarak ya da bu nitelikteki bilgiler ayrılarak bilgi veya belgelere erişim sağlanan başvuru sayısını,
- ◆ Başvurunun reddedilmesi üzerine itiraz edilen başvuru sayısı ile bunların sonuçlarını,

gösterir bir rapor hazırlayıp, bu raporları her yıl Şubat ayının sonuna kadar Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna göndermeleri gerekmektedir.

Ayrıca, Bilgi Edinme hakkını kullanan yurttaşların, yasa kapsamındaki istisnalara girmediği halde kendisine bilgi verilmemesi, eksik verilmesi, geciktirilmesi ya da yasada tanımlanmayan bir gerekçeyle başvurusunun reddedilmesi durumunda, Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na itirazda bulunma hakkı vardır.

3. Stratejik Planlarda Kadın

5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca nüfusu 50 000'in üzerindeki belediyeler ile il özel idareleri stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür.

Stratejik planlama, kuruluşun bulunduğu nokta ile ulaşmayı arzu ettiği durum arasındaki yolu tarif eder. Kuruluşun amaçlarını, hedeflerini ve bunlara ulaşmayı mümkün kılacak yöntemleri belirlemesini gerektirir. Uzun vadeli ve geleceğe yönelik bir bakış açısı taşır. Kuruluş bütçesinin stratejik planda ortaya konulan amaç ve hedefleri ifade edecek şekilde hazırlanmasına, kaynak tahsisinin önceliklere dayandırılmasına ve hesap verme sorumluluğuna rehberlik eder²⁵.

5018 sayılı Kanunda ve Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te stratejik plan: "Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan" şeklinde tanımlanmıştır (md. 3/n, 4/d).

Stratejik planlama, özetle, bir kuruluşun aşağıdaki dört temel soruyu cevaplandırmasına yardımcı olur:

- ◆ Neredeyiz?
- ◆ Nereye gitmek istiyoruz?
- ◆ Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?

25. Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu. 2. Sürüm DPT Haziran 2006. s. 7

<http://www.sp.gov.tr/documents/Sp-Kilavuz2.pdf>

◆ Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?

Yukarıda belirtilen sorulara verilen cevaplar stratejik planlama sürecini oluşturur.²⁶

Stratejik planda;

- ◆ Durum analizi (özet),
- ◆ Katılımcılığın nasıl sağlandığına ilişkin açıklama,
- ◆ Misyon, vizyon, temel değerler,
- ◆ En az bir amaç,
- ◆ Her amacın altında en az bir hedef ,
- ◆ Hedef ölçülebilir şekilde ifade edilememişse ölçüm kriter(ler)i,
- ◆ Stratejiler,
- ◆ Tüm amaç ve hedefleri içeren beş yıllık tahmini maliyet tablosu.

yer alması gereken temel unsurlardır.²⁷

Stratejik planın beş yıllık dönemi kapsamı gerekmektedir. Stratejik plan en az iki yıl uygulandıktan sonra kalan süresi için güncelleştirilmesi mümkündür. Güncelleştirme, stratejik planın misyon, vizyon ve amaçları değiştirilmeden, sadece hedeflerde nicel değişiklikler yapılabilir.

Mahalli idarelerin, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen mevzuatta değişiklik olması, üst yöneticinin değişmesi, doğal afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalımların vukubulması hallerinde stratejik planlarını yenilenmesi mümkündür. Yenileme, stratejik planın beş yıllık bir dönem için yeniden hazırlanmasıdır. Stratejik planın yenilenmesi kararı, gerekli şartların oluşmasını müteakip en geç üç ay içinde alınır. Bu kararı müteakip altı ay içinde stratejik planın yenilenmesi zorunludur. Stratejik planların yenilenmesinde Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine uyulması zorunludur.

Yerel yönetimler, stratejik plan yoluyla kaynaklarını en verimli şekilde ve belli öncelikler çerçevesinde hizmet alanlarına yönlendirerek, beldede yaşayan bütün hemşehrilerin üzerinde anlaştığı ortak geleceğe ulaşabilirler. Yerel yönetimler açısından çok önemli olan stratejik planda, kadınlara yönelik stratejik amaç, hedef ve faaliyetlerin varlığı da önemli bir anlam ifade edecektir. Stratejik planın hazırlanma ve uygulama sürecinde kadın örgütleri de yerleşimin geleceğine ve kadınlara yönelik yerel hizmetlerin önceliklerine ilişkin olarak görüş bildirebilirler. “Cinsiyete duyarlı stratejik plan” ve “cinsiyete duyarlı bütçe” yapılmasını sağlayabilirler.

Kadınlara yönelik olarak yer alması yerinde olacak olan amaç, hedef ve faaliyetlerin bazıları şu şekilde sıralanabilir:

Amaç: Okul dışında kalan kadın ve kız çocuklarının eğitim imkanlarının geliştirilmesi .

Hedef: Kadın ve kız çocuklar arasında okuma alışkanlığının yaygınlaştırılması için gerekli faaliyetlerin artırılması.

Faaliyet: Halk kütüphanelerini bilgisayar atölyeleri, eğitsel oyun atölyeleri ve görsel eğitim materyalleriyle donatarak çocuklar için cazip hale getirmek.

26. a.g.e. sf. 8

27. a.g.e. sf. 8

Faaliyet: Çocuğu olan kadınların da halk kütüphanelerinden yararlanmalarını sağlamak için kütüphanelerin yanında çocuklarını bırakabilecekleri oyun salonları kurmak.

Amaç: Kadınların sosyo-kültürel ve ekonomik hayata etkin katılımı ile her türlü karar alma mekanizmasına katılımının sağlanması.

Hedef: Kadınların sosyal-kültürel, ekonomik ve siyasal hayata katılmasının teşvik edilmesi, karar ve uygulamalara halkın, STK'ların, demokratik kitle örgütlerinin, kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı için gerekli mekanizmaların oluşturulması, bunların etkin bir biçimde işletilmesi.

Faaliyet: Kamu sektörü, STK'lar ve özel sektör temsilcilerinden etkin bir kadın platformunun oluşturulması.

Faaliyet: Kreş, gündüz ve yaşlı bakımevlerinin açılması.

Faaliyet: Kadınlar için danışma merkezlerinin açılması.

Faaliyet: Şiddete maruz kalan kadınlar için kadın sığınma evlerinin açılması.

Faaliyet: Evli çiftlere evlilik öncesi ve sonrası evlilik danışmanlığı hizmetinin verilmesi.

Hedef: Meclis toplantılarını şeffaf, katılımcı bir anlayışla yürütmek.

Faaliyet : Meclis toplantı salonunun toplantının açıklığını sağlayacak şekilde düzenlemesi.

Faaliyet: Gerektiğinde meclis toplantısının canlı yayın yapılabilmesini sağlayacak teknolojik sistemin kurulması.

Faaliyet: Meclis toplantılarının dijital ortamda kayıt edilmesi.

Hedef: Vatandaşların idarenin faaliyetlerinden haberdar olmasını sağlamak.

Faaliyet: Kamuoyunu bilgilendirici yayınların yapılması.

Faaliyet: İdarenin internet sayfasının sürekli güncel tutulması.

Faaliyet: Halk toplantıları yapılması.

Faaliyet: Yerel Medya ile toplantılar organize edilmesi.

Amaç: Sosyal hizmet ve yardım desteğine ihtiyacı olan kesimlere gerekli yardımların etkin bir biçimde ulaştırılması.

Hedef: Kadınların yaşadığı zorluklara, beklentilerine ve uyum sorunlarına çözümler üretecek şekilde kadın ve aileyi güçlendirecek kadın ve aileye yönelik yoksulluğu giderici çalışmalar yapmak.

Faaliyet: Temel ihtiyaç ve barınmalarındaki sorunlarını gidermeleri amacıyla 20.... yılı sonuna kadar, toplam .... kadın ve aileye aynı yardımlarda bulunmak.

Faaliyet : Kültürel anlamda katkı sağlamak için kadın ve ailelere yönelik olarak 20.... yılı sonuna kadar, toplam .... adet seminer, konferans veya sergi düzenlemek.

Faaliyet: Psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri verilecek semt merkezleri işletmek.

Hedef: Sosyal yardım veren kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.

Faaliyet: Bu konuda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile STKların temsilcilerinden bir platform oluşturmak.

Hedef: Sosyal yardıma ihtiyaç duyan kadınların istihdam imkanlarının artırılması.

Faaliyet : Kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının açılması.

Faaliyet: Bu kurslar sonunda elde edilen ürünlerin satışı için pazar alanı tahsis edilmesi.

Faaliyet: STK'lar, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları ile arasında koordinasyon sağlamak.

Amaç: Engelliler ile yaşlıların hakları temel alınarak toplum içerisinde kendi kendilerine yetecek şekilde yaşamaları için gerekli çalışmalar yapmak.

Hedef: Fiziksel çevrenin engellilere uygun olarak yeniden düzenlenmesi

Faaliyet: Toplu taşıma araçlarının engellilerin de yararlanacakları şekilde düzenlenmesi.

Faaliyet: Engellilere toplu taşıma araçları ile diğer hizmetlerde indirimli tarife uygulamak.

Faaliyet: Hizmet binalarını engellilerinde yararlanacağı şekilde (otopark, giriş, asansör, tuvalet) düzenlemek.

Hedef: Engellilerin istihdam olanaklarının artırılması için gerekli çalışmaların artırılması.

Faaliyet: Engellilere yönelik meslek edindirme kurslarının açılması.

Faaliyet: Engellilerin istihdamında yasal zorunluluğa uyulması.

Faaliyet: Engellilerin istihdamında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması.

Hedef: Sosyal ve ekonomik açıdan yoksunluk içinde bulunan yaşlılara koruma ve bakım sağlamak.

Faaliyet: Yaşlılar için yaşlı bakım rehabilitasyon merkezi açılması.

Faaliyet: Yalnız başına yaşayan yaşlılara evde bakım hizmeti'nin verilmesi.

Faaliyet: Evde bakım hizmetini sunacak olan personel ile vatandaşlara eğitim verilmesi.

4. Binyıl Kalkınma Hedefleri

Binyıl Kalkınma Hedefleri, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma çabalarına hız kazandırmayı amaçlarken, gelişmiş ülkelerin de bu çabaya katkı sağlamalarını öngörür.

Binyıl Kalkınma Hedefleri, insani kalkınmaya yönelik olarak yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması, tüm bireyler için temel eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadının durumunun güçlendirilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma, ve diğer salgın hastalıklarla mücadele, çevresel sürdürülebilirlik ve kalkınma için küresel ortaklık konularını içermektedir.²⁸

Amaç 1: Mutlak yoksulluk ve açlığı ortadan kaldırmak.

Hedef 1: 1990 ile 2015 yılları arasında günlük geliri bir doların altında olan nüfusu yarıya indirmek.

28. Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005.s. 10.

Hedef 2: 1990 ile 2015 yılları arasında açlıkla karşı karşıya olan nüfusun oranını yarıya indirmek.

Amaç 2: Herkesin temel eğitim almasını sağlamak.

Hedef 3: 2015 yılına kadar dünyanın her yerindeki kız ve erkek çocukların, ilköğretimi eksiksiz olarak tamamlamasını sağlamak.

Amaç 3: Kadınların durumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak.

Hedef 4: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ilk ve orta öğretimde tercihen 2005 yılına kadar, ve eğitimin her düzeyinde 2015 yılına kadar ortadan kaldırmak.

Amaç 4: Çocuk ölümlerini azaltmak.

Hedef 5: 1990 ve 2015 yılları arasında beş yaş altı çocukların ölümlerinin 2/3 oranında azaltılması.

Amaç 5: Anne sağlığını iyileştirmek. **Hedef 6:** 1990 ile 2015 yılları arasında gebelik, doğum ve lohusalık sırasında meydana gelen anne ölümlerinin 3/4 oranında azaltılması.

5. Kadınlara Yönelik Hizmetler

Yerel Yönetimlerin kadınlara yönelik olarak ne gibi hizmet sunabileceklerini iyi analiz etmek için daha önceki bölümlerde bahsedilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelere, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda büyükşehir belediyelerine, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idarelerine verilen görev ve sorumluluklar ile yetki ve imtiyazların ne olduğunun iyi bilinmesi ve ayrıca bu görev ve sorumluluklar arasında belirtilen sosyal hizmet kavramının neyi ifade ettiğinin iyi anlaşılması gerekmektedir.

Modern sosyal hayatta sosyal hizmetler, kişi, grup ve toplulukların yapı ve şartlarından doğan ya da kendi denetimleri dışında meydana gelen bedeni, zihni ve ruhi eksikliği, fakirlik ve eşitsizliği gidermek veya azaltmak, toplumun değişen şartlarından doğan sosyal sorunları çözümlenmek, insan kaynaklarını geliştirmek, hayat standartlarını iyileştirmek ve yükseltmek, fertlerin birbirleriyle ve sosyal çevresiyle uyum sağlamasını kolaylaştırmak maksadıyla insan şeref ve haysiyetine yaraşır eğitim, danışmanlık, bakım, tıbbi ve psiko-sosyal rehabilitasyon alanlarında devlet veya gönüllü-özel kuruluşlar tarafından sistemli bir şekilde ifa edilen hizmet programlarının bütünüdür²⁹.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda da Sosyal Hizmetler; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yar-

29. SEYYAR, Ali. Sosyal Siyaset Terimleri, Beta Yayınları İstanbul, 2002

dımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür” şeklinde tanımlanmıştır.

Sosyal hizmetlerin kapsamı ve ilgi alanları³⁰

a) Hizmet Türleri:

- ◆ Psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri.
- ◆ Kurumsal ıslah-rehabilitasyon hizmetleri.
- ◆ Tıbbî sosyal hizmetler.
- ◆ Kurumsal bakım hizmetleri.
- ◆ Çocuk koruma ve kurumsal yetiştirme hizmetleri.
- ◆ Sosyal pedagoji çerçevesinde eğitsel destek hizmetleri.
- ◆ Evlilik öncesi ve sonrasına yönelik aile danışmanlık hizmetleri.

b) Sosyal Gruplar Açısından Hizmet Türleri:

- ◆ Yaşlılara bakım ve psiko-sosyal destek hizmetleri.
- ◆ Tabii afetlerde mağdurlara psiko-sosyal ve ekonomik destek hizmetleri.
- ◆ İç sorunları olan ailelere mânevî destek hizmetleri.
- ◆ Özürlülere yönelik meslekî programlar.
- ◆ Bakıma muhtaç insanlara yönelik kurumsal bakım hizmetleri.
- ◆ Şiddetten dolayı geçici olarak harici barınma ihtiyacı duyan kadınlara yönelik kurumsal bakım hizmetleri.
- ◆ Şiddetten dolayı aile ortamında yaşama imkânı olmayan çocuklara yönelik kurumsal bakım hizmetleri.
- ◆ Alkol ve uyuşturucu madde bağımlısı olanlara tıbbî ve psiko-sosyal rehabilitasyon hizmetleri.
- ◆ Özel psiko-sosyal niteliği olan hastalıklara yakalananlara rehabilitasyon hizmetleri.
- ◆ Tutukevi ya da cezaevinde bulunanlar ve bunların dışarıda, işsiz ve ortada kalan ailelerine psiko-sosyal hizmetler.
- ◆ Sığınmacılar, göçmenler, göçerler vb. gruplara sosyal uyum programları.
- ◆ İşyeri, meslek, aile, toplum ilişkisini kurmakta güçlük çeken, stres altında olana sorunlu insanlara psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri.
- ◆ Derslerinde başarısız, toplumda kendisine istediği yeri bulamayan, boş zamanlarını değerlendirmek isteyen gençlere yönelik kurumsal eğitim desteği.
- ◆ Sokak çocuklarının ıslahına yönelik kurumsal rehabilitasyon hizmetleri.

5.1. Kadın Sığınma Evleri (Konukevleri)

Kadın hareketinin dünyada ve Türkiye'deki mücadelesi sayesinde, uluslararası hukuk alanında yaşanan gelişmeler ve ailenin korunmasını güvence altına alan Anayasa'nın "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesi de göz

30. <http://www.sosyalsiyaset.com/document/sh.htm>

önünde tutularak, iç hukukumuz açısından çok büyük bir önem taşıyan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 14 Ocak 1998 tarihinde kabul edilmiştir. Kanun'da, zaman içinde uygulamadan kaynaklanan kavram karışıklıkları ve tereddütler ortaya çıktığından, bunları gidermek ve aile içi şiddeti önleme işlevinin aksamadan ve acil olarak yerine getirilmesi için 26 Nisan 2007'de 5636 sayılı Kanunla bazı değişiklikler yapılmıştır.

Yasanın adı her ne kadar "Ailenin Korunması" ise de içeriğinde esas itibarıyla kadının şiddetten korunmasının amaçlanmış olduğu görülmektedir. Yasaya göre, aile içi şiddete maruz kalan eşin veya aile bireylerinden birinin ya da olaya tanık olan 3. bir kişinin başvurusu veya Cumhuriyet Savcılığının bildirmesi üzerine, Aile Mahkemesi hakimi resen (kendiliğinden) olayın niteliklerini göz önünde bulundurarak

Hakim kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

- ◆ Şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması,
- ◆ Müşterek evden uzaklaştırılması, evin (aile konutunun) şiddete uğrayan eşe ve çocuklarına tahsis edilmesi, şiddet uygulayan eşin eve yaklaşmaması,
- ◆ Ev eşyalarına zarar vermemesi,
- ◆ Aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,
- ◆ Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
- ◆ Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi yönündeki tedbirle, en çok 6 ay süre için hükmedebilir.

Ayrıca, yapılan değişikliğe göre, Aile Mahkemesi Hakiminin uygun görmesi halinde şiddet uygulayan birey için "Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması" tedbirine hükmedilebilir. Kusurlu eşe, kararda hükmolunan tedbirlere uymaması durumunda tutuklanacağı ve tedbir süresinin hapis cezasına dönüşeceği ihtar edilir. Hakim, şiddete uğrayanın yaşam düzeyine uygun bir tedbir nafakasına da hükmeder. Koruma kararının bir örneği Aile Mahkemesince Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Savcılık kararın uygulanmasını zabıta (ve gerektiğinde psikolog, sosyal çalışmacı gibi uzman kişiler) aracılığıyla izler. Kusurlu eşin karara uymaması halinde, zabıta mağdurun şikayetine gerek kalmaksızın evrakı re'sen savcılığa iletir. Savcı da karara uymayan kusurlu eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.

Kanun, özellikle kadın ve çocukların koruma altına alınması ve bu sebeple şiddete maruz kalmış kişilere yargı işlemlerinde mali külfet getirmeme amacını taşımaktadır. Söz konusu amaç doğrultusunda başvurunun harca tabi olmaması uygulamasına uyacak şekilde, hükmedilen tedbirlerin icraya konulması aşamasında da harç alınmaması hususu da yapılan değişikliklerle ayrıca belirtilmiştir.

1980 ortalarından bu yana şiddete uğradığı için evinden ayrılmak zorunda kalan veya evden kovulan kadınların barınma ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum örgütleri tarafından kadın sığınma evleri açılmaktadır.

Söz konusu evlerin kadına yönelik şiddetin önlenmesi hedefine ulaşılmasında önemli işlevleri bulunmaktadır. Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sürecinde, varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılayıp geçici bir süre barınmalarını sağlamaktadır.

Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre; "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açması gerekmektedir." Nüfusu 50.000'nin altındaki belediyelerin

kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açması zorunlu değildir; fakat bu belediyeler de belediye meclisleri kararıyla kadın konuk evleri açabilirler.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi hedefine ulaşılmasında önemli işlevleri bulunan Kadın Konukevlerinin özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açılışı, hizmeti, işleyişi, personel şartları ve denetim işlem ve esasları 8.5.2001 tarih ve 24396 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum Ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Yönetmeliğe göre kadın konukevi; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadınların, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri kadın konukevi/kadın sığınmaevi/kadın sığınağı/kadınevi ve benzeri biçimde adlandırılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını ifade etmektedir.

Kadın konukevlerini açmak isteyen kamu kurum ve kuruluşları açılış işlemleri için temsilci ya da kuruluşun açılması ve işletilmesinden sorumlu bir yönetici belirleyip, yazılı olarak il sosyal hizmetler müdürlüğüne başvuruda bulunacaklardır (Yön. Md. 5).

Başvuru ile birlikte, kamu kurum ve kuruluşları kuruluşta görevlendirilecek yöneticinin öğrenim durumunu gösterir belge, yangın güvenliği yönünden itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor ile kuruluşun hizmet ve işleyişine ilişkin iç hizmet yönergesinin bulunduğu üç adet dosyayı hazırlayarak il sosyal hizmetler müdürlüğüne vermeleri gerekmektedir (Yön. Md. 6).

Üç dosya olarak düzenlenen belgelerin belirlenen esaslara uygun olması halinde, kuruluşun hizmete açılması il sosyal hizmetler müdürlüğünün teklifi ve valiliğin onayı ile gerçekleşir (Yön. Md. 7).

Valilikten açılış onayı alınıp, açılış izin belgesi düzenlenen kuruluşa, varsa çocukları ile birlikte kadın kabulü yapılır ve kuruluş hizmete geçer (Yön. Md. 8). Açılış izin belgesi bulunmayan kuruluşlara kadın kabulü yapılması halinde il sosyal hizmetler müdürlüğünün teklifi ve valiliğin onayı ile bu kuruluşlar kapatılabilir. (Yön. Md. 18).

Kuruluşların bir başka kamu kurum ve kuruluşuna devrinde, görevlendirilecek yöneticinin öğrenim durumunu gösterir belge ile değişiklik yapılması halinde kuruluşun fiziksel koşulları, hizmet bölümleri, tevrişi, kapasitesi, personel durumu ve genel olarak hizmete uygunluğu hakkında il sosyal hizmetler müdürlüğünce düzenlenecek rapor, üçer nüsha düzenlenip belgeler il sosyal hizmet müdürlüğünce valilik onayına sunulur. Onaydan sonra açılış izin belgesi düzenlenir (Yön. Md. 9).

Kamu kurum ve kuruluşlarınca, kuruluşun bir başka adrese naklinde ise konu il sosyal hizmet müdürlüğüne bildirilir. İl müdürlüğünce yapılacak inceleme sonucunda binanın uygun bulunması halinde yangın güvenliği yönünden itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor ile kuruluşun hizmet ve işleyişine ilişkin iç hizmet yönergesi üçer nüsha olarak düzenlenip il sosyal hizmet müdürlüğünce valilik onayına sunulur. Onaydan sonra açılış izin belgesi düzenlenir (Yön. Md. 9).

Kadın konukevlerinde, sosyal hizmetler veya psikoloji alanında yüksek öğrenim görmüş bir yönetici, bir sosyal çalışmacı, bir psikolog ve ihtiyaca göre, çocuk gelişimcisi, doktor, hemşire ile genel idare, yardımcı ve teknik hizmetler sınıfından ve tercihan kadın olmak üzere personel çalıştırılır (Yön. Md. 10).

Yönetici; kuruluşun yönetsel ve teknik tüm işlerinin amacına uygun olarak yürütülmesinden, kadınlar ve çocuklarının en iyi şekilde bakım ve korunması ile sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasından birinci derecede sorumludur. Yöneticinin değişmesi halinde durum il sosyal hizmetler müdürlüğüne bildirilip gerekli

onayın alınması gerekmektedir. Bir kişi birden fazla kuruluşun yöneticisi olamaz ve çalışma saatleri içinde başka bir işte çalışamaz (Yön. Md. 10).

Kuruluştta görevlendirilecek doktor, mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getirir (Yön. Md. 10). Sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, hemşire ve diğer görevliler 12/7/1998 tarihli ve 23400 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" ile belirlenen görev tanımları çerçevesinde mesleki bilgi, beceri, yöntem ve teknikleri kullanarak sorumluluklarını yerine getirir (Yön. Md. 10).

Kadın konukevlerinin kent içinde, kadınlar ve çocukların toplumdaki soyutlanmadan yaşayabilecekleri, sosyal aktivitelerini sürdürebilecekleri ve günlerini huzur içinde geçirebilecekleri sakin, ilgi çekmeyen bir konumda bulunması gerekmektedir. Gizliliğin sağlanabilmesi için binanın müstakil olması tercih edilmelidir. Bina güvenli bir sistemle ısıtılmalı, tercihen kaloriferli olmalıdır (Yön. Md. 11).

Kadın konuk evlerinde, binanın fiziksel koşulları ve olanaklar dikkate alınarak düzenlenmiş idari bölüm, görüşme odası, yatak odaları, oturma, yemek, eğitim ve rehabilitasyon, çocuk oyun ve etkinlik odaları veya salonları, çamaşır ve ütü odası, mutfak, banyo, tuvalet ve diğer gerekli bölümlerin bulunması gerekmektedir. Bölümlerin ev ortamına benzer bir şekilde döşenmesine özen gösterilmelidir (Yön. Md. 12).

Kadın konuk evlerinin; Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum Ve Kuruluşlarınınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği'ne uygun olarak belirlenmiş amacı, hizmetleri, işleyişlerine ilişkin esasları; kadın ve varsa çocuklarının kabulünde izlenecek yol, kabul koşulları, kabul edilmeyecek olanlar, güvenlik için alınacak önlemler, kalınacak süre, uyulması gereken kurallar, uyulmaması durumunda yapılacak işlemler, kadın ve çocuklarına sağlanacak aynı ve nakdi yardımlar, personelin nitelik ve görevleri, mali işlemler ve belirtilmesi istenilen diğer hususlar, düzenlenecek iç hizmet yönergesi ile belirlenir.

Kadın konukevlerine, bulaşıcı hastalığı olan veya akıl ve ruh sağlığı yerinde olmayan ya da uyuşturucu madde ve/veya alkol alışkanlığı bulunan kadınlar alınmayacaktır. Yalnız bu durumun sağlık raporuyla belgelendirilmesi gereklidir (Yön. Md. 13).

Kadın konukevlerinin adresi, telefon numarası gizli tutulacaktır. Kadın konukevlerini tanıtan tabela asılmayacak, binasında açılış törenleri düzenlenmeyecek ve kadın konukevlerine doğrudan başvuru kabul edilmeyecektir. Başvurular kuruluş dışında oluşturulacak ayrı bir birim ya da merkezde kabul edilerek değerlendirilecektir. Ayrıca kadınlar ve çocukları ile ilgili bilgi ve belgeler açıklanmayacaktır. Dosyalar gizlilik ilkesine uygun olarak düzenlenip saklanacaktır (Yön. Md. 14).

Kuruluşlarda hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla hizmetin özelliği ve personel sayısı dikkate alınarak, nöbet sistemi düzenlenecektir (Yön. Md. 15).

Kadın konuk evlerindeki kadınlar ve çocukları ile görevli personele üç öğün yemek, çocuklara ayrıca ara kahvaltı verilecektir. Doktor tarafından özel diyet uygulaması önerilen kadın ve çocuklara diyet yemeği hazırlanacaktır (Yön. Md. 16).

Kadın Konukevlerinin kapatılması durumunda, kadın ve varsa çocuklarının mağdur olmamaları için gereken tedbirler alınıp ve en geç bir ay içinde gerekçeli olarak il sosyal hizmetler müdürlüğüne bildirilmesi gerekmektedir (Yön. Md. 19).

Kadın Konukevlerinin, her ay hizmetten yararlanan kadın ve çocukları ile ilgili istatistiki bilgileri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne hazırlanan formata uygun olarak düzenleyip il

sosyal hizmetler müdürlüğüne göndermeleri gerekmektedir (Yön. Md. 20).

5.2. Kadın Sığınma Evinin Taşınması Gereken Özellikler

- ◆ Kadın sığınma evleri eşleri tarafından fiziksel veya psikolojik şiddete uğramış veya hakaret edilen kadınlara çocuklarıyla birlikte barınma imkanı sağlamalıdır.
- ◆ Kadın sığınma evlerinin adresleri gizli olmalıdır.
- ◆ Kadın sığınma evlerine başvuran kadınlar hakkında bilgiler gizli tutulmalıdır.
- ◆ Anneler çocuklarıyla birlikte yeni bir ev bulana kadar kadın sığınma evlerinde güvenli bir şekilde kalabilmelidirler.
- ◆ Kadın sığınma evinde anneye çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri özel bir oda verilmelidir.
- ◆ Kadın sığınma evinde mutfaklar, banyolar, oyun odaları, oturma odaları ve bahçede çocuk parkı bulunmalıdır.
- ◆ Kadın sığınma evinde çalışan personel, konuk evinde kalan kadınlarla ve çocuklarıyla ilgilenmelidir.
- ◆ Kadın sığınma evinde hiçbir kadına veya çocuğa baskı ve şiddet uygulanmamalıdır.
- ◆ Okula giden çocuklar için kadın sığınma evine yakın bir okula gidebilme imkanı sağlanmalıdır.
- ◆ Kadın sığınma evlerinde; küçük çocuklar için oyun grupları, okula giden çocuklar ve gençler için boş zaman grupları, çocuklar için bireysel danışmanlık ve ev ödevlerinde yardım imkanları bulunmalıdır.
- ◆ Kadın sığınma evlerinde; kadınlara yeni bir hayat kurabilmek için ihtiyaç duyduğu her türlü tıbbi, psikolojik, hukuki danışmanlık, mesleki eğitim kursları ve iş bulma imkanları ile çocuk bakım desteği sağlanmalıdır.

5.3. Ev ve Bakım İşlerini Kolaylaştırmak

Ev dışında ya da içinde gelir getirici bir işe sahip olsalar da olmasalar da hanehalkının idamesi ve bakımıyla ilgili işlerden aslen kadınlar sorumludur. Bu gerçek, günümüz çağdaş toplumlarında bile değişmiş değildir. Dolayısıyla, kadının çalışması durumunda çifte iş günü/çifte mesai söz konusu olur. Öte yandan, ev dışında çalışmak isteyen ya da çalışmak zorunda olan pek çok kadının, çocuk, hasta ve yaşlı bakımı, kreş gibi hizmetlerin yetersizliği ve / ya da pahalı olması nedeniyle bu isteğinden ya belli bir dönem için ya da tümüyle vazgeçtiği de bilinmektedir. Vazgeçmediği durumlarda, genellikle eve yakın işler tercih edilir, böylece kadının çalışma olanakları bir kez daha sınırlanır.

Bu tür güçlükler kimi uluslararası belgelerce de tanınmakta ve taraflar sorumluluk almaya davet edilmektedir. CEDAW, “anneliğin toplumsal bir işlev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeklerin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören önlemlerin taraf devletlerce alınması”nı (Md. 5b) öngörür. Gündem-21 (1992) “Yerel yönetimler, işverenler ve öteki ilgili kuruluşlarca daha çok ve pahası ödenebilir bakımevi ve kreş kurulması; hane içi sorumlulukların kadınlarla erkekler arasında eşit bir temelde bölüşülmesini özendirerek, kadınlarla kız çocukların evdeki ve ev dışındaki ağır iş yükünün azaltılması hedeflenmelidir” (Md. 24-3d) der. Pekin Bildirgesi (1995) “Kadınlar ve erkekler arasında haklar, fırsatlar, kaynaklara erişim, aile sorumluluklarının paylaşımı açılarından eşitlik ve uyumlu bir ortaklık, kendileri ve ailelerinin gönenci için olduğu kadar demokrasinin pekiştirilmesi için de büyük önem taşır” (md. 15) vurgusunu yapar.

Belediyeler özellikle yoksul mahallelerde yaşayan kadın hemşehrilerinin ev yaşamını kolaylaştırıcı hizmetlere öncelik vermek suretiyle güç şartlarda yaşamlarını sürdüren kadınların yüklerinin hafiflemesine destek olabilirler.

Mahallelerde yeterli ve ucuz çocuk bakımı imkanları oluşturmak suretiyle kadınların çocuk bakımı için ayıracakları zamanı daha başka alanlarda kullanmaları sağlanabilir. Belediyeler bunu gerçekleştirmek için mahalledeki çocukların topluca bakılabileceği bir yer tahsis edip mahalleli kadınların dönüşümlü olarak çocukların bakımını yapacağı “mahalle anneliği”ni uygulamaya koyabilir.

Hanehalkı üyelerinin sağlığından da büyük ölçüde kadınlar sorumludur ve hastalara bakmak, kent merkezindeki hastanelere götürüp getirmek onlar için, özellikle yoksulluk koşullarında ciddi bir sorun olabilmektedir. Dünya standardı her 100 hastadan 70'inin birincil sağlık kuruluşlarında muayene ve tedavi edilmesidir. Çocuk, anne, yaşlı ve bağımlı bakımları ile ücretsiz aşılar ve ücretsiz muayeneler özellikle mahallelerde görülmesi gereken hizmetlerdir. Bu tür bir sağlık ağının oluşturularak belediyelerin bu konuda etkin rol üstlenmesi, kadınların ve kadınların sağlığından yükümlü olduğu kişilerin yaşam kalitesini yükseltecek en önemli unsurlardan biridir.³¹

Aslında, **Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik** (RG. 02.11.1985-18916), her ölçekteki imar planlarında uyulması gereken belli standartlar getirmiştir (Ek-1). Buna göre, her nüfus ölçeğinde kişi başına kreş ve ana okulları için 1 m² ayrılması öngörülmüştür. Yönetmelik Ek-1a'da anaokullarının alan büyüklüğünün 3000 m² ve 5000 m² olması istenmiştir Belediyelerin bu standartlara uymasının sağlanması bile kadınlar başta olmak üzere kenttaşların yaşam kalitesini önemli ölçüde yükseltebilir.

Yoksul mahallelerde evde çamaşır makinesi olmayan kadınların çamaşırlarını yıkamasını sağlamak üzere her türlü gerekli malzemenin de sunulduğu yeterli kapasitede çamaşır evleri açılabilir. Bu mekanlarda aynı zamanda küçük çocuklar için oyun alanı ve emzirme odaları, haftada bir gün psikolojik ve hukuksal rehberlik, dikiş makinesi gibi diğer imkanlar da sunulabilir.

5.4. Kadın Merkezleri

Belediyeler, beldede yaşayan kadın ve kız çocuklarının boş zamanlarını sosyal faaliyetler ile geçirmeleri, aralarında sosyal iletişim ve komşuluk kültürünü geliştirilmesi, şehirle ilgili ortak paylaşım alanlarının artırılması, spor, bilgilendirilme ve karşılaştıkları sorunların çözümü için çalışmalar yapma ve eğitim verme amacıyla çok amaçlı mahalle veya semt kadın merkezleri açabilirler.

Mahalle veya semt kadın merkezlerinde, piyasanın gereksinim duyduğu alanlarda kadınlara mesleki eğitim ve beceri kursları verilmesi yoluyla, kadınların gelir getirici etkinliklerde (Bilgisayar, yabancı dil ve diksiyon, makine ve el nakışı, iğne oyası, el sanatları, rölyef, mefruşat, ahşap boyama, resim, takı tasarımı, folklorik bebek, trikotaj vb.) bulunmaları kolaylaştırılabilir.

İş edinmek isteyen kadınlara rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vermek suretiyle iş arama süreci kolaylaştırılabilir.

Aile içi iletişim becerileri, anne-çocuk ilişkisi, kadın ve çocuk hakları, insan hakları, aşıların önemi, beslenme ve hijyen,

31. ALKAN Ayten, Belediye Kadınlara Da Hizmet Eder!.. Kadın Dostu Belediye Hizmetleri: Neden, Nasıl?.. Ka-Der YSCG, Ankara, Mayıs 2006, s.50

tansiyon ölçümü, iğne yapmak, sigara ve alkol kullanımının zararları, uyuşturucu bağımlılığından korunma gibi basit sağlık ve bakım bilgilerini içeren eğitimler verilebilir.

Merkezlerde ev işlerini ve alışverişi kolaylaştırarak hayatı daha ucuz hale getirmeye yardımcı olacak bilgiler de verilebilir.

Merkezin etkinliklerine bütün kadınların katılımını sağlamak üzere kadınların küçük çocuklarını bırakabilecekleri salon tahsis edilebilir.

Yerel yönetimler bunun yanı sıra danışma, psikolojik ve hukuksal destek merkezleri, kriz hatları kurulmasında, şiddet uygulayıcısı erkeklerin rehabilitasyonu ve eğitiminde sorumluluk üstlenebilir ya da bu tür etkinliklerde bulunan kadın örgütlerine destek olabilir.³²

Bu merkezler evde şiddete maruz kalan kadınların şiddetten korunması için acil başvuru merkezi olarak kullanılarak kadınlara her türlü destek hizmeti sunulabilir.

Bu merkezlerin aynı zamanda kadınların sohbet edebilecekleri, arkadaşlar arası toplantılar düzenleyebilecekleri, evlerindeki “gün” geleneğini dışarıya taşıyabilecekleri mekan olarak kullanılabilmesine imkan verilebilir.

Bu merkezlerde kadınların sportif aktivitelerde bulunmaları için fitness, aerobik, kondisyon ve masa tenisi imkanları sunulabilir. Kayda değer oranda kadının başlıca yaşam çevrelerinin mahalle / semt ile sınırlı olduğu, dolayısıyla hem bu nedenle hem de maddi olanaksızlıklar nedeniyle kent merkezinde gerçekleşen birçok etkinlikten, sunulan birçok hizmetten yararlanamadıkları dikkate alınarak, bu merkezler aracılığıyla film, tiyatro gösterimi, konser gibi etkinlikler hayata geçirilebilir.

Ayrıca bu merkezler aracılığı ile;

Özellikle kentin varoşlarında dar gelirli ailelerin yaşadığı mahallelerdeki kadınlara yönelik olarak kenti tanıtmaya yönelik geziler yapılabilir. Böylece bu durumdaki kadınların yaşadıkları şehri daha yakından tanımaları, sosyal hayata katılmaları ve kentlilik bilinci oluşturmalarına katkı sağlanabilir.

Okullarını (ilk, orta ve üniversite düzeyinde) maddi imkânsızlıklar nedeni ile sürdüremeyecek durumda olan genç kız ve çocukların eğitimden kopmamalarını sağlayıcı yardımlarda bulunulabilir.

Yaşamlarını yoksulluk sınırında sürdüren muhtaç ailelere gıda, giysi ve mobilya yardımı yapmak isteyenler bu durumda olan ailelere yönlendirilebilir.

Çeşitli nedenlerle mağdur olup cezaevine düşen kadınlar ve geride bıraktıkları çocukları için yardım çalışmaları yapılabilir.

Yerel Yönetimlerce bu gibi hizmetlerin sunumunda önemli olan, belediyelerin, bir yandan kadınların toplumsal ve mekansal hareketlilik imkanlarını artırma yollarını ararken bir yandan da belli hizmetleri mahalle ölçeğinde ulaşılabilir kılmalarıdır.

5.5. Kişisel Destek Programı

Yukarıda tanımladığımız üzere, belediye ve il özel idarelerinin sosyal hizmet görevleri vardır. Bu kapsamda yerel yönetimler, özel durumlarda zor şartlarla karşı karşıya olduklarından dolayı bireyselleştirilmiş ilgi gösterilmesi gereken kadınlara kişisel destek programları uygulama imkanına sahiptir.

32. a.g.e sf. 50

Kadınlara kişisel destek programı uygulanmasını gerektiren koşulların neler olabileceği aşağıdaki gibi sıralanabilir:³³

- ◆ Evsizlik,
- ◆ Uyuşturucu ve alkol,
- ◆ Ciddi psikolojik problemler ve zihinsel hastalık,
- ◆ Kişilik bozuklukları - sinir kontrol problemleri,
- ◆ Moral bozuklukları - depresyon,
- ◆ Şüphencilik - agorafobi (açık alan korkusu) ve paniğe girme dahil,
- ◆ İşkence/travma veya diğer stres bozuklukları,
- ◆ Kumar,
- ◆ Ev içi şiddet,
- ◆ Maddi idare problemleri,
- ◆ Fiziksel ve zihinsel özür,
- ◆ Organik zihin bozuklukları veya sonradan olan beyin zararı,
- ◆ Sosyal dışlanma / yabancılık,
- ◆ Yalnızlığa itilme.

Yerel yönetimlerin kişisel destek programlarından herhangi bir şekilde sosyal güvencesi ve geliri olmayan kadınların yararlandırılması özellikle önemlidir.

Yerel yönetimlerce kadınlara yönelik olarak yürütülecek kişisel destek programları belli ilkeler çerçevesinde yürütülmelidir. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir:

- ◆ **Esneklik:** Program, her katılımcının ihtiyacının farklı olduğunu kabul edecek şekilde sunulmalıdır.
- ◆ **Bire bir ilişki:** Hizmet verenler ve katılımcılar arasında birebir ilişki bulunmalıdır.
- ◆ **İşbirliği:** Katılımcıların en iyi sonucu elde etmelerini sağlamak amacıyla diğer kamu kurum ve kuruluşları ve ilgililer arasında iş birliği yapılmalıdır.
- ◆ **Hizmet seçme hakkı:** Katılımcılar, hizmet verenlerin sağladıkları hizmetin yaklaşım ve tipinden memnun kalmalıdır.
- ◆ **Sürekli iyileşme ve gelişme:** Söz konusu program sürekli yenilenecek gelişmelere açık olmalıdır.

Mahalle/semte ölçüğünde yeterli olanak ve personeli olan kadın merkezlerinin açılması, kişisel destek programlarının uygulanabilmesi için de önemlidir. Kadın merkezleri (toplum merkezi olarak da adlandırılabilir) ihtiyaç içindeki kadınlarla kişisel destek programı sunacak birim ve kuruluşlar arasında bir köprü vazifesi görür. Ayrıca, bir çok durumda, özellikle kadınların evlerine kapalı oldukları, sosyalleşme ve kendilerini ifade etme imkanlarının olmadığı koşullarda, kadın / toplum merkezleri bu "farkında olunmayan ve / ya da ifade edilmiş ihtiyaçlar"ın açığa çıkmasını koşullarını da sunar. Bir çok durumda bu merkezlerde kadınlar, bireysel

33. <http://www.workplace.gov.au/NR/rdonlyres/3721F5ED-FDE7-4FDF-BA942CCE9020E75E/0/TurkishPSP5003>YourguidetoPSP.pdf>

sorunlarının, başka kadınların da yaşadığı sorunlar olduğunu görme olanağı edinerek çözüm için adım atabilir.

5.6. Hasta ve Yakınlarını Barındırma Evleri

Özellikle Büyükşehirlere tedavi maksadıyla gelen ve bunlara refakat eden yakınları hastanelerde muayene olmak ve hastalık tedavisi süresince hasta ve hastaya refakat eden hasta yakınları için barınma ve yiyecek giderleri en önemli problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumdan da en çok kadınlar etkilenmektedir. Eşi veya yakını hasta olan kadın muayene ve tedavi sürecindeki masrafları karşılamalarının yanında barınma ve yiyecek giderlerini karşılamakta da zorlanmaktadırlar. Büyükşehirlerdeki büyük hastanelerin çevrelerinde park eden otomobil veya minibüslerde hasta ve yakınlarının barındığı ve burada yemek pişirilip yenildiği kolayca gözlemlenebilir.

Yerel yönetimler beldelerine muayene ve/veya tedavi amaçlı olarak gelip hastanelerde ayakta tedavi gören hastalar ile yatılı olarak kalan hastaların refakatçisi, hastane tarafından hastaneye alınmayıp randevu günü verilen, ancak memleketine gitme durumu olmayıp randevu gününü bekleyen hastalar ile varsa refakatçisinin barınacak bir yeri yoksa ve/veya sözü edilenler ekonomik yoksunluk içinde ise bu kesime belediyeler tarafından açılacak barınma evleri aracılığı ile hizmet verilebilir.

Bu evlerde, hasta ve refakatçilerine barınma ihtiyaçlarının karşılanması yanında, hastane servisi, danışmanlık hizmetleri, yemek yardımı (sabah, öğle, akşam), dinlenme salonu, çocuklar için çocuk oyun salonu hizmetleri de olanaklar ölçüsünde sunulmalıdır.

5.7. Evde Bakım Hizmeti

Yerel yönetimler beldelerinde yaşayan kimsesiz ve yardıma muhtaç yaşlı ve özürllüklerinden dolayı günlük zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamayan hemşehrilerine evde bakım hizmeti verebilirler.

- ◆ Evde bakım hizmeti; günlük ev temizliği, şahsi temizlik, yemek yapımı, basit sağlık yardımı, alışveriş, egzersiz gibi yardımların sağlanması durumunda herhangi bir sağlık kurumu veya sosyal hizmet tesisinde kalma ihtiyacı ortadan kalkabilecek bireylere verilmelidir.
- ◆ Evde bakım hizmetinin sunulmasında yerel toplumun katkısı, gönüllü bakıcılık, uygulamaları hayata geçirilmeli, bakım hizmetini yürüten akraba, komşu ve arkadaşların çeşitli yollarla desteklenmesi sağlanmalıdır.
- ◆ İhtiyaç sahibinin ve yakınlarının, bakım hizmetine maddi ve manevi katkısı sağlanmalıdır.

Evde bakım hizmeti aşağıdaki şekilde uygulanmalıdır:

1. Öncelikle ihtiyaç sahibi yaşlı ve özürllüklerin belirlenebilmesi için ilgili devlet kurumları, sivil toplum ve mahalle muhtarlıklarının katılımıyla detaylı bir envanter çalışması yapılmalıdır.
2. Envanter çalışmasını müteakiben ihtiyaç sahipleri;
İhtiyaç durumu,
Maddi durumu (öz kaynaklar),
Sağlık durumu,
Kişisel ihtiyaçlarını giderebilme derecesi,

Yaşanılan ev ortamı veya çevre şartları,

Bakım hizmeti verebilecek yakınlarının durumu

gibi birçok değişik faktör dikkate alınarak sınıflandırılmalıdır.

Bu sınıflandırmada mümkün olduğunca ihtiyaç sahibi bireyin özel durumu gözönüne alınarak, verilecek hizmetin ihtiyaç merkezli olmasına özen gösterilmelidir.

Evde bakım hizmeti sunulacak şahıslara sağlanacak veya önerilecek yardımlar bireyin ihtiyaçlarına göre değişkenlik gösterebilir:

- ◆ Günlük ev işleri (temizlik, bulaşık, çamaşır, ütü vb.),
- ◆ İhtiyaç sahibinin şahsi ihtiyaçları (banyo, tuvalet, egzersiz, basit sağlık yardımı),
- ◆ Günlük sıcak yemek sağlanması,
- ◆ Alışveriş veya ev dışı özel işler için akran veya ulaşım aracı sağlanması,
- ◆ Basit sağlık ihtiyaçları (iğne, pansuman, ilaç alımı, tansiyon ölçümü) için eve günün belirli saatlerinde hemşire veya bir sağlık görevlisinin uğraması,
- ◆ Ev içerisinde ihtiyaca yönelik mekansal düzenleme yapılması, teknik ekipman (hasta yatağı, tutamak, özürülüler için asansör veya rampa vb.) sağlanması,
- ◆ Günün belirli saatlerinde veya belirli periyotlarda ihtiyaç sahibinin rehabilitasyon merkezi, toplum merkezi, yaşlı merkezleri (kültürel ve sosyal faaliyetler için), gençlik merkezi gibi sosyal katılım ve tedavi imkanlarının bulunduğu merkezlere götürülmesi.

5.8. Kadın Hastalıklarının Sağlık Taraması

Yerel yönetimler beldelerinde yaşayan 40 yaş üstü kadınların aktif yaşamlarının uzatılması için fonksiyon bozuklukları, ostropoz, kalp damar hastalıkları, bulaşıcı hastalıklar (hepatit, HIV) ve kadınlara özgü belli hastalıklar ile kronik hastalıklar yönünden yönünden sağlık taraması hizmeti verebilir.

5.9. Sokakta Çalışan Çocuk Merkezleri Oluşturulması

Özellikle büyükşehirlerde ve yoğun göç alan illerde yerel yönetimlerin en önemli sorunlarından biriside “sokakta çalışan çocuklar” oluşturmaktadır. Sokakta çalışan çocuklar denildiğinde genellikle, ayakkabı boyayan, çiçek, simit, küçük tezgahlarda yiyecek, pazarda poşet satan, eşya taşıyan çocuklar girmektedir. Bu çocukların çoğunluğun ailesi bunlarla ilişkisi bulunmakta ve bir kısmının da okul bağlantısı sürmektedir. Bu çocuklar gece olunca evlerine gittikleri için sokakta yaşayan, gece sokakta kalan “sokak çocukları”ndan farklı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sokakta çalışan çocukların aileleriyle ilgili sorunlarını çözmek; okuyorlarsa, okullarında karşılaştıkları güçlüklerini aşmak için çevreleriyle ve toplumla uyumsuzluklarını önlemek, rehabilitasyonlarını sağlamak, daha güvenli bir geleceğe yönlendirmek yani bir başka tanımlamayla onların ihmalini ve istismarını önlemeye yönelik çalışmalar yapmak üzere yerel yönetimler Sokakta Çalışan Çocuk Merkezi açabilirler.

Söz konusu merkezlerde bu çocuklara yönelik olarak;

- ◆ Beslenme,
- ◆ Sağlık,

- ◆ Eğitim (İlkokulu dışardan bitirme), çıraklık eğitimi
- ◆ Çeşitli meslek kazandırma kursları
- ◆ Spor

çalışmaları yapılabilir.

Bu çocuklara ve ailelerine yönelik psikolojik destekleme, tedavi, yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri de verilebilir. Bu kapsamda gece sokak çalışmasına çıkılıp geç saatlere kadar evine gitmemiş sokakta çalışan çocuklara gece sokakta bulunmanın riskleri ve evlerine gitmeleri konusunda rehberlik ve danışmanlık yapılabilir. Çocukların aileleri ile yapılan görüşmelerde de ailelere sokağın tehlike ve riskleri anlatılabilir.

Yapılacak olan bütün bu çalışmalarla, sokakta çalışan çocukların sağlık ve güvenlikleri açısından tehlikeli ve zihinsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişmeleri açısından olumsuzluklara yol açan nedenler ortadan kaldırılarak eğitime yönlendirilmeleri sağlanabilir.

5.10. Kentsel Hizmetler

Yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin önemli işlevlerinden birisi belde halkına sundukları kentsel hizmetlerdir.

Günümüzde kentleşme sürecindeki hızlanma ve bunun sonucunda kentlerin fiziksel, toplumsal ve demografik özelliklerinde ortaya çıkan değişiklikler, çevre sorunları, belde halkının artan ve çeşitlenen kentsel hizmet ihtiyaç ve taleplerini beraberinde getirmektedir. Bu durumda yerel yönetimler, hizmet sunumunda etkinlik, çeşitlilik erişilebilirlik ve verimliliği artırmak için çalışırken, aynı zamanda beldede yaşayan halkın yönetime ve hizmet sunum sürecine katılımını özendirmelidir.

Bunu sağlamak için yerel yönetimler, coğrafi bilgi sistemi (GIS) yazılımları kullanarak;

- ◆ hizmetlerde etkinlik ve verimliliği arttırmak,
- ◆ kaçak yapılaşmayı önlemek,
- ◆ kent trafiğinde düzenliliği sağlanmak,
- ◆ gelirlerini arttırmak,
- ◆ internet teknolojisi ile çoklu kullanıcıya hizmet vermek amacıyla “Kent Bilgi Sistemi”ni oluşturmalıdır. Belediye sınırları içindeki harita, plan ve sözel verilerin bu sistem dahilinde kullanımı sağlanmalıdır.

Yerel hizmetlerin uygun hedef gruplarına ulaşması ve etkin olabilmesi için yerel yönetimler “Kent Bilgi Sistemi”ni kullanarak kent bazındaki istatistiki verileri cinsiyetlere göre ayrıştırılmış olarak toplayıp tüm kentlilerin ve kadınların kentsel hizmetlere yönelik gereksinme ve taleplerinin neler olduğunu ortaya çıkarılmalıdır. Bunun için gerektiğinde yerel yönetimler hizmet sunumlarına ilişkin görüşleri belirlemek için kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilirler (anket, araştırma, yüzyüze konuşma, kadın örgütleri ile işbirliği, üniversitelerle işbirliği vb. yollarla). Kamuoyu yoklamaları ve araştırmalar kadınların gereksinmelerini ve isteklerini dikkate alacak şekilde yapılmalı ve bu çalışmalar belli aralıklarla tekrarlanmalı, gerekli istatistiki bilgiler belli aralıklarla güncellenmelidir. Sorunlar, hizmetlerin planlanmasında ve yürütülmesinde dikkate alınmalıdır.

Kadınların kent içi ulaşımını ağırlıklı olarak yaya olarak ve/veya toplu taşıma araçlarını kullanarak yaptıkları göz önüne alınarak toplu taşıma ve yaya ulaşımının kadınlar tarafından kullanımını kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

Otomobil öncelikli kent-içi ulaşımın kaynak israfı ve kirlilik gibi birçok zararının yanı sıra, kadınların yaşamlarını güçleştirdiği de dikkate alınmalıdır. Bu amaçla kent içi ulaşımlarda ağırlıklı olarak toplu taşıma araçlarına öncelik verilmelidir. Uygun otobüs hatları ve saatleri tespit edilmelidir. Özellikle hava karardıktan sonra, güvenlik sorunlarını dikkate alarak, Belediye otobüslerinin kadınları iki durak arasında da indirip bindirebilmeleri sağlanmalıdır. Öte yandan, kadınlar için yaya ulaşımını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır

Yaya olarak kadınlar erkeklerden farklı olarak yollarda daha çok çocuk, yaşlılar ile veya çocuk arabası, pazar çantaları, çanta, topuklu papuçlar ile yürürler. Bu nedenle;

- ◆ çamur,
- ◆ standart dışı merdivenler,
- ◆ rampalar,
- ◆ kaygan zeminler,
- ◆ dikkatsiz kullanılmış,

bariyerler kadın ve çocuklar için çok tehlikelidir.

Kadınların daha kolay hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla kaldırımlarda, yaya bölgelerinde uygun yer döşemelerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca kaldırımlar, merdivenler alt -üst geçitler, kadınların gerek güvenliği gerekse kolay hareket etmesini sağlayacak şekilde tasarlanmalı ve düzenlenmelidir.

Yaya ışıklarında karşıdan karşıya geçme süresi trafiğin akış yoğunluğunun yanısıra, kadın, çocuklu kadın açısından da değerlendirilmelidir. En azından okulların önündeki yaya geçidi levhaları gibi öncelikli geçiş noktaları belirlenmelidir. Kadınların okuryazarlık oranı düşük olduğu yerlerde kentsel sinyalizasyon diye adlandırdığımız, panolar, otobüs durak isim ve güzergâhları, ilanlar için iyi grafik düzenlemeler veya sesli bilgilendirme araçları kullanılmalıdır.

Ayrıca sokak, park, spor alanı, durak gibi vb kamusal alanların kadınlar tarafından kullanımını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır. Kadınların mekansal ve toplumsal hareketliliklerini sınırlandıran önemli etmenlerden biri özellikle hava karardıktan sonra kamusal mekanları yeterince kullanamamalarıdır. Kamusal mekanların günün her saatinde kadınlar tarafından herhangi bir çekince ve endişeleri olmadan etkin olarak kullanımının sağlanması için belediyelerce kentsel tasarım ve aydınlatma konularında gereken düzenleme ve çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca güvenlik ile ilgili kentsel servislerin de tüm kentliler ve özellikle kadınlar ve çocuklar açısından artırılması sağlanmalıdır.

Ayrıca kamusal alanlarda kadınlara yönelik tuvalet, dinlenme odaları ve çocuk bakım odaları mutlaka yer almalıdır.

Yerel yönetimler kadınların eğlence, dinlenme ve spor etkinliklerinde yer alma, kişisel potansiyellerine uygun istediği sporu yapma fırsatını sağlamak için gerekli düzenlemeleri de yapmalıdır.

Kentte her sınıftan kadının spor olanaklarına sahip olması gerekir. Yerel yönetimlerce yaygın olarak yapılan sporlar dışında farklı sporların yapılmasına da imkân verecek çok fonksiyonlu açık ve kapalı alanlar sağlanmalıdır.

Çocuk bahçeleri veya oyun alanları annelerin oturma ve çocuklarını izleme imkânına sahip olacak şekilde düzenlenmeli, parklarda annelerin oturması için banklar konulmalıdır. Ayrıca büyük çocuğa sahip annelere çocukları parkta oynarken aynı mekânda yürüyüş yapma, kültür fizik yapma imkânı sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Yerel yönetimler ebeveyn–çocuk ortak spor ve aktivite programları (ortak spor, zekâ oyunları, film gösterileri, doğa gezileri) düzenleyerek kadınların ev dışında ortak vakit geçirme imkânı sağlamalıdır. Böyle çeşitli aktiviteleri içinde barındıran alan düzenlemeleri sadece kadınların değil tüm ailenin birarada vakit geçirmesini de teşvik edecektir.

Konut alanlarına yakın (büyük) parklarda belli bir alan hobi bahçeleri olarak tanzim edilip ailelere/kadınlara tahsis edilebilir. Böylece kadınların hem üretken olması aile ekonomisine katkıda bulunması ve sosyal yaşama girmesi sağlanabilir.

Kadınların el emeğini kullanan ve üretmiş oldukları ürünlerini pazarlayabilme olanağı sunan semt pazarları kurulmalıdır. Pazarlardan faydalanacak kadınlar için bilinç artırıcı grup çalışmaları yürütülerek, kadınların eğitimi ve pazaryeri için gerekli olan tezgah ve sundurma gibi malzemelerin temini sağlanmalıdır.

Ayrıca kadınların yerel ve merkezi politik katılım süreçleri içinde yer almasına olanak verilmesi bağlamında; kentsel sorunları ve mahalle sorunlarını dile getirebilmeleri ve öneri geliştirebilmeleri için açık ve kapalı mekan toplantıları düzenlenebilir. Kentsel aktiviteler ve yerel festivallerde kadınlara görev verilerek bu katılım sağlanabilir. Yarı zamanlı katkıları beklenebilir.

5.11. Eğlence ve Dinlenme İmkanları

Bu imkanları genel olarak “rekreasyon hizmetleri” olarak adlandırabiliriz. Bireylerin iş yaşamı ve zorunlu olarak harcadıkları emek dışında özgür iradeleriyle kendilerini geliştirmek ve yenilemek ve dinlenmek amacıyla gönüllü olarak katıldıkları aktiviteler anlamına gelen “rekreasyon”* kavramını, son zamanlarda yaşam kalitesindeki artış beklentileri, toplumdaki sosyo-kültürel değişim, sağlıklı olma konusunda bilinçlenme ön plana çıkarmaktadır.

Yerel yönetimler beldedeki hemşehrilerinin fiziksel gelişim, dinlenme, yaratıcılıklarını geliştirme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreasyon program ve hizmetleri sunmalı bu konuda kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçları da göz önünde bulundurarak geniş halk kesimlerinin ilgisini çekecek rekreasyonel aktiviteler yerel yönetimlerce desteklemeli ve halka sunmalıdır.

Rekreasyon aktivitelerine katılım nedenleri bireylere göre farklılık gösterir. Bunlar:³⁴

- ◆ Fiziksel gelişim,
- ◆ Yenilik arayışı / değişik deneyimler edinme;

* Rekreasyon; yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince recreation kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanı değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır. Rekreasyonun, yeniden yaratma anlamındaki klasik yaklaşımını göre; rekreasyon kişiyi zorunlu iş etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Modern anlamda bir sosyal kurum, bilgiler topluluğu ve profesyonel bir çalışma alanı olarak rekreasyon; işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, kişinin pek çok önemli ihtiyacını karşılayan dolu ve mutlu bir yaşam aracıdır. Bu yaklaşımla rekreasyon, en yaygın olarak, insanların gönüllü olarak boş zamanlarında katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları aktiviteler olarak tanımlanabilir. Rekreasyon, insanların temel ve çağdaş bir ihtiyaçları olarak nitelendirilirken, insanın boş zamanı için değerli olan faaliyetleri eğitimleri, imkânları ve danışmanlık hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır. Bayer'e göre rekreasyon, kişiyi hayata bağlayan dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici veya bu etkinliklere katılmak suretiyle ruhen ve bedenen bir canlılığı elde etmektir. İnsan, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi ve grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere rekreasyon denir. http://www.rekreasyon.org/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=27

34. KESİM Ümit. Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Program Ve Hizmetleri. 27-28 Nisan 2006, Eskişehir, Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı. <http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=100&id=190>

- ◆ Kendini sınama,
- ◆ Kendini geliştirme;
- ◆ Yaratıcı olma;
- ◆ Sosyalleşme ihtiyacı;
- ◆ Dinlenme/rahatlama ihtiyacı;
- ◆ Yarışma güdüsünü tatmin olarak sıralanabilir ve rekreasyon programlarının oluşturulma aşamasında temel unsurlar olarak hedef alınmalıdır.

Rekreasyon programları, Her birey spor ile ilgilenmediğine göre, yerel yönetimler sporun yanısıra farklı kesimlerin ilgisini çekebilecek, spor dışındaki rekreasyon aktivitelerine de önem vermelidir. Çok sayıda insan müzik, drama, el sanatları, suda egzersiz, doğa, açık hava etkinlikleri ve diğer kültürel ve sosyal etkinliklere katılmak arzusu içindedir. Bu tür aktivite alanları geliştirilmelidir.

Dolayısıyla, hedef grupların katılacağı serbest zaman program ve hizmetlerini zenginleştirmek ve çeşitlendirmek önemlidir. Bu aktivite grupları şöyle sıralanabilir.³⁵

Spor ve yarışmalar: Spor beceri kursları, spor turnuvaları, spor okulları.

Doğa aktiviteleri: Dağcılık, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, hedef bulma yarışması (orientee-ring), rafting.

Kişisel gelişim aktiviteleri: Stres yönetimi, ev ekonomisi, sağlıklı beslenme, bilgisayar eğitimi kursları.

Hobiler: Balık tutma yarışı, fotoğrafçılık,

Güzel sanatlar etkinlikleri: Resim-heykel ve el sanatlarını geliştirme kursları.

Fiziksel uygunluk (fitness) aktiviteleri: Kondisyon yüzmesi, duvar tırmanışı, halk koşuları.

Seyahat ve turizm: Kültür ve tarih gezileri, müze ziyaretleri.

Gönüllü hizmet programları: Kimsesiz çocuklar, yaşlılar ve çocuk tutuk evleri programları.

Kentlerin pek çoğunda kadınların gereksinimlerine uygun spor tesisleri zamanlarını değerlendirebilecekleri kapalı ve açık kamusal mekanları yeterli değildir. Konut alanlarında bol bol kahvehane mevcutken, kadınların bir araya gelebilecekleri, yeni ilişkiler kurabilecekleri, ev dışında dinlenebilecekleri, çeşitli etkinlikler yapabilecekleri “sosyal mekanları” yoktur. Kadınlar ancak evlerde ya da sokaklarda, evlerinin önünde toplanıp görüşebilmektedirler. Kentlerde geniş açık alanlar çoğunlukla futbola, bir başka deyişle erkeklere ayrılmıştır. Özellikle haftasonu dinlenceleri için uygun olan geniş piknik alanları ya da yüzme havuzları, çoğunlukla kentin dışında ve ancak özel arabayla ulaşılabilir uzaklıktadır. Kadınlar için kendi spor, dinlenme, eğlenme ve kültürel etkinlik gereksinimleri kadar, çocuklarınınkini de önem taşır. Ne var ki, çocuklar ve gençlerin eğlenmesi, spor yapması, birlikte çalışması için yeterli kamusal olanakların, özellikle semt düzeyinde sunulmadığı bilinmektedir. Bu durum, kadınlar için ek bakım yükü, çocuğunu bu tür yerlere getirip götürmekten kaynaklanan ek yorgunluk ve/ya da ek endişe kaynağı demektir.³⁶

Dolayısıyla, Kentsel hizmet ve düzenlemelerde belediyeler eşitlikçi planlama veya cinsiyet duyarlı planlama ilkeleri geliştirmeye özen göstermelidir. “Herkes” için yapılan planlama ve servis sunumu toplumsal yaşamı

35. a.g.e.

36. ALKAN Ayten, kadınlar tarafından, kadınlarla birlikte ve kadınlar için Yerel Politika (KASAUM - KADER Eğitim kitapçığı) Ankara, 2003

mızda sonuç olarak erkeklere yönelik mekan ve hizmetlerin daha ağırlıklı olmasına neden olmaktadır. Yukarıda da sözedildiği gibi , tüm kentli halk için yapılan bir spor alanı toplumsal yaşamımızın gerçekleri içinde sadece erkeklerin veya erkek çocuklarının kullandığı bir futbol sahası haline dönüşmektedir. Bu nedenle cinsiyet eşitlikçi tavrın özellikle dikkate alınması ve kadınlara yönelik kentsel mekanların ve servislerin artırılması için çalışılması gerekmektedir.

Aslında, **Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik** (RG. 02.11.1985-18916), her ölçekteki imar planlarında uyulması gereken belli standartlar getirmiştir (Ek-1). Buna göre, her nüfus ölçeğinde kişi başına kreş ve ana okulları için 1 m² ayrılması öngörülmüştür. Yönetmelik Ek-1a'da anaokullarının alan büyüklüğünün 3000 m² ve 5000 m² olması istenmiştir. Aktif yeşil alanlar için standart kişi başına enaz 10 m²'dir. Kültürel tesis alanı için getirilen standartlar, kişi başına, 15 bin nüfusa kadar 0.5 m², 15-45 bin nüfus arası yerleşimlerde 1 m², 45-100 bin nüfus arası yerleşimlerde 2 m² ve 100 bin'den çok nüfuslu yerleşimlerde 2,5 m²'dir. Sosyal tesis alanları için getirilen standartlar, kişi başına, 0-15 bin nüfus arası yerleşimlerde 0.5 m², 45-100 bin nüfus arası yerleşimlerde 1 m² ve 100 bin'den çok nüfuslu yerleşimlerde 1,5 m²'dir (Yön. Ek-1).

Ayrıca aynı Yönetmelik'in 16. maddesine göre (Değişik: RG 2/9/1999-23804) hazırlanacak her ölçekteki imar planlarının yapım ve değişikliklerinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak sosyal ve teknik donatı alanlarında EK-1 deki tabloda belirtilen asgari standartlara uyulmasını, 28. maddesine göre de imar planında verilmiş olan inşaat emsalinin, kat adedinin, ifraz şartlarının değiştirilmesi sonucu nüfus yoğunluğunun artırılmasına dair imar planı değişikliklerinde: artan nüfusun ihtiyacı olan sosyal ve teknik altyapı alanları EK-1 de belirtilen standartlara uygun olarak plan değişikliğine konu alana hizmet vermek üzere ayrılmasını ve/veya artırılmasını hükmeder. Belediyelerin bu standartlara uymasının sağlanması bile kadınlar başta olmak üzere kenttaşların yaşam kalitesini önemli ölçüde yükseltebilir.

5.12. Mikro Kredi

Mikro kredi; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesini amaçlamaktadır. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye desteği şeklindeki mikro kredi, etkin bir yoksulluktan kurtulma stratejisidir.³⁷

5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu'nun 6. maddesinde il özel idaresinin görev ve sorumlulukları arasında yoksullara mikro kredi verilmesi de sayılmıştır. Bu Kanunun 43. maddesinin (h) bendinde "Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" ve (l) bendinde "Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri." zikredilmek suretiyle özel idarelerin bu alanda harcama yapabileceği belirtilmektedir. Bu görevin il özel idarelerinin tespit edecekleri önceliğe göre yerine getirilmesi gerekmektedir.

Valilik, kaymakamlık, özel idare ve belediyelerin; sivil toplum kuruluşlarının (dernek, vakıf v.b) yoksullukla mücadele faaliyetlerine destek olması, yapılacak çalışmaların etkinlik ve yaygınlığını artıracaktır.

Mikro kredide hedef kitleyi sırasıyla kadınlar, işsiz gençler, işsiz yaşlılar, özürülüler, gaziler, küçük ölçekli çiftçiler, sokaktaki sahipsiz çocuklar, çocuklarını Çocuk Esirgeme Kurumuna vermek mecburiyetinde kalan aileler, topraksız köylüler, orman köylüleri oluşturmaktadır.³⁸

37. AKGÜL Aziz. Türkiye'de Mikro Kredi Uygulaması. TİSVA. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı. www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf

38. a.g.e.

Yoksullar için sunulan finansal hizmetler yoksul insanların malvarlığı sahibi olmaları, gelirlerini arttırmaları ve ekonomik stres karşısındaki kırılganlıklarını azaltmalarına olanak sağlayan güçlü bir araç olduklarını kanıtlamıştır.³⁹

Deneyimler, mikrofinansın yoksullara gelirlerini arttırmaları, ayakta kalabilecek ve başarılı olabilecek işler kurmaları ve dış şok ve darbelere karşı savunmasızlıklarını azaltmalarında yardımcı olabileceğini göstermektedir. Mikrofinans, başta kadınlar olmak üzere yoksulların ekonomik değişimin araçları olmaları, onların kendi ayakları üzerinde durmaları için güçlü bir araç da olabilir.⁴⁰

Mikrofinans, yoksulluğun pek çok yönüne karşı mücadelede, finans hizmetlerine erişim olanağı sağlayarak önemli bir rol oynar. Örneğin, bir işletmenin getirdiği gelir sadece ticari faaliyetlerin genişlemesi ve artmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda aile gelirine de katkıda bulunur ve buna bağlı olarak, uygun gıda temini, çocukların eğitimi, vb. gibi ek faydalar sağlar. Ayrıca, çoğu ortam ve yerde kamusal yaşamdan uzakta kalan kadınlar için, resmi finans kuruluşlarıyla ilişki kurmak ve iş yapmak onların özgüven kazanmalarına da yardımcıdır.⁴¹

İl Özel İdareleri mikro kredi projelerine yönelik yapacakları harcamalarını, bütçelerinin 08.1.9.06 "Hane Halklarına Borç Verme" tertibine konulan ödenekten yapabileceklerdir.

Hane halkına borç verme niteliğinde olan mikro kredi adı altında karşılıklı (Kredi olarak ve daha sonraki tarihte tahsil edilmek üzere) bir ödeme yapıldığında verilen bu kredi 08.1.9.06 Hane Haklarına Borç Verme Bölümüne Gider kaydedilecektir.

6. Yerel Yönetimlerde Kadın İstihdamı

Demokrasinin tüm boyutları ile yaşama geçirilebilmesinin önkoşulu kadın-erkek eşitliğidir.

Anayasadaki genel eşitlik tanımınının 2004 tarihinde değiştirilmesiyle; devlet, kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkanlara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır (md. 10).

Başbakanlıkça yayınlanan 2004/7 sayılı genelge ile kamu sektöründe işe almada kadın erkek ayrımcılığı yapılmaması konusunda düzenleme yapılmıştır.

Bu nedenle yerel yönetimlerde; gerek işe almada ve gerekse işte yükselme söz konusu olduğunda, cinsler açısından eşitlik ilkesi gözetilmelidir. Yöneticilik konumlarına yükselmede aday

39. Mikro finansman hakkında. <http://www.mikrofinansurkiye.org/trMicrofinance.htm>

40. Mikrofinans, Sıkça Sorulan Sorular için bakınız: International Finance Corporation (IFC) tarafından 2-3 Ekim 2003 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen "Microfinance: Global Experience and Prospects for Turkey" konulu konferans için doküman: <http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>

41. a.g.e.

erkeklerle eşit koşullardaki kadınlar objektif olarak değerlendirilmeli yönetici kadroları için yapılacak atamalarda gerekli niteliklere sahip olan kadın personel dışlanmamalıdır.

Üstelik, yerinden yönetim anlayışındaki kimi güncel değişiklikler de kadınların yerel politikada kendi kimlikleriyle yer almaları için elverişli bir zemin yaratmaktadır. Son 15-20 yıldır, birçok alanda olduğu gibi yerel yönetimlerde de belirginlik kazanan bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte, otoriter, tek yönlü ve halkın katılımına izin vermeyen yönetim biçimi değişmektedir. Yeniden yapılanan yerel yönetim modeli, hizmetlerin arzında önceden belirlenmiş bürokratik kuralların dayatılması yönteminden uzaklaşmakta, kullanıcıların yani yerel halkın taleplerine esnek bir biçimde yanıt verilmesini sağlayacak yöntemleri benimsemektedir.⁴²

- ◆ halkı bilgilendirmeye ve halkı dinlemeye ağırlık verilmesi,
- ◆ bütün kararların yerel yönetim binasına, özellikle de üst yöneticilerin odalarına hapsedilmeyip daha geniş platformlarda alınması,
- ◆ mahalle düzeyindeki örgütlenmeye canlılık kazandıracak ve böylece halka daha yakın olunacak yöntemlerin denenmesi,
- ◆ yerel topluluk örgütleriyle işbirliği yollarının aranması gibi uygulamaların tümü bu sürecin bir parçasıdır.

Bu eğilimler, erkek/erkeksi iktidar ve yönetme tarzlarının da değişmekte olduğunun habercisidir. Çünkü, bu süreçle birlikte, seçilmiş olsun atanmış olsun yerel yönetim çalışanlarında önem ve değer verilen özellikler de değişmektedir. Bu bağlamda görevliler de aranacak özellikler halkla birlikte yönetebilme ve sorun çözme yeteneğine sahip olmak ve yaratıcı, esnek, açık, dinleyen ve dinlediğine önem veren, iletişim yeteneği gelişmiş olmaktır. Bunlar ve benzerleri kültürel olarak "kadınsı" diye nitelenen özelliklerdir.

Ayrıca, yerel yönetimlerin istihdam politikalarında kadınlara yönelik olumlu ayrımcılık ve destek politikalarının geliştirilmesi de olanaklı, hatta gereklidir.

7. Belediyelerin Bütçelerinden Sosyal Hizmete Yönelik Ayrılan Paylar

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 103. maddesi belediyelerin; eğlence vergisinden sağladıkları hasılatların % 10'unu bulunan yerlerde darülaceze ve benzeri kuruluşlar hissesi olarak ayırıp, sözü edilen kuruluşlara verilmesini; yine % 10'unu da belediye sınırları içinde bulunan Verem Savaş Derneği teşkilatına verilmesini hükme bağlamıştır.

Bu fıkrada geçen "...darülaceze ve benzeri kuruluşlar..." ibaresinden, fakir kimsesiz, yardıma muhtaç, acze düşmüş kimselerin yeme içme, barınma v.s ihtiyaçlarını karşılayan düşkünler evi, huzurevi gibi müesseseler anlaşılmalıdır.

Yine anılan madde, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'yla sağlanan gelirlerin %1'inin kanunlarla tayin edilen veya belediyelerce tespit edilen sosyal amaçlı kuruluşlara veya hizmetlere tahsis edilmesini emretmektedir.

42. ALKAN, Ayten. Kadınlar tarafından kadınlarla birlikte ve kadınlar için yerel politika (KASAUN-KADER eğitim kitapçığı) Ankara, 2003

8. Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler ve Bütçe İlişkisi

Yerel Yönetimler Bütçelerini hazırlarlarken Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 10. maddesi uyarınca; Maliye Bakanlığınca Genel Bütçe için belirlenen gider kodlarından ihtiyaç duydukları kodları kullanmak zorundadırlar.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca da, Maliye Bakanlığınca hazırlanarak her yıl Haziran ayının sonuna kadar Resmî Gazetede yayımlanan "Bütçe Hazırlama Rehberi"nde yer alan bütçe kodlarının esas alınması gerekmektedir.

Sosyal hizmet için yapılan ödemeler niteliği itibariyle bir cari transfer olup karşılıksız olarak yapılan ödemelerdir. Bu nedenle yerel yönetimler sosyal hizmetlere ilişkin olarak yapacakları karşılıksız ödemeleri bütçelerinin "05 Cari Transferler" tertibinin altında ödemenin çeşidine göre "05.3 Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler" ile "05.4 Hane Halkına Yapılan Transferler" tertibinin ilgili kodundan yapacaklardır.

9. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nce Çocuk ve Kadınlara Yürütülen Hizmetlerden Bazıları

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun (SHÇEK) yürüttüğü faaliyetler ile yerel yönetimlerin yürüttüğü toplumsal hizmetlerin önemli bir bölümü kesişmektedir. Bu nedenle söz konusu kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdüm büyük önem taşımaktadır. Ancak, mevcut koşullarda bunun sağlanabilmiş olduğunu söylemek son derece güçtür.

9.1. Koruyucu Aile Hizmetleri

Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakılamayan çocukların, kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmeleridir.

Koruyucu Aile Hizmeti yasal dayanağı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 347.Maddesi ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 22. ve 23. Maddelerinden almaktadır. Koruyucu Aile Hizmeti bu Maddeler esas alınarak hazırlanan Koruyucu Aile Yönetmeliği'ne uygun olarak yürütülmektedir.

Öz ailesi bulunan, öz ailesince bir süre için bakılamayan, çeşitli nedenlerle evlat edindirilme şansını tümüyle

yitirmiş olan, kız ya da oğlan, sağlıklı ya da özürü tek ya da kardeş olma, durumunun koruyucu aile yanına yerleştirilmeye uygun olduğu sosyal çalışmacı tarafından belirlenen çocuklar, koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir. Koruyucu aile yanına en fazla aynı anda 3 çocuk, yerleştirilebilmektedir.

Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların bakım, eğitim ve yetiştirilmelerine ilişkin harcamalara karşılık olmak üzere talepte bulunan koruyucu ailelere, çocuk başına her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilecek memur maaş katsayısının, en yüksek Devlet memuru gösterge rakamlarıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarın, oranı kadarı her ayın birinci gününde hiçbir kesinti yapılmaksızın aylık net ödeme yapılmaktadır. Özürü çocuklar bu ödemeler iki kat olarak uygulanmaktadır.

Tablo 2: Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuklar için yapılan ödemelerin yaşlara göre oranı

1999 ve 2004 Yerel Seçimleri	
YAŞ	ORANLAR
0-6 yaş	% 45'i
7-12 yaş	% 50'si
13-18 yaş	% 55'i
19+yaş	% 60'ı

Kaynak: SHÇEK web sitesi SHÇEK web sitesi <http://www.shcek.gov.tr>

Ayrıca, koruyucu aile yanında bakılan çocuklar için koruyucu ailelere ;

- ◆ Okula giden çocuklara, her yıl bir defaya mahsus olmak üzere Eylül ayında okul masraflarının karşılanması amacıyla, bakım ücreti üç kat artırılarak ödenmektedir.
- ◆ Koruyucu aile yanındaki bütün çocuklara, yıllık giyim masraflarının da karşılanması için Şubat ve Ağustos ayları ödemeleri iki kat tutarında yapılmaktadır.
- ◆ Koruyucu aile hizmeti kapsamındaki, okula devam eden ya da öğrenimini sürdürememiş çocuklara, Kuruluş bakımındaki çocuklara verilen miktarlar üzerinden harçlık ödenmektedir.
- ◆ Tam gün öğrenim görüp de yemeklerini evde yeme olanağı bulamayan çocuklara, öğrenim süresince harçlıkları iki kat artırılarak ödenmektedir.
- ◆ Okulu ailenin bulunduğu yerden uzak olanlardan okul servisi ile okullarına gitmek zorunda olan çocukların okul servis ücretleri ile özürü çocukların servis ücretleri, servis bulunmaması halinde gidiş – gelişlerdeki ulaştırma giderleri karşılığı otobüs bilet ücretleri ödenmektedir.
- ◆ Bir meslek edinmek üzere kamu ya da özel kuruluşlar tarafından açılan kurslara katılacakların kurs süresince kurs bedelleri, eğitim ve öğretimlerine ilişkin etüt, kurs, yaz okulu, harç, sınav ve kayıt ücretleri ödenmektedir.
- ◆ Başka illere öğrenim amacı ile gitmesi gereken çocukların ulaştırma giderleri ödenmektedir.
- ◆ Koruyucu Ailenin yanında bırakılan çocuklar hastalandıklarında koruyucu ailesi tarafından hiç bir sevke tabi olmadan doğrudan sağlık karneleriyle devlet-üniversite hastanesi, sağlık ocağı, hükümet tabipliklerine ayaktan veya gerekiyorsa yatarak muayene, tedavi için götürülebilmektedir. Bu durumda muayene ve tedavi bedeli SHÇEK tarafından karşılanmaktadır.

2007 yılında ücretli koruyucu aile yanındaki çocuklar için ödenen aylıklar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir. (özürlü çocuklar için iki katına kadar arttırılmaktadır.) Harçlıklar ise kuruluş bakımındaki çocuklar için yapılan hesaplama ile belirlenmektedir (Çocuk Yuvaları Yönetmeliği Md. 46 ve Yetiştirme Yurtları Yönetmeliği Md.48). Memur maaş katsayısı, sırasıyla 600 (İlköğretim 1-4. sınıfı), 900 (İlköğretim 5-8. sınıfı), 1200 (Lise ve dengi okul) ve 2000 (Yüksek öğrenime devam eden) gösterge rakamı ile çarpılarak ödenecek miktar hesaplanmaktadır:

Tablo 2: Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuklar için 2007 yılı II. yarından itibaren yapılan ödeme tutarları

Yaş	Aylık (YTL)	Harçlık (YTL)	Toplam (YTL)
0-6 Yaş (Okul öncesi)	206,70	206,70	
7-12 Yaş (İlköğretim 1-5)	229,67	29,00	258,67
13-15 Yaş (İlköğretim 6-8)	252,64	43,50	296,14
16-18 Yaş (Lise ve Dengi)	252,64	58,00	310,64
19 ve üzeri (Yüksek öğrenim)	275,60	96,7	372,30

Kaynak: SHÇEK web sitesi

9.2. Çocuk ve Gençlik Merkezleri

Çocuk ve Gençlik Merkezleri, sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacıyla hizmete açılan; eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan sokaktaki çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı veya gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalan, sokakta yaşayan çocuklar ile sokakta çalıştırılan çocuk ve gençlerin rehabilitasyonları ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamakla görevli Çocuk ve Gençlik Merkezlerinin kuruluş, çalışma esaslarını, hizmet standartlarını belirlemek, ilgili kişiler ve kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak ile hizmetin en etkili ve verimli şekilde yürütülmesine ilişkin kuralları sağlamak amacıyla, "Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği" 30 Eylül 2001 tarih ve 24539 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde sokakta çalışan ve yaşayan çocuklara çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Bunlar:

Çocuklara Yönelik çalışmalar;

- ◆ Sosyal Hizmet Uzmanları, Psikologlar ve Çocuk Gelişimciler tarafından gerçekleştirilen sokak çalışmaları haftanın belli günlerinde ve belirlenmiş saatlerde çocukların sokaktan merkezlere getirilmeleri yönünde yürütülen sokak çalışmaları,
- ◆ Başarısız oldukları derslerdeki başarılarını arttırmaya yönelik etüt çalışmaları ve ders desteği verilmesi çalışmaları,
- ◆ Eğitime yeniden kazandırma çalışmaları (I. Kademe Eğitim Programı, II. Kademe Eğitim Programı, Açık İlköğretim Kursu, Açık Lise Kursu),
- ◆ Eğitim ihtiyaçlarının karşılanması,
- ◆ Halk Eğitim Merkezi ve Çıraklık Eğitim Merkezi katkılarıyla meslek edindirmeye yönelik çalışmalar,
- ◆ Gelir getirici atölye çalışmaları,

- ◆ Çocukların psiko-sosyal gelişimini destekleme çalışmaları,
- ◆ Sosyal kültürel etkinlikler ile sportif ve hobi faaliyetleri,
- ◆ Eğitimin önemi konusunda bilgilendirme çalışmaları,
- ◆ Sağlık sorunlarına yönelik çalışmalar,
- ◆ Tedavi ve rehabilite edici hizmetler,

Aileye Yönelik Çalışmalar

- ◆ Psiko-sosyal destek ve bilinçlendirme çalışmaları,
- ◆ Sosyal ve mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalar,
- ◆ Ekonomik yoksunluk içinde olduğu belirlenen ailelere sosyal yardım hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması,
- ◆ Aile ve çocuğun birarada yaşamasına ilişkin uyum çalışmalarının yürütülmesinin sağlanması,

Toplumla Çalışma Uygulamaları

- ◆ Kuruluşlarda verilen hizmetleri tanıtan, sokakta çalışan ve/veya yaşayan çocukların özellikleri hakkında bilgilendiren, hizmetlere gönüllü katkı ve katılımların teşvik edilmesini amaçlayan el ilanları ve afişlerin basılarak dağıtımı,

- ◆ Sokak çocukları konulu toplantılara katılım sağlanarak yapılan çalışmaların tanıtımı,
- ◆ Merkezlerde gönüllü çalışmak isteyen üniversite öğrencileri aracılığı ile ihtiyacı olan çocuklara yönelik "eğitimde destek" çalışmaları ve sosyal ve kültürel faaliyetler,

9.3. Kadın Konuk Evleri

Kadın konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psiko-sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümlenmesi sürecinde varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Kadın konukevlerindeki hizmetin tür ve niteliğini, işleyişine ilişkin esasları, kuruluş personelinin görev, yetki ve sorumlulukları 12 Temmuz 1998 tarih ve 23400 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir.

Kadın konukevlerinden; eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar, boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, istenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar, evlilik dışı hamile yada çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar, daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar, cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar ile kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar yararlanmaktadır.

Kadın konukevlerinde, kadınların durumlarının incelenmesi, psiko-sosyal, ekonomik ve hukuksal sorunlarının giderilmesine yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır.

Bu çalışmalar ana hatlarıyla;

- ◆ Şiddete uğrayan kadınlarda şiddet sonucu ortaya çıkan umutsuzluk, değersizlik, suçluluk, utanç ve korku gibi duyguların aşılması,
- ◆ Özgüven ve özsaygının yeniden yapılanması,
- ◆ Yeni yaşam seçeneklerini sağlıklı bir biçimde belirleyebilmeleri yönünde psikolojik destek, danışmanlık, hukuksal rehberlik sunulması,
- ◆ Kendilerine yeterli olabilecekleri bir iş ve meslek edindirmeleri için gerekli önlemlerin alınması,
- ◆ Aile veya eşle bir araya gelmeyi tercih etmeleri durumunda ailenin şiddet içermeyen bir ortam haline gelmesi ve çocukların şiddetten uzak, sağlıklı bir ortamda yetişmesi için aile ilişkilerinin sağlıklı sürdürülmesinin sağlanması,
- ◆ İzleme faaliyetlerinin sürdürülmesidir.

9.4. Toplum Merkezleri

Toplum Merkezleri, bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi amacıyla; koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini, bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, gönüllüler ile işbirliği ve eşgüdüm içinde sunmakla görevli ve yükümlü bulunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Toplum merkezlerindeki hizmetin tür ve niteliğine, açılış ve işleyi-

şine ilişkin esaslar, kuruluş personelinin görev, yetki ve sorumlulukları 11 Temmuz 2000 tarih ve 24106 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna Bağlı Toplum Merkezleri Yönetmeliği’nde belirlenmiştir.

Toplum Merkezleri öncelikle; yoğun göç alan bölgelerde, gecekondü bölgelerinde, kalkınmada öncelikli bölgelerde ve gereksinim duyulan diğer bölgelerde hizmete açılmaktadır.

Toplum merkezlerinin genel amacı; hizmet verdiği bölgede toplum kesimlerinin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarını sağlamak ve kentsel alanda yaşam biçimlerinde izlenen farklılaşmayı azaltmaktır. Bu bağlamda;

- ◆ Var olan sorunları yerinde saptayarak çözüm önerilerini halk ile birlikte üretmek.
- ◆ Sorunların çözümü için mevcut kaynakların etkinliğini ve verimliliğini artırarak, işbirliği ve eşgüdümü sağlamak.
- ◆ Öncelikle çocuk, kadın, genç olmak üzere tüm bölge halkına beceri kazandırmak.
- ◆ Bölgede istihdam ve gelir kaynakları yaratmak.
- ◆ Bireylerde özgüven duygusunu kendini ifade gücünü artırarak birlikte iş yapmak (örgütlü davranış) ve katılım kapasitelerini geliştirmek.
- ◆ Bireylere, kendi durumlarını düzeltme kapasitelerini geliştirmek.
- ◆ Bölgede çevre duyarlılığını artırarak, çevrenin iyileştirilmesi yönünde kendilerine olanak sağlamak.
- ◆ Toplumda farklı cins, yaş, kültür ve etnik gruptan olan insanların birbirlerini anlamaya çalışarak bir arada yaşama, üretme, paylaşma, dayanışma alışkanlıklarını ve mahalleli olma bilinci geliştirmek.
- ◆ Toplumdaki doğal liderleri ortaya çıkarmak ve gönüllü liderler yetiştirmek; toplum merkezlerinin alt amaçlarıdır.

Toplum Merkezlerinde Gerçekleştirilen Çeşitli Programlar ve Etkinlikler:

Bireylerin Bilgi, Bilinç ve Beceri Düzeylerini Arttırmaya Yönelik Eğitim Programları

- ◆ Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP),
- ◆ Kadının İnsan Hakları Programı (KİHEP),
- ◆ Baba destek Eğitim Programı (BADEP),
- ◆ Baba Eğitimi,
- ◆ Aile İçi Etkileşimi Güçlendirme Projesi,
- ◆ Ortak Sorunları Olan Bireyler Arasında Dayanışma ve Destek Oluşturma Çalışmaları,
- ◆ Çeşitli Seminer, Konferans, Panel, Söyleşi,
- ◆ Yurttaşlık ve Çocuk Hakları Eğitim Programı,

Her Yaş İçin Eğitimi Destekleme Programları

- ◆ Erken Çocukluk Gelişimi Destekleme Projesi,
- ◆ Okul Öncesi Eğitim Programları,

- ◆ İşlevsel Yetişkin Okur Yazarlık Programı,
- ◆ Okul Başarısını Yükseltmeye Yönelik Kurslar,
- ◆ Kütüphane ve Etüt Çalışmaları,

İş ve Meslek Edindirmeye Yönelik Çalışmalar

Gelir Getirici Etkinlikler

- ◆ Ev Kadınına Destekleme Projesi,
- ◆ Evde Çocuk Bakıcılığı Projesi,
- ◆ Çeşitli Mesleki Kurslar (halıcılık, dikiş, nakış, ebru, bilgisayar, yaşlı bakımı, hasta bakımı v.b.)
- ◆ Kermes ve Sergiler.

Çevre Geliştirme Çalışmaları

- ◆ Ev Ortamının İyileştirilmesine Yönelik Programlar,
- ◆ Çevre Duyarlılığının Geliştirilmesi Çalışmaları,
- ◆ Çevrenin İyileştirilmesi Yönünde Çalışmalar,

Sosyal-Kültürel ve Sportif Etkinlikler

- ◆ Her Yaş İçin Eğlence Programları
- ◆ Tiyatro, Sinema, Drama, Resim, Müzik, Şenlik, Gezi Programları
- ◆ Bölgesel Kültürü Yaşatmaya Yönelik Programlar (yöresel yemek yapımı, yöresel müzik, yöresel defileler, halk oyunları v.b.)
- ◆ Her Yaş İçin Sportif Etkinlikler
- ◆ Koro, Enstrüman Kursları vb. Müzik etkinlikleri
- ◆ Gösteri, Özel Gün Kutlamaları vb. Etkinlikler
- ◆ Satranç, Dama, Tavla, vb. Kurslar ve Turnuvalar

Diğer Etkinlikler

- ◆ Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri
- ◆ Resmi Nikah

3

Kadınların Yerel Yönetimlere Katılımı

1. Halkın Yerel Yönetime Katılımı
2. Yerel Yönetimlerde Gönüllü Katılım
3. Kent Konseyleri

1. Halkın Yerel Yönetime Katılımı

Yönetime katılma kavramı, klasik, geleneksel, hiyerarşik, bürokratik yönetim anlayışının tersine, sivil toplum örgütlerine önem veren, bunların gelişmelerinin önünü açan, katılımcılığı, saydamlığı, yetki devrini, yerinden yönetimi, sonuç verici ve uygulanabilir çözüm yollarını teşvik eden ve benimseyen bir anlayışı ifade etmektedir.⁴³

Halk katılımının biçimlerini⁴⁴

- ◆ Halk oylaması (doğrudan demokrasi),
- ◆ Halk toplantıları,
- ◆ Meclis toplantılarına katılım,
- ◆ Danışma kurulları,
- ◆ Kent konseyleri,
- ◆ Yerel Gündem 21,
- ◆ Planlama çemberleri/forumları,
- ◆ Yurttaş kurulları,
- ◆ Gelecek atölyeleri,
- ◆ Yuvarlak masa toplantıları,
- ◆ Kamuoyu yoklamaları,
- ◆ İletişim demokrasisi (internet),

şeklinde sıralamak mümkündür.

Türkiye'nin de kabul ettiği Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın⁴⁵ önsözünde; vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin paylaştığı demokratik bir ilke ve bu hakların doğrudan kullanım alanının yerel düzey olduğu belirtilmiştir. Yine aynı Şart, vatandaşlardan oluşan meclislere, referanduma veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurabilme hakkına da atıfta bulunur.

43. AYKAÇ, Burhan. "Türkiye' de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları ", Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1999. s. 18.

<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>

44. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yerelyon/oik554.pdf>.

45. Avrupa Konseyi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (European Charter of Local Self-Government) Resmi Gazete, Sayı: 21364 (3 Ekim 1992).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 3. maddesinde, "özerk yerel yönetim" kavramı şöyle tanımlanır:

Özerk yerel yönetim kavramı; yerel yönetimlerin, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır.

Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, halkoylamalarına veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurabilmesini hiç etkilemeyecektir.

Ülkemizde yerel yönetim reformu kapsamında yürürlüğe konan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda katılıma yönelik önemli düzenlemelere yer verilmiştir.

Belediye Kanunu ile mahalle yönetimi sınırlı ölçüde de olsa güçlendirilerek belediyenin mahalleye yönelik olarak alacağı kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurması ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesi öngörülmüştür (md. 9).

Daha önce de değinildiği gibi, Kanun'a göre herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olup hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları bulunmaktadır (md. 13).

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapacak ve bu çalışmaları yaparken de üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemleri de alacaktır (md. 13).

Yine halkın yerel yönetimlere katılımı bakımından, il özel idaresi ve belediyeler, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilecektir (5302 md.7, 5393 md. 15).

İl genel meclisi (il özel idaresinin karar organı) ve belediye meclisinin (belediyenin karar organı), her ayın ilk haftasında önceden kararlaştırdığı günde toplanması gereklidir. İl genel meclisi ve belediye meclisi toplantısının yeri ve zamanının mutlak usûllerle halka/belde halkına duyurulması zorunludur. Söz konusu meclis toplantıları kapalı oturum yapılmasına karar verilmediği sürece halka açıktır. Dolayısıyla toplantıya dinleyici olarak katılmak isteyen vatandaşlar toplantılara katılabilecektir (5302 md.12, 5393 md. 20). Kanunda öngörülen meclis toplantılarının açıklığının tam olarak sağlanabilmesi için idareler toplantı salonlarında gerekli düzenlemeleri yapıp fiziksel engelleri ortadan kaldırmalıdır.

İl genel meclisi ve belediye meclisinin toplantı gündeminin en az üç gün önceden üyelere bildirilip ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulması da zorunludur (5302 md.13, 5393 md. 21). Ayrıca kesinleşen meclis kararlarının özetlerinin de yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulması gerekmektedir (5302 md.15, 5393 md. 23).

Belediye meclisi bünyesinde oluşturulan ihtisas komisyonlarına Belediye Kanununun 24. maddesi ile toplumun belli kesimlerinin katılma ve görüş bildirme hakkı getirilmiştir. Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve ilgili sivil toplum

örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılıp görüş bildirebilecektir.

İl özel idareleri için de buna benzer düzenleme 5302 sayılı kanunun 16. maddesinde yer almaktadır. Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılıp görüş bildirebilecektir.

Söz konusu komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanma imkanı da bulunmaktadır. İhtisas komisyonlarının düzenledikleri raporlar alenidir, bunu sağlamak için raporların çeşitli yollarla halka duyurulması gerekmektedir. Ayrıca isteyenlere il genel meclisi/ belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilmesi zorunludur.

Bilindiği üzere, il özel idareleri ile nüfusu 50.000'in üstünde olan belediyelerin stratejik plan yapması zorunludur. Stratejik plânın, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanıp il genel meclisi/belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girmesi gerekmektedir (5302 md. 31, 5393 md. 41). Stratejik planların alınan görüşler doğrultusunda hazırlanması planlamada katılıma önem verileceği anlamına gelmektedir.

İl özel idaresi ve belediyelerin acil durum plânlarının hazırlanmasında, varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlayıp ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek kuruluşlarıyla üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşlerinin alınması gerekmektedir. Acil durum plânları doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapabilecektir (5302 md. 69, 5393 md. 53).

İl Özel idaresi Kanunu'nun 65. ve Belediye Kanununun 77. maddesinde yapılan düzenlemelerle, halkın, hizmetlerin verimli ve sağlıklı yürütülmesine ortak kılınması için il özel idaresi ve belediye hizmetlerine gönüllü katılımın da yolu açılmıştır. Buna yönelik olarak İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği 9.10.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Bkz: EKLER)

Belediye Kanununun 76. maddesi ile kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek üzere Kent Konseyi yapılması öngörülmüştür. Kent Konseyi'nin çalışma usul ve esaslarını belirleyen Kent Konseyi Yönetmeliği 8 Ekim 2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Bakınız: EKLER)

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda da katılıma yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun'da, büyükşehir içindeki alt yapı hizmetleri ile kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi için büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi ile ulaşım koordinasyon merkezinin kurulması öngörülmüştür (md. 8, 9).

15.06.2006 tarih ve 26199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği uyarınca Alt Yapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) 'ne belediye altyapı hizmetlerini etkileyecek derecede yatırım yapan ve belediye tarafından belirlenen özel kuruluş temsilcisi katılacaktır. Ayrıca Alt Yapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) ile Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) toplantılarına, gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının veya oda üst kuruluşu bulunan

yerlerde üst kuruluşun temsilcileri oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere davet edilecektir. Yine büyükşehir belediyesinin öteki birim başkanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, ilgili vakıf ve dernek temsilcileri görev alanlarına giren konularda, oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere toplantılara davet edilebilecektir (md. 7, 17).

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilecektir (5216 md. 11).

İl genel meclisinde ve belediye meclislerinde olduğu gibi büyükşehir belediye meclisi, mutlak toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda toplantının yeri ve zamanını mutlak usullerle belde halkına duyuracaktır (md.13). Ayrıca Büyükşehir Belediye Meclisi'nde oluşturulan ihtisas komisyonu çalışmalarına, gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın katılabilecek ve görüş bildirebilecektir. Söz konusu komisyon raporları alenî olup, çeşitli yollarla halka duyurulması gerekmektedir. Ayrıca isteyenlere Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilecektir (md. 15).

2. Yerel Yönetimlerde Gönüllü Katılım

İl özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esaslar 9.10.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir.

Söz konusu Yönetmeliğe göre, gönüllü tanımından; bilgi, beceri ve yeteneğini, her türlü ortak çalışma, imkan ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemezsin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler ile bünyesindeki gönüllüleri bu hizmetlerde görevlendirecek kamu kuruluşlarının anlaşılması gerekmektedir (md. 4).

İl özel idaresi veya belediyenin görev ve sorumluluklarına bağlı olarak yetki alanlarında;

- ◆ Özürlülere, çocuklara, kadınlara, gençlere, yaşlılara, yoksullara, kimsesizlere ve düşkünlere yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetleri,
- ◆ Kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri,
- ◆ Bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri,
- ◆ Park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri,
- ◆ Başıboş ve sahihsiz hayvanlara yönelik hizmetleri,
- ◆ Trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri,
- ◆ Tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri,
- ◆ Tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetlerini,
- ◆ Yapmak üzere yukarıda belirtilen çalışma alanlarında gönüllü çalıştırabilecektir (md. 5).

Gönüllülerde;

- ◆ Reşit olması veya reşit olmayanlardan en az oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcisinin iznini almış olması,
- ◆ Tüzel kişiler için yetkili organlarından karar alınmış olması,
- ◆ Sivil toplum kuruluşları için ilgili konuda faaliyette bulunuyor olması,
- ◆ Çalışma alanlarına bağlı olarak, gerektiğinde yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış sağlık raporunun bulunması,
- ◆ Yabancı uyruklu gönüllüler için ayrıca, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mahallin en büyük mülki amirine bildirilmiş olması,

özellikleri aranacaktır (md. 7).

Gönüllülerin, çalışma süreleri içinde çalışma alanlarına gidiş ve gelişleri ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından sağlanabilecektir. Ayrıca ilgili idare tarafından gönüllülere faaliyet alanına göre, gerekli kıyafet, araç, gereç, mekan sağlanabilecek ve eleman tahsis edebilecektir.

Gönüllüler tarafından yapılacak hizmetleri planlayıp sonuçlarını takip etmek, eğitimlerini yürütmek ve gerekli kayıtları tutmak üzere il özel idaresi ve belediyelerde bir birim oluşturulacak veya ilgili birimlerden birine görev verilecektir.

Söz konusu düzenleme, bir yanıyla işbirliği, dayanışma ve kenttaşların kendilerini bizzat “kentin öznesi” hissetmelerini sağlama gibi avantajlar sağlayabilir. Buna karşın, yasal hak (yurttaş yönünden) ve yükümlülüklerden (yerel yönetim yönünden) kaynaklanan yerel hizmetleri, kamu hizmeti olmaktan çıkarıp, gönüllülerin (bireysel ya da örgütlü) inisiyatifine bırakma tehlikesini taşımaktadır. Bununla ilişkili bir başka risk de gönüllü çalışmanın emek sömürsüne dönüşme riskidir. Dolayısıyla, yerel kamusal hizmetlerin görülmesinde aslolanın “gönüllülük esası” olmadığını akılda tutmakta yarar vardır. Özellikle “karşılıksız, gönüllü emek” geleneksel olarak kadınların harcadıkları bir emek türüdür. Bu anlamda, kadınları ve kadın örgütlenme ya da girişimlerini “kentin ücretsiz bakıcıları” haline getirecek eğilimlerden de özenle kaçınılmalıdır.

3. Kent Konseyleri

Kars Kent Konseyi Binası

Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esasları 8.10.2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kent Konseyleri Yönetmeliği"nde düzenlenmiştir.

Yönetmeliğe göre kent konseyleri;

Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak,

- ◆ Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımıcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- ◆ Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- ◆ Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- ◆ Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- ◆ Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak, Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif olmalarını sağlamak,
- ◆ Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- ◆ Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak, görevlerini yapacaktır (md. 6).

Kent konseyleri;

- ◆ Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,

- ◆ Belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekilleri,
- ◆ Belediye başkanı veya temsilcisi,
- ◆ Sayısı onu geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- ◆ Meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri,
- ◆ Meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri,
- ◆ Belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan muhtarların, kendi aralarından seçecekleri en fazla 10 temsilci,
- ◆ Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- ◆ Varsa üniversiteden bir temsilci, birden fazla olması durumunda her üniversiteden temsilen bir üye,
- ◆ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri,
- ◆ Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma guruplarının birer temsilcisinin katılımı ile kurulacaktır (md. 8).

Büyükşehir kent konseyine teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcilerinin tamamı değilde TBMM de üyesi bulunanların ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri yerine varsa en üst kuruluşlarının birer temsilcisinin katılımı sağlanacaktır.

Kent Konseyi; genel kurul, yürütme kurulu, meclisler ve çalışma gurupları organlarından oluşacaktır.

Kent Konseyi'nin en yetkili organı Kent Konseyi Genel Kurulu'dur. Genel kurul belediye meclisi birinci başkan vekilinin, bulunmaması halinde ikinci başkan vekilinin başkanlığında kent konseyi üyelerinin katılımı ile yılda iki kez toplanacaktır.

Kent Konseyi organları, çalışma yönergelerinde belirlenen yer ve zamanlarda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile olağan olarak toplanıp katılanların salt çoğunluğu ile karar alacaktır. Oylamada eşitlik olması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılacaktır.

Kent Konseyi Genel Kurulu'nca oluşturulan görüşler, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra belediye tarafından kent konseyine bildirilip ve uygun araçlarla kamuoyuna duyurulacaktır.

Kent Konseyleri'nin yasaya girmeden önce de bazı yerleşimlerde belediye başkanı ya da valinin inisiyatifiyle oluşturulduğu bilinmektedir. Bu oluşumlar, yerel yönetimlere iyi bir yerel demokrasi ve katılım modeli sunmaktadır. 1997'den bu yana içişleri Bakanlığının desteklediği UNDP projesi olan "Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" projesi kapsamında 60 dolayında yerel yönetimle sürdürülmekte olan çalışmalar sonucunda, bu yerleşmelerde, kent konseyleri ve kent konseylerinin bünyesinde de "kadın meclisleri", "kadın komisyonları" ya da "kadın platformları" oluşturulmuştur. Çalışmaların önemli başarılar elde ettiği yerleşimlerde, yerel kadın örgütlerinin katılımının önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının yeni dönem projesi, "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi" projesidir. Söz konusu proje, 29/03/2007 tarih ve

2007/11942 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanmış ve 24/04/2007 tarih ve 26502 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Proje ile önümüzdeki dönemde, yerel yönetimlerin ve kent konseylerinin, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesini izleme ve destekleme konusundaki kapasitelerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, 2008 yılının sonuna kadar, kent konseylerinin kurulması yönünde teknik destek ve katkı sağlanacak ve bu kapsamda oluşturulan kent konseylerinin kapasiteleri Binyıl Kalkınma Hedefleri doğrultusunda artırılabilecektir.⁴⁶

Dolayısıyla yeni oluşturulacak kent konseylerinde, bu birikim ve deneyim gözardı edilmemelidir. Öte yandan, kent konseylerinin oluşumunda cinsler arası denge dikkate alınmalı, yerel kadın örgütlerinin kent konseylerine katılımları desteklenmeli, örgütlerin kent konseyindeki rolü açıkça belirlenmeli, kent konseyde yer alan kadın örgütleri temsilcileri ile yerel meclisler arasında sürekli bir iletişim sağlanmalıdır.

Yönetmelik yürürlüğe girdiğinden bu yana Belediye Başkanı’nın çağrısıyla toplanan kent konseyi oluşumlarına bakıldığında, önemli bir bölümünde, kent ve yerel topluluk içindeki güç ve çıkar dengelerinde zaten ağırlıklı bir yere sahip olan örgütlerin ve temsilcilerinin (ticaret odaları gibi) ön planda olduğu ve daha geniş kesimlere çağrı yapılmadığı dikkati çekmektedir.

46. Bu konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığınca, Yerel Gündem 21 Programı konulu 18/07/2007 tarihinde GENELGE 2007/ 75 sayılı genelge yayımlanmıştır. http://www.mahalliidareler.gov.tr/Guncel/GenelgeBelgeleri/2007/75_yerelgundem21_genelgesi.doc.

Kadın Dostu Kentler

1. Dünya'da Kadın Dostu Kent Oluşturmak İçin Neler Yapılıyor?
2. Yerel Yönetimler ve Kadın Dostu Kentler

Kadın Dostu Kentler

Kadın hakları ve kadın erkek eşitliğine ilişkin tartışmaların uzun bir geçmişi olmasına rağmen “kadınların kentteki yeri”ne ilişkin tartışmalar ancak 1980’li yıllarda başlatılabilmektedir. Bir kentin “Kadın Dostu” olarak nitelendirilebilmesi için her şeyden önce kentlerde, tüm yerel plan ve politikalara eşitlik perspektifi yerleştirilmeli ve kadınların özel ihtiyaçlarına cevap verecek yerel hizmetler yerel idareler tarafından üretilmelidir. Ayrıca yerel yönetimlerde kadınların karar alma süreçlerine ve mekanizmalarına katılımını artırmalı; kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik stratejiler geliştirilip belirlenerek bunlar uygun araçlarla yaşama geçirmelidir.

Kanada Belediyeler Birliği’nin bir kentin ne kadar kadın dostu olduğuna ilişkin anketi, kadın dostu kent kriterlerini göstermek açısından bir örnek teşkil edebilir.

ANKET

Sizin kentiniz ne kadar ‘Kadın Dostu’?

Siyasi Yapı, İşleyiş ve Kaynaklar

- Kadın hakları ve cinsiyet eşitliğini gözeten yasalar var mı?
- Kadın kotası ve yerel yönetimlerde eşit temsil yasal güvence altında mı?
- Siyasi partilerin kadınlara yönelik “Pozitif Ayrımcılık Paketleri” var mı?
- Heyet, komisyon ve belediye iştiraklerinde eşitlik gözetiliyor mu?
- Seçilmiş kadınlar arasında bir iletişim ağı var mı?
- Belediye Meclisi’nin cinsiyet eşitliği konusunda bir kararı var mı? (Halkın görüşünün alındığı ve Belediye Stratejik Planları’nda da yeralan)
- Kadınların katılımını artırmak için halka danışma mekanizmaları işletiliyor mu veya halktan fikir alma yöntemi uygulanıyor mu?
- Kadına yönelik şiddeti önlemeye ve onların güvenliğini sağlamaya yönelik politika vetaahhütler var mı?
- Bütün planlarda toplumsal cinsiyet eşitliği gözetiliyor mu? (Belediye’nin yıllık bütçeleri ve sektörel bütçelerinde)
- Belediyelerin ulusal ve uluslararası işbirliğine destek veriliyor mu? (Eğitim, iletişim ağı vb.)

İdari Yapılar, İşleyiş ve Kaynaklar

- Merkezi yönetimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği'ni tüm plan ve politikalara yerleştirme yeyönelik Cinsiyet Eşitliği/Kadın Masası (yeterli insan kaynağı ve bütçeye sahip) var mı?
- Yıllık Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı (belirli hedef, gösterge ve bütçeye sahip) var mı?
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimi veriliyor mu ? (Kadın-erkek seçilmiş ve atanmış tüm yerel yönetim görevlilerine)
- Kentlerle ilgili toplumsal cinsiyeti temelli tüm istatistiklere erişim hakkınız var mı?
- Kente ait plan, politika ve hizmetlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği'ni gözeten etki değerlendirmesi yapıyor mu?
- İşe alımlarda fırsat eşitliğini gözetten bir programı var mı? (Her bir farklı iş için ayrı belirlenmiş)
- İlçe, kasaba ve mahallelerde bilgi ve danışma merkezleri var mı?
- Kadın-erkek tüm vatandaşlardan gelen şikayet ve öneriler işleme alınıyor mu?

Katılım-Ortaklık Yapısı ve İşleyiş

- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği'nin uygulanıp uygulanmadığını takip eden Kadın Danışma Konseyi, Kadın Komisyonu ya da Kadın Heyeti gibi bir yapılanma var mı?
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu var mı? (Toplantıları halka açık)
- İlçe, kasaba ve mahallelerde halkın fikrini alma yöntemi uygulanıyor mu?
- Kadınların yönetime katılımını teşvik etmeye yönelik olarak halkın düşünceleri dikkate alınıyor mu?
- İlçe, kasaba ve mahallelerde Kadın Danışma Konseyleri var mı?
- Kent çapında kentsel eğitim kampanyaları düzenleniyor mu?
- Kadınların hizmet ve kaynaklara ulaşımını kolaylaştıracak plan veya faaliyetler var mı?(Örneğin, yaya güvenliğini denetleyebilme, kadın sivil toplum kuruluşları ile seçilmiş yerelyöneticiler arasında diyalog kurabilme)
- Kadın ve erkekleri, sivil toplum örgütleri ile kamu kuruluşlarını biraraya getirecek belirli konulara odaklanmış Daimi Ortaklık Komiteleri veya Komisyonlar var mı? (Güvenlik, ulaşım, konut gibi)
- Kent çapında; ilçe, kasaba ve mahallelerde düzenli toplanan Halk Meclisleri var mı?

Değerlendirme

Eğer **EVET** yanıtlarınız **0** ila **7** arasında ise çok acil olarak işe koyulup başka kentlerin ne yaptığı üzerinde çalışmalısınız.

Eğer **EVET** yanıtlarınız **8** ila **16** arasında ise doğru yoldasınız ve bu yönde çalışmaya devam etmelisiniz.

Eğer **EVET** yanıtlarınız **17** ila **22** arasında ise tebrikler ancak yine de rehavete kapılmamalısınız.

1. Dünya’da Kadın Dostu Kent Oluşturmak İçin Neler Yapılıyor?

◆ Yerel karar organlarında kadın sayısını artırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Finlandiya, İsveç, Belçika, Yunanistan, İtalya, Avusturya, Kanada).

İsveç-Stockholm kentinde belediye idari birimlerinde ve belediye meclisinde kadınlar ve erkekler eşit oranda hatta kadınlar bazen daha yüksek oranlarda temsil edilmektedir. Viyana Kent Konseyi üyelerinin yüzde 37’sini kadınlar oluşturmaktadır. Montreal’de kent yönetiminde seçilmiş görevlilerin yüzde 36’sı kadındır.

◆ Yerel yönetimlerde eşitlik birimleri oluşturulmaktadır (Almanya, Frankfurt; Fransa, Paris; Avusturya, Viyana; Lüksemburg, Dudolange; İspanya, Barcelona)

İspanya-Barcelona’da kent ve her bir bölge için ayrı ayrı kadın konseyleri bulunmaktadır. Londra’da belediye başkanının siyasi işler danışmanı bir kadındır.

◆ Sivil toplumla kesintisiz diyalog geliştirilmektedir, (İngiltere, Londra, İspanya, Barcelona; Belçika, Vervier)
İngiltere-Londra Belediyesi, her yıl bir kadın konferansı düzenlemektedir. Belediye başkanı sözkonusu konferansa bizzat katılıp, hazırlanan yıllık kentsel eşitlik planı hakkında kadınların görüş ve önerilerini dinlemektedir.

◆ Yerel yöneticilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığı artırılmaktadır, (Tüm Avrupa ülkeleri, Filipinler)

Filipinler-Davao’da, yerel yönetimler, aile içi şiddet konusunda yerel hizmet sunucularına ve yasa uygulayıcılara toplumsal cinsiyet duyarlılık eğitimi verilmesini sağlamıştır. Eğitimleri alan yerel yöneticiler sivil toplum kuruluşları ile işbirliklerini güçlendirmiştir. Viyana Kent Yönetimi Personel Birimi 1996 yılından bu yana geleceğin kent yöneticilerine toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet perspektifinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi konularında eğitim vermektedir.

◆ Kent planlaması ve organizasyonu, kentçi ulaşım ve konut politikaları belirlenirken kadınların ihtiyaçları gözönüne alınmaktadır (Avusturya, Viyana; İngiltere, Bristol; Finlandiya, Helsinki).

Finlandiya-Helsinki’de bebek arabası ile seyahat eden tüm kadınlardan ücret alınmamaktadır. Kanada – Montreal’de “İki durak arası” isimli hizmet programı ile toplu taşıma araçlarında gece seyahat eden kadın

ve kız çocuklarının oturdukları yere en yakın noktalardan araçlara inip binmesi sağlanmaktadır.

Güney Kore- Seul Büyükşehir Belediyesi 3 yıllık “Yeni Seul Kadın Kalkınma Planı” hazırlamıştır. Plan kadın erkek eşitliğini gerçekleştirme, kadınların sosyal hayata katılımını artırmayı, kadınların yaşam standartlarını yükseltmeyi, yüksek riskli gruplara mensup kadınlara yönelik yerel hizmetleri geliştirmeyi hedeflemiştir.

Seul’de yerel yönetim Kadın Kalkınma Fonu kurulmuş 1999 yılında bu fona 88 milyon dolar toplanmış ve sözkonusu kaynak kadın erkek eşitliğini hedefleyen faaliyetlere harcanmıştır.

- ◆ Güvenliğin sağlanması ve şiddete karşı mücadelede, kadınlara yönelik şiddeti önleyecek ışıklandırma, acil yardım hattı, vb. altyapı sistemleri oluşturulmaktadır, (İngiltere, Londra ve Coventry; Avusturya, Viyana; Almanya, Wiesbaden)

Avusturya-Viyana’da kadınlar için 24 saat hizmet veren ücretsiz “Acil Destek Hattı” vardır. Yine Viyana’da kadınlar için kadınlar tarafından tasarlanmış bir bölge bulunmaktadır.

İngiltere - Londra Belediyesi “Neye bindiğini biliyor musun?” adlı bir kampanya ile, izinsiz çalışan korsan taksiler hakkında kentte yaşayan kadınları bilgilendirerek, kadınların bu araçlarına binmemesini sağlamış ve tecavüz/taciz vakalarında da ciddi bir düşüş sağlanmıştır.

Ekvador-Quito Belediyesi tarafından kurulan merkezde şiddete uğrayan kadınlara eğitim almış güvenlik görevlileri yardım etmektedir. Bu merkezde kadınlara yasal yardım sağlanmakta, psikolojik destek verilmektedir. 0-12 yaş grubunda sorunlu çocuklara da bu merkezde profesyonel destek sağlanmakta, gençlere mesleki eğitim verilmektedir.

1.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yaklaşımının Ana Politikalara Yerleştirilmesi Konusunda Örnek Kent Frankfurt⁴⁷

Almanya’nın Ren Bölgesi’nin ekonomik ve kültürel merkezi olarak kabul edilen, yaklaşık 650 bin nüfuslu Frankfurt’ta toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının ana politikalara yerleştirilmesi süreci 2002’den bu yana devam etmektedir. Frankfurt Belediye Meclisi, 2002’de “toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının, yönetimin her kademesinde, temel bir bileşen olarak plan ve politikalara yerleştirilmesi” kararını aldı. Bir sonraki sene de alınan ikinci bir meclis kararıyla da, Belediyenin Kadın Sorunları Birimi’nde karma bir Toplumsal Cinsiyet Ekibi oluşturuldu ve ekip belediye yönetimi adına sürecin koordinasyonunu üstlendi.

Toplumsal Cinsiyet Ekibi’nin 2002 senesinden bu yana, eşitlik yaklaşımını kentin ana politikalarına yerleştirmeyi amaçlayan çalışmalar yapmaktadır. Yapılan çalışmalar şunlardır:

Çerçeve Planın Hazırlanması

Frankfurt’ta Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının ana politikalara girmesi için çerçeve plan hazırlandı. Planda, eşitlik yaklaşımının yerel ana politikalara yerleştirilmesi sürecine ilişkin yol haritası sunuldu.

Bilgi Dosyası Hazırlanması

Belediye personeli ve yöneticilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının yerel ana politikalara yerleştirilme-

47. SARGIN Ayşe. Kadın Dostu Kentler: Frankfurt, Kadın Dostu BMOP Bülteni, Sayı. 8 Aralık

si sürecine dair bilgi düzeylerini geliştirmek amacıyla bir dosya hazırlandı. Dosyada, Frankfurt Belediye Meclisi'nin ilgili kararları ve Toplumsal Cinsiyet Ekibi tarafından hazırlanan çerçeve planının yanı sıra, diğerkülkelerdeki uygulamalardan örneklere de yer verildi.

Yerel Meclis Üyelerinin Bilgilendirilmesi

Frankfurt Belediye Meclisi ve Şehir Meclisi üyeleri, eşitlik yaklaşımının yerel ana politikalara yerleştirilmesine ilişkin örnek uygulamalar ile Frankfurt'ta planlanan çalışmalar hakkında bilgilendirildi. İki aşamalı olarak gerçekteştirilen bilgilendirme toplantılarının ilkinde, üyelere konu hakkında genel ve teorik bilgi sunulurken, toplantıların ikinci aşamasında Belediye Meclisi'nde sağlık, konut, çevre, eğitim vb. alanlarda çalışan İhtisas Komisyonları'nın üyelerine, eşitlik uygulamalarının nasıl hayata geçirilebileceği, Komitelerin çalışma gündemlerini oluşturan sorun alanları üzerinden somut örneklerle anlatıldı.

Belediye Yöneticilerinin Bilgilendirilmesi

Eşitlik yaklaşımının yerel ana politikalara yerleştirilmesine ilişkin örnek uygulamalar hakkında, İstatistik Ofisi, Konut Departmanı, Hukuk ve Sigorta Ofisi, Gençlik Hizmetleri Ofisi, Çevre Birimi, Yol Departmanı, Spor ve Eğlence Ofisi, Halk Sağlığı Ofisi gibi birçok birimin üst düzey yöneticileri ile Frankfurt Liman İşletmesi ve Şehir-içi Toplu Taşıma İşletmesi'nin yöneticileri, bilgilendirildi.

Yerel ve Bölgesel Deneyim Paylaşımı

Uygulamaların geliştirilmesi ve hataların en aza indirgenmesi için hem Frankfurt Belediyesi içinde, hem de bölgesel ve uluslararası düzeyde bu konuda deneyimli belediyelerle düzenli bilgi alışverişi sağlandı.

Pilot Projeler Hazırlanması

Her bir belediye birimi, kendi çalışma alanında eşitlik yaklaşımının yerel ana politikalara yerleştirilmesini amaçlayan pilot projeler hazırlayarak uygulamaya koydu. Pilot projelerle, Belediye personeli ve yöneticilerinin eşitlik yaklaşımını yerel ana politikalara yerleştirme deneyimi geliştirildi. Aynı zamanda personel ve yöneticilerin sürece aktif katılımı sağlandı. Hazırlanan ve uygulamaya konulan pilot projeler çerçevesinde yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır:

- ◆ Park ve Bahçeler Departmanı, tasarım aşamasında olan bir çocuk oyun alanı için, oyun alanının inşa edileceği bölgede yaşayan kız ve erkek çocuklarıyla görüşerek onların istek ve önerilerini almaktadır.
- ◆ Gençlik Hizmetleri Ofisi, kentte yaşayan gençlerin Belediyenin gençlere yönelik eğlence etkinlikleri ve tesislerinden yararlanma düzeyini artırmak amacıyla, şehrin 15 bölgesinde, her iki cinsiyetten 3 bin 500 öğrenciyle görüşerek gençlerin eğlence tercihlerini araştırdı.
- ◆ Eğitim Ofisi, kreşlerde işe alma stratejilerini inceleyerek kreşlerde çalışan erkek personelin motivasyon düzeyini ölçmektedir. Sonuçların, erkeklerin bu iş sahasına erişimini kolaylaştırmak ve çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla düzenlenecek bir kampanya çerçevesinde değerlendirilmesi planlanmaktadır.
- ◆ İstatistik Ofisi, iş piyasası alanındaki istatistiklerin cinsiyet ayrımlı tutulup tutulmadığını inceleyerek, bu örnek üzerinden diğerkülkelerdeki yerel ve merkezi istatistiklerin cinsiyet ayrımlı hale getirilmesine yönelik öneriler geliştirmektedir.

2. Yerel Yönetim ve Kadın Dostu Kentler

Kadınlar, özel ve kamusal yaşamda eşit biçimde yer alabildiklerinde toplum sorunlarına yeni, çok-yönlü ve kolektif çözümler üretilmesi için uygun ortam sağlanmış olur. Onların gereksinimleri ve beklentileri dikkate alınır, çevreye saygılı, sosyal bağları güçlendiren “sürdürülebilir gelişme” teşvik edilmiş olur.

Kadınların erkeklerle eşit şartlarda eğitim almaları, ekonomik alanda fırsat eşitliğinin sağlanması ve siyasi karar alma süreçlerinde etkin katılmaları hem bir hak hemde bir gerekliliktir. Türkiye’de kadın hakları konusunda uluslararası normlara oldukça yakın yasal düzenlemeler bulunmasına rağmen, hakların hayata geçirilmesi sorunlu bir konudur. Üstelik kadınların “yasa önünde eşitliğin” ötesinde desteğe ihtiyaçları vardır.

Diğer bir deyişle, herkese eşit yerel kamu hizmeti anlayışı sonuçta eşitlik sağlamamaktadır, yerel hizmet sunumunda kadınların gereksinimlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin cinsiyete duyarlı hizmet vermesi, cinsiyet eşitsizliklerini ve kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını gözeterek bir bakış açısı ile mümkün olabilir. Yani, kadınların gündelik yaşam yükünü azaltmaya yönelik hizmetler gibi kadınlara özel yerel yönetim hizmetleri yanında, tüm hizmetlerin özel olarak kadınların ihtiyaçları düşünülerek programlanması ve uygulanması gereklidir.

Yerel yönetimlerin;

- ◆ kadınların toplumsal yaşamın her alanında söz sahibi olması,
- ◆ kent ve kadın sorunları ve sorumlulukları konusunda bilinçlenmesi,
- ◆ kadın bakış açısıyla politikalar oluşturması,
- ◆ kentsel yaşama katılma ve kente ait olma duygularının geliştirilmesi,

- ◆ kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığa ve aile içi şiddete karşı önlemler alınması,
- ◆ kadınların sorunlarından, gereksinimlerinden ve beklentilerinden yola çıkılarak,
- ◆ çözüm önerileri ve projeler üretilmesi, önerilerin ve projelerin gerçekleştirilmesi gibi

çok yönlü ve geniş kapsamlı hedefleri ve bunların gerçekleştirilmesine yönelik işlevleri bulunmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler, karar alma, planlama ve uygulama süreçlerinde, kadınların ve genç kızların etkin olarak katılımını sağlayacak stratejiler geliştirmeli ve uygulamalıdır.

5

Birleşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP)

1. Yerel Eşitlik Eylem Planları
  - 1.1 Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım
  - 1.2 Kentsel Hizmetler
  - 1.3 Kadınlara Yönelik Şiddet
  - 1.4 Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı
  - 1.5 Eğitim ve Sağlık Hizmetleri
  - 1.6 Göç ve Yoksulluk
  - 1.7 Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma

Birleşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı (BMOP)

Toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal gelişim ve kalkınmaya ivme kazandıran en önemli faktörlerden biridir. Demokrasinin olmazsa olmazı, kadınların ve erkeklerin karar alma mekanizmalarına ve süreçlerine eşit bir şekilde katılımıdır. Bu nedenle de demokrasiler toplumsal cinsiyet körü olamazlar. Demokrasiler, eşitliğe, kadınların ve erkeklerin karar alma süreçlerinde eşit temsil edilmelerine ve bu iki amaca ulaşmak için tüm olanakları kullanmaya çaba harcamalıdır.

Günümüz Türkiye'si kadınların yaşamın her alanında temsil edilmesi konusunda önemli gelişmelere tanıklık etmektedir. Son yıllarda, kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin temel yasaların kabulü ile kadın-erkek eşitliği alanında önemli bir yol katedilmiştir. Ancak, sözkonusu düzenlemelerin tam olarak hayata geçirilememiş olması,

cinsiyete dayalı eşitsizliğin kalkınma çabalarının önünde hala önemli bir engel olarak varlığını sürdürmesine yol açmaktadır.

Bugüne kadar, Birleşmiş Milletler (BM) kuruluşlarının yanısıra, fon sağlayan diğer uluslararası kuruluşlar Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlayan birçok projeye destek olmuştur. Ortak Program etrafında güçlerini birleştiren BM kuruluşları, Program ortaklarına kadın haklarının korunması ve güçlendirilmesi alanında kapsamlı bir paket program sunmaktadır. BM Reformu, işbirliği ve bilgi paylaşımının ötesine geçerek BM kuruluşlarının ortak programlar kapsamında kaynaklarını bir havuzda toplamalarını öngörmektedir. Kaynakların ve uzmanlığın biraraya getirilmesi, çok boyutlu kalkınma problemlerinin çözümünü sağlayacak etkili yöntemlerin geliştirilebilmesine olanak tanımaktadır. BM Ortak Programı ayrıca, aynı alanda yapılan diğer çalışmaları da biraraya getirerek çalışmaların etkilerini arttırmayı amaçlamaktadır. Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı'na BM Nüfus Fonu (UNFPA), BM Kalkınma Fonu (UNDP), BM Çocuk Fonu (UNICEF), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) katkıda bulunmaktadır.

BM Ortak Programı, sadece BM fonlarının değil, Programı destekleyen ülkelerin ve özel sektörün fonlarının da birleştirilmesini amaçlamaktadır. Avrupa Birliğine üyelik sürecini göz önünde tutarak Ortak Programa maddi destek sağlayan ülkeler, Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği alanında ilerleme kaydetmesini sağlayacak projelere de önemli miktarlarda kaynak ayırmaktadır. BM Ortak Programı, hem toplumsal cinsiyet eşitliği için bazı ülkelerin sağladığı maddi kaynakların birleştirilerek akılcı bir biçimde kullanılmasında bir araç olmakta, hem

de Türk Hükümetine, sivil toplum kuruluşlarına ve diğer ortaklara birlikte çalışabilecekleri bir platform sunmaktadır. Program, maddi katkı sağlayan ülkeler, belediyeler ve STK'lar tarafından yürütülen diğer kadın hakları programları ile de aktif işbirliğini teşvik etmektedir. Bu bağlamda Ortak Program'a şimdiye kadar Almanya, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İsviçre, İngiltere, Kanada, Norveç ve Fransa Hükümetleri Ankara'daki büyükelçilikleri aracılığı ile mali katkıda bulunmuştur.

BM Ortak Programı özel sektör fonlarının da eşitlik çalışmalarına yönlendirilmesini sağlamak üzere tasarlanmıştır. Şirketlerin sosyal sorumluluk anlayışları son yıllarda önemli oranda gelişmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren ulusal şirketler ve çok uluslu şirketler ülkenin kalkınmasını sağlayacak projelere öncelik vermektedirler. Bu bağlamda, Program hazırlık aşamasında, BM ve özel sektör kuruluşlarından önemli ölçüde destek görmüştür. Ortak Program yerel ticaret odalarını da ortaklar arasına alarak özel sektör desteğini sağlamlaştırmayı ve Program faaliyetlerine maddi kaynak temin etmeyi amaçlamaktadır.

Bu kapsamda, Sabancı Vakfı (eski kısaltması; VAKSA), Haziran 2006'dan itibaren bütçenin üçte birini karşılamayı taahhüt ederek Programa destek vermektedir. Sabancı Vakfı ayrıca, 2007 Mart ayında Sabancı Vakfı Hibe Programını başlatmıştır. Üç yıl sürecek ve toplam bütçesi 300.000 ABD Doları olan hibe programı, Program illerinde yerel ortaklar tarafından hazırlanan Yerel Eşitlik Eylem Planlarını (YEEP) desteklemektedir. 2007 yılı hibe programından altı program ilinden 11 proje yararlanacaktır. Hibe programı; kadın kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin proje uygulama becerilerinin geliştirilmesi ve katılımcı bir şekilde hazırlanan YEEP'lerin desteklenmesini öncelemektedir.

Birleşmiş Milletler, maddi destek sağlayan ülkeler ve özel sektörün yanısıra yerel yönetimlerin de Programa katkıda bulunması öngörülmektedir. Halihazırda, yerel yönetimler Programa aynı katkılarını sürdürmektedir. Kapasite artırma etkinliklerinin katkısı ile Yerel Eşitlik Eylem Planlarında öngörülen faaliyetlere maddi kaynak bulma ve strateji geliştirme becerilerini artıran yerel yönetimlerden ayrıca, Ortak Program kapsamında tarafların biraraya gelerek hazırladıkları Yerel Eşitlik Eylem Planlarını (YEEP) hayata geçirmeleri beklenmektedir.

BM Ortak Programının Tanımı

İki Yıllık BM Ortak Programı süregiden toplumsal cinsiyet eşitsizliğini,

- ◆ ulusal düzeyde ve yerel düzeyde eşitliğin gerçekleştirilmesine uygun ortam yaratılması;
- ◆ yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi;
- ◆ kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik yerel hizmet modellerinin geliştirilmesi;
- ◆ halkın kadın ve kız çocuklarının hakları konusunda bilgilendirilmesi yoluyla ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Ortak Program BM, içişleri Bakanlığı, Sabancı Vakfı ve Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KADER) Ankara tarafından hayata geçirilmektedir. Sabancı Üniversitesi de Ortak Programın zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratma hedefinin hayata geçirilmesine destek vermektedir.

BM Ortak Programı, ulusal düzeydeki karar alıcıların yanısıra İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van'daki yerel karar alıcıları, sivil toplum kuruluşları ve halkı hedef kitlesi olarak görmektedir.

Program illeri yerel yönetimlerin istekliliği, kapasitesi ve hazırlık ziyaretlerinde tayin edilen ihtiyaçlara göre belirlenmiştir. Bu şehirler, katılımcı ve eşgüdümlü ve sektörlerarası işbirliğine öncelik veren bir yaklaşımın benimsenmesi ile hizmetlerin nasıl geliştirilip çeşitlendirilebileceğini, kaynakların nasıl çoğaltılabileceğini ve kadınların ve kız çocuklarının yaşamlarının nasıl iyileştirilebileceğini göstermek üzere seçilmiştir.

BM Ortak Programı, ilgili kentlerdeki kadınların ve kız çocuklarının, sorumlu kuruluşlardan hizmet talep eden taraflardan biri haline gelmesine destek olmaktadır. Ortak Program kapsamında kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçları genel hatları ile belirlenmiş kadın kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin bu sorunların çözümüne yönelik kapasiteleri geliştirilmiş tüm ortakların katılımıyla Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEEP) hazırlanmıştır. Hazırlanan YEEP'lerin uygulanması aşamasına geçilmiştir.

Ortak Programın son bölümünde, bu Programın diğer illere de yaygınlaştırılmasını sağlamak üzere bir model geliştirilecektir. Tüm ortakların birlikte belirledikleri kriterlere uyan Program illerine 'Kadın Dostu Şehir' sertifikası verilecektir.

BM Ortak Programı, kalkınmanın ve kadın erkek eşitliğinin önündeki engellerin üstesinden gelmek amacıyla tasarlanmıştır. Programın 21 aylık uygulama süresinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- ◆ 2006 Mart, Haziran, Aralık ve 2007 Mayıs aylarında geniş katılımı yapılan dört ulusal toplantıya İçişleri Bakanı, Güler Sabancı, İçişleri Bakanlığı'ndan üst düzey yetkililer, 6 Program ili vali ve belediye başkanları, mali katkıda bulunan ülke büyükelçilik temsilcileri, Hacı Ömer Sabancı Vakfı yetkilileri, KA-DER, STK temsilcileri ve akademisyenler olmak üzere yaklaşık 1000 kişi katılmıştır.
- ◆ Ortak Program illerinde vali ve belediye başkanlarının yanısıra yerel sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılımıyla 9 ortaklar toplantısı yapılmış, Program hakkında yüzlerce yetkilinin bilgilendirilmesi sağlanmıştır.
- ◆ Programın yürütüldüğü illerde kadın dostu yerel hizmetlere yönelik kapasite geliştirme çalışmaları yapılmıştır. 6 Program ilinde valilik ve belediye başkanlığı bünyesinde görev yapan 125 yetkili kadın dostu kent oluşturulmasında yerel yönetimlerin yaşamsal rolü hakkında daha fazla bilgiye sahiptir. Eğitimler sonucunda yerel yönetim yetkilileri, Yerel Eşitlik Eylem Planı oluşumunda detaylandırdıkları 15 taslak proje hazırlamışlardır.
- ◆ Valilik ve belediye başkanlığı bünyesinde görev yapan 60 yetkili Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimini tamamlayarak sertifikalarını almıştır.
- ◆ Programın yürütüldüğü bütün illerde kadın kuruluşlarına yönelik kadın dostu yerel hizmetler konusunda kapasite geliştirme eğitimleri ve atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Eğitim ve atölye çalışmaları sonucunda, 6 Program ilinde yerel kadın kuruluşu temsilcisi 136 kadın, artık kadın dostu şehirlerin oluşmasında kendi rol ve sorumlulukları hakkında daha fazla bilgiye sahiptir. Eğitime katılanlar, Yerel Eşitlik Eylem Planı oluşumunda detaylandırdıkları 18 taslak proje hazırlamıştır.
- ◆ Yerel STK mensubu 35 kadın Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimini tamamlayarak sertifikalarını almıştır.
- ◆ BM Ortak Programı uygulamalarının da katkısı ile Program illerinde yedi yeni kadın kuruluşu (Nevşehir, 1; Kars, 2; Trabzon, 1; Şanlıurfa, 1; Van, 2) faaliyete geçmiştir. Program, ayrıca mevcut kadın kuruluşlarının daha aktif olmalarına katkıda bulunmuştur.
- ◆ Altı Program ilinde Yerel Eşitlik Eylem Planları katılımcı bir süreçte hazırlanmıştır. Valilik, il özel idaresi, belediye, kadın kuruluşları tarafından hazırlanan YEEP'ler yerel sorunlara, yerel çözümler önermektedir. Her il için ayrı ayrı hazırlanan YEEP'ler esas olarak yedi alan üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Bunlar, kadınların yerel kararlara katılımı, kentsel hizmetler, kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet, ekonomik güçlenme ve istihdam, eğitim ve sağlık hizmetleri, göç ve yoksulluk, zihniyet değişikliği ve farkındalıktır. YEEP'lerin uygulanmasına ilişkin ilk adım İzmir Valiliği tarafından atılmıştır. İzmir'de kısa bir süre önce, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilde yapılan ve yapılacak çalışmaları koordine etmek üzere bir koor-

dinasyon kurulu oluşturulmuştur. Koordinasyon kurulunda valilik, il özel idaresi, belediye ve kadın kurulu-
şu temsilcileri yer almaktadır. Valilik bünyesinde, ayrı bir eşitlik biriminin temelini oluşturacağı tahmin edi-
len bir atama da yapılmıştır. İzmir Belediyesi de benzer bir adım atarak, eşitlik konusunda çalışma yapmak
üzere bir sosyolog görevlendirmiştir. Diğer illerin valilik ve belediye başkanlıklarının da benzer adımlar
atacağı düşünülmektedir.

- ◆ Ortak Programın 21 aylık uygulama sürecinde altı ilde 100 proje hazırlanmıştır. Yerel yönetimler ve yerel kadın kuruluşlarının birlikte hazırladıkları projeler için fon arayışları sürdürülmektedir.
- ◆ BM Ortak Programı 8 Mart 2007 tarihinde altı ilde lise ve dengi okul öğrencilerinin katılımına açık Kadın Dostu Kent Kompozisyon yarışması düzenlemiştir. Yarışmaya öğrenciler büyük ilgi göstermişlerdir. Yarışmanın birincileri bilgisayar, ikincileri fotoğraf makinası, üçüncüleri ise müzikçalar ile ödüllendirilmişlerdir.
- ◆ Ortak Programın hedeflerinin gerçekleştirilmesine destek olmak üzere, Sabancı Üniversitesi “Mor Sertifika”ve ‘ulusal sempozyum’ çalışmalarının altyapısını oluşturmak amacıyla altı ilde lise öğretmenleri ve üniversite mensupları ile bir dizi toplantı yapmıştır. Temmuz 2007’de altı ilden 33 lise öğretmeni Sabancı Üniversitesi İstanbul yerleşkesinde gerçekleştirilen iki günlük bir çalışma sonucunda mor sertifika almaya hak kazanmıştır. 6 il üniversite ve yüksek okul öğretim üyeleri yine Temmuz 2007’de Sabancı Üniversite- si yerleşkesinde düzenlenen ulusal sempozyumda toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarını kapsamlı bir şekilde ele almışlardır.
- ◆ Program illerinde çalışan kadın örgütleri ve bireysel olarak eşitlik meselesi ile ilgilenen kadınların birbiri- ri ile kolaylıkla iletişim kurulabilmesi, bilgi paylaşabilmesi ve gerekli durumlarda birlikte hareket etmelerine olanak tanımak amacıyla e-Grup oluşturulmuştur. e-Grupun 20 kadın örgütünden 125 üyesi vardır.
- ◆ Programın kadın örgütlerini güçlendirme amacına uygun olarak, ihtiyacı olan 16 yerel kadın kuruluşuna bil- gisayar ve yazıcı alınmış ve internet bağlantıları sağlanmıştır.
- ◆ Kadın dostu kentleri oluşturmaya yönelik olarak hem bilgilendirme hem de farkındalığın artırılabilmesi için çok sayıda eğitim materyali hazırlanmıştır. Bu doğrultuda 5 kitap, 4 kitapçık, 5 haber bülteni yayımlanmış, projenin ilk aşamasında yapılan kamuoyu araştırmasının sonuçları hazırlanan broşürlerle geniş bir şekilde dağıtılmıştır. Ayrıca Bileşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı ile ilgili 2 broşür yayımlanmıştır.
- ◆ Eylül 2006 itibariyle Programın Türkçe web sayfasına www.bmkadinhaklari.org adresinden erişilebilmek- tedir. Program faaliyetlerine ilişkin bilgilere altı ilin valilik ve belediye web sayfalarından da erişilebilmekte- dir.

BM Ortak Programı yukarıda belirtilen sorunların üstesinden gelmek üzere tasarlanmıştır. İki yılın sonunda aşağıdaki hedeflere ulaşılması amaçlanmaktadır:

- ◆ Çok sayıda vatandaş kadınların ve kız çocuklarının hakları konusunda daha fazla bilgilenecektir.
- ◆ Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları kadınların ve kız çocuklarının hakları konusunda güçlenmiş ola- caktır.
- ◆ Altı ilde yerel eylem planları hazırlanmış olacaktır.
- ◆ Programa vatandaşlar, kamuoyu liderleri, dini liderler, sivil toplum ve özel sektör etkin bir şekilde katılacak- tır.

- ◆ Sığınakların kurulması, iş olanaklarının yaratılması, mesleki eğitime ve kız çocuklarının eğitimine önem verilmesine öncelik verecek yerel etkinliklerin sayısı artırılabilecektir.
- ◆ Yerel ve ulusal düzeyde siyasi ve bütçesel kararlılık artırılabilecektir.
- ◆ Programın yürütüldüğü altı il değerlendirilerek kadınların ve kız çocuklarının haklarının korunması konusunda etkin rol oynayan illere 'kadın dostu kent' sertifikası verilecektir.

Programın Ortakları

- ◆ İçişleri Bakanlığı
- ◆ Sabancı Vakfı
- ◆ Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER) Ankara
- ◆ İzmir, Nevşehir, Kars, Şanlıurfa, Trabzon ve Van Valilik, İl Özel İdareleri ve Belediye Başkanlıkları
- ◆ Mali katkıda bulunan ülkeler- Almanya, Danimarka, Finlandiya, İngiltere, İsveç, İsviçre, Kanada ve Norveç.
- ◆ Türkiye'de faaliyet gösteren tüm Birleşmiş Milletler Kuruluşları

1. Yerel Eşitlik Eylem Planları⁴⁸

Birleşmiş Milletler Ortak Programı'nın uygulandığı 6 ilde yürütülen ve bir tür pilot çalışma, birer ilk adım olarak nitelenebilecek Yerel Eşitlik Eylem Planları-YEEP'ler hazırlanmış, bunlara bağlı olarak da uygun hizmet modelleri geliştirilmiştir.

YEEP'lerin geliştirilmesinin ilk adımı, her bir farklı yerleşim için, cinsler açısından ayrıştırılmış nicel ve nitel veriler, beldede cinsiyet ilişkilerinin dinamikleriyle dönüşüm potansiyelleri ile cinsiyete dayalı temel sorunlarla çözüm perspektiflerinin tanımlanması olmuştur. Yerel çalışma grupları için de bir yol haritası sağlamak üzere, BMOP çalışmalarının başlangıcında 7 genel kategori saptanmıştır. Aşağıda detaylarıyla anlatılan bu 7 genel kategorinin alt-bileşenleri içinde, yerleşimler arasında farklılaşan kadar, ortaklaşan unsurlar da bulunmaktadır.

1.1. Yerel Karar Mekanizmalarına Katılım

6 yerleşim özelinde çizilen YEEP'lerde, yerel temsil yapıları daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşana değin, kadın sorunlarının ve gereksinimlerinin yerel karar mekanizmalarına taşınmasını sağlamak için telafi edici çeşitli mekanizma, yol ve yöntemler öngörülmüştür. Bunlar arasında;

- ◆ Yerel kadın örgütlerinin yerel meclisleri izlemesinin ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımının sağlanması, kent konseylerine katılım ve kadın meclislerinin oluşturulması, yerel stratejik planların hazırlık ve uygulama süreçlerine kadın örgütlerinin katılımının sağlanması,
- ◆ Yerel yönetimler ve valiliklerde kadın erkek eşitliği birimlerinin oluşturulması bu birimlerin, 6 ayda bir "Yerel Eşitlik İzleme ve Değerlendirme" raporları hazırlayıp sunmaları.

Belediye ve il genel meclislerinde kadın erkek eşitliği komisyonu veya komitesi kurulması ve benzeri politika önerileri yer almaktadır.

48. ALKAN Ayten. Yerel Eşitlik Eylem Planları'na İlişkin Değerlendirme Raporu, Kadın Dostu BMOP Bülteni, Sayı: 8 Aralık

1.2. Kentsel Hizmetler

Kentsel hizmetler açısından yerleşimlerin büyük ölçüde farklılaşan düzenlemelere, dolayısıyla sorun kaynaklarına sahip olduğu görülmektedir. BMOP kapsamında hazırlanan YEER'lerde yer alan önlemler kentlerin daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşmasını sağlamada önemli adımları oluşturacağı açıktır. Bu önlemler şöyle sıralanabilir;

- ◆ Semt/mahalle/ toplum merkezlerini yaygınlaştırmak,
- ◆ Hizmetlere mahalle ölçeğinde erişimi ve hizmetlerin saptanıp düzenlenmesinde başlıca yaşam çevresi mahalle olan kadınların gereksinimlerinin dikkate alınmasını sağlayacak önlemlerin alınması,
- ◆ Hastane ve doğumevi hatlarına daha ucuz belediye otobüsleri konması ve dolmuşlarda kadınlara özel indirim uygulanması, hava karardıktan sonra belediye otobüsleri ve dolmuşların gereksinim durumunda durak dışı yolcu alıp bırakması, konuyla ilgili olarak otobüs ve dolmuş sürücülerinin eğitimi, duraklara acil durumlar için 155 polis merkezine bağlı alarm düğmeleri takılması; toplu taşıma araçlarının fiziksel koşullarının düzeltilmesi,
- ◆ Sokak, park, spor alanı, durak, vb. gibi kamusal ortak mekanlarda yeterli aydınlatma, mahalle ölçeğinde düzenleme, kadınların kullanımını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması; cadde ve sokaklara okuma yazma bilmeyenler için resimli yön gösterici ve tanıtıcı levhalar konulması,
- ◆ Özellikle yoksul ve göçmen kadınlar için kültür ve kenti tanıma gezilerinin düzenlenmesi,
- ◆ Engellilere yönelik danışma ve hizmet birimlerinde kadın engellilere ve engelli yakınına bakmak durumunda kadınlara özgüleştirilmiş hizmet sunulması gibi kadınların toplumsal mekansal hareketliliğiyle kent-içi ulaşımını kolaylaştıracak düzenlemelere gidilmesi,
- ◆ Cinsiyet-duyarlı bütçe uygulamaları için yerel yöneticilerin eğitimi, bütçenin hazırlanması sürecinde kadın kuruluşlarının görüşüne başvurulması, gereksinim içindeki kadın kuruluşlarının yıllık bina ya da kullanım giderlerinin bütçeye katkı payı olarak konması.

1.3. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı artık tartışmasız kabul edilmektedir. Şiddetin genel toplumsal ve politik söylemde sorunun kabullenilmesi yalnızca ilk aşamadır. Başta yasal düzenlemeler olmak üzere ulusal düzlemde alınan önlemlerin yanı sıra, kadınların yaşadıkları yerleşimlerde şiddetten korunmaları gereklidir.

Bu alandaki yerel yetersizlikler, derecesi ve niteliği bilinmeyen bir kadın mağduriyeti ve göçünü de ortaya çıkarmaktadır. Aşağıda öngörülenler bu kavrayışla formüle edilmiştir.

- ◆ Nüfusu 50 bini aşan yerleşimlerde belediyelerin konuyla ilgili etkinlik yürüten kadın örgütlerinin görüş ve işbirliğine de başvurarak bir an önce sığınma evlerini kurulması,
- ◆ Kadın / aile danışma merkezleri açılması,
- ◆ Mevcut merkezlerin personel ve uzmanlık açısından güçlendirilmesi;

- ◆ Zihinsel engelli ve şiddet sonucu ruhsal sağlığı bozulmuş kadınların mevcut sığınma evlerinden yararlanmalarının olanaklı olmaması nedeniyle bu kadınlar için özel sığınma evleri oluşturulması gibi şiddet mekânından kopmuş kadınların kendilerine yeni bir hayat kurana değin barınmaları ve rehabilitasyonlarını sağlayacak güvenli barınma imkanının yaratılması.
- ◆ 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa konusunda kadınları bilgilendirmek için yasanın anlaşılır bir dille anlatıldığı broşürler basıp dağıtmak, afişler hazırlamak
- ◆ Acil Telefon Hattı olan yerlerde tam randımanlı ve 7/24 hizmet verir şekilde çalışır hale getirmek, olmayan yerlerde bu hattı kurmak
- ◆ Şiddete uğrayan kadınlara hizmet sunacak kamu görevlilerinin eğitilmesi,
- ◆ Şiddeti önlemeye ve şiddet mağdurlarını korumaya yönelik olarak yapılanları izleyecek, denetleyecek bir koordinasyon biriminin oluşturulması.

1.4. Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı

Kadınların gelir getirici bir iş edinebilmelerinin önkoşulu, bakım ve ev işlerinin yükünü azaltabilmek, bu işleri olabildiğince toplumsallaştırabilmektir. Öte yandan kadınların kooperatifleşme gibi çeşitli örgütlenme biçimlerine yabancı olmaları, çoğunun sosyal güvenceden yoksun, kayıtsız ev eksenli üretimde yoğunlaşması kadın emeğinin sömürsünü beraberinde getirmektedir. Bu kavrayışla YEEP'lerde aşağıdaki politika önerileri formüle edilmiştir.

- ◆ Bakım ve ev işlerinin yükünü azaltabilmek, bu işleri olabildiğince toplumsallaştırabilmek adına mahallelerde kreşler ve yaşlı bakım evleri, gereksinim olan yerlerde çamaşırhaneler kurmak; bu hizmetler için stratejik planlara, il genel meclis ve belediye bütçelerine kaynak aktarılması;
- ◆ İstihdam garantili meslek eğitimi, beceri ve kapasite geliştirme programlarının artırılması,
- ◆ Mikrokredi projeleri konusunda kadınlara gerekli tanıtımın yapılması ve kadınlara proje yazım konusunda destek olunması,
- ◆ Bazı bankalarla anlaşma yapılarak kredi almak isteyen kadınlara düşük faizli krediler sağlanması,
- ◆ Belediyelerce semt pazarlarında sadece kadınların el ürünlerinin satıldığı ücretsiz sabit bölümler / standlar oluşturulması,
- ◆ Ticaret Odası binalarında bir odanın kadınların ürünlerine ayrılması, ürünlerin satışı için bir kadın personel alınması ve

yöreye gelen işadamları, işkadınları, resmi konuklar ve turistlerin burayı ziyarete yönlendirilmesi,

- ◆ Özellikle yoksul kadınların sosyal güvenlik kurumlarından yararlanabilmelerini sağlamak üzere Yeşil Kart çıkarma işlemlerinin tek ünite de görülmesi, okuma yazma bilmeyen kadınların Valilik ve Belediyede kurulacak Eşitlik Birimleri'nce yönlendirilmesi.

1.5. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

Eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunumu merkezi hükümetin görevleri arasındadır. Ancak yerel yönetmlerin de hizmetin ardaalanını ve fiziki koşullarını düzeltmede çok önemli rolü ve sorumluluğu vardır. Bu alanda alınacak önlemler ve iyileştirmelerin kentin refahını artıracığı açıktır. Bu kapsam da YEEP'lerle geliştirilen politika önerileri;

- ◆ Valilik, belediye, nüfus müdürlükleri, mahallelerde çalışma yapan kadın örgütleri ve Muhtarlıklar işbirliğiyle özellikle sürekli göç alan gecekondu mahallelerinde ve kırsal alanda tarama yapıp eksik nüfus kayıtlarının saptanması ve eksiklerin giderilmesi,
- ◆ Kız öğrenciler için her düzeyde eğitim imkânlarının ve yurt, pansiyon gibi barınma olanaklarının artırılması ve ucuzlatılması; yoksul ailelerden gelen kızların masraflarının kamu kurumlarınca karşılanması,
- ◆ Zorla ve erken evlilik ile akraba evliliğinin zararları konusunda, Sağlık İl Müdürlüğü, Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Müftülük, kadın örgütleri işbirliği ile, yaşanmış kötü deneyimler de aktararak, eğitim seminerleri düzenlenmesi; ilgili mevzuatın kararlılıkla uygulanması,
- ◆ Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve etkisinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması,
- ◆ Toplum Merkezi, Kadın Danışma Merkezi, SHÇEK, çocuk yuvası ve yetiştirme yurtları, sığınmaevi, ara istasyon gibi kurumlarda uzman personel eksiğinin giderilmesi ve yeterli sosyal hizmet uzmanıyla psikolog istihdamı,
- ◆ Kent merkezine uzak bölgeler için düzenli mobil sağlık taramaları yapılması,
- ◆ Belli günlerde kent merkezindeki sağlık merkezlerine ücretsiz ulaşım sağlanması gibi yollarla özellikle yoksul ve hiçbir sağlık güvencesi olmayan kadınlara, özürü kadın ve çocuklara ücretsiz sağlık hizmeti ulaştırılması,
- ◆ Kadın ve çocukların asli kullanıcıları oldukları birinci basamak sağlık hizmetlerinin niceliksel ve niteliksel olarak iyileştirilmesi,

1.6. Göç ve Yoksulluk

Göç ve yoksulluk, kente göç etmiş / göç etmek zorunda kalan ve Türkçe bilmeyen kadın nüfusun sorunları diğer kadınlara göre daha ağırdır. Yerel siyasete katılımdan kentsel hizmetlere erişime, toplumsal-mekansal hareketlilikten ekonomik güçlenmeye değin temel haklarını yaşadıkları yerde nasıl hayata geçirecekleri üzerine özel politikalar geliştirmenin yollarının aranması kentin öncelikleri arasında yer almalıdır. Bu kapsamda YEAP'lerde öngörülen çözüm önerileri şöyle sıralanabilir;

◆ Yoğun göç almış/alan yoksul mahallelerde, kadınların sorun ve gereksinimlerinin özellikle ele alındığı alan araştırmalarının yapılması, mevcut araştırmaların değerlendirilmesi, bu

verilere dayalı özel çözümler geliştirilmesi,

- ◆ Göç etmiş / yerinden olmuş kadın ve kız çocuklarına, Türkçe bilmeyenler de dikkate alınarak, kenti ve kentsel kurumları tanıtmaya amaçlı eğitim ve gezi çalışmaları yapılması,
- ◆ Sığınmacı kadın ve kız çocuklarına yönelik İl Emniyet Müdürlüğü, UNHCR ve SYDV'nin yürüttüğü çalışmaların daha koordine hale getirilerek güçlendirilmesi,
- ◆ Bu kadınlara yönelik eğitim ve istihdam programları düzenlenmesi, kız çocuklarının liselere / açık liselere devamının ve Yaşam Boyu Eğitim Merkezleri (Trabzon) ve halk eğitim kurslarından özellikle bu kadın ve kız çocuklarının yararlanmasının sağlanması,
- ◆ Bu bölgelerde yaşayan kadınlara, tek ebeveyn ve/veya özürlü, yalnız yaşayan, yaşlı, evden atılan ya da aile içi şiddet nedeniyle evinden kendi isteğiyle ayrılan kadınlara öncelik vermek üzere, TOKİ ya da belediye konutlarından kota ayrılması,

1.7. Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma

Eğitsizlik ve adaletsizliklerin bugünden yarına giderilmesi de gerçekçi bir beklenti değildir. Zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratmaya yönelik her çalışma duvara bir tuğla koymak anlamına gelecektir bu nedenle de çok önemlidir. Bu kapsamda YEAP'lerde öngörülen çözüm önerileri şöyle sıralanabilir;

- ◆ Halk Eğitim Merkezleri, Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve kadın örgütleri işbirliğiyle kadın ve erkeklere yönelik eğitim çalışmaları düzenlenmesi,
- ◆ Kamu kurumu ve kadın örgütlerinin ortaklığıyla kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarında kadının insan hakları eğitimlerine yer verilmesi,
- ◆ Kurumların, çalışanlarına ve ailelerine, aile içi iletişim, kadına yönelik şiddet, v.b. konularda eğitim seminerleri uygulaması, çocuk gelişimine yönelik ve kadın haklarını da içeren baba eğitimleri,
- ◆ Okullarda kadın hakları dersinin verilmesi, müfredatta gerekli değişiklik yapıldıkça kadın hakları eğitiminin insan hakları dersi içinde uzman kişilerce verilmesinin sağlanması,
- ◆ Okul aile birlikleri desteğiyle okullarda aile içi iletişim, çocuk gelişimi ve anne-baba eğitimleri verilmesi; basit dilde broşürler basıp kadın kuruluşları, muhtarlıklar, semt merkezleri, sağlık ocakları vb kanalıyla

dağıtımının sağlanması, afişler hazırlanıp kentin belli yerlerine asılması gibi kadın-erkek yetişkinlerin ve çocukların cinsler arası eşitlik perspektifi,

- ◆ Başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimler ve valilik personeline cinsler arası eşitlik perspektifi ve politikaları, yerel yönetimler mevzuatından kadınlar lehine nasıl yararlanılabileceği gibi konularda eğitim verilmesi,
- ◆ Belediye Kadın Araştırma ya da Kadın Erkek Eşitlik Birimi'nce, yerel ve ulusal medyanın izlenerek, kadın kuruluşlarının da desteğiyle belli periyotlarla RTÜK'e yazılı olarak iletilmesi, kadın kuruluşları arasında bir medya izleme grubu oluşturulması,
- ◆ Belediyelerin tüm kadın kuruluşlarını periyodik olarak toplantıya çağırması yoluyla karşılıklı bilgilendirme ve öneri alış-verişinin sağlanması,
- ◆ Belediye ve Valiliklerin web sitelerinde kadın kuruluşlarının listesi ve etkinliklerine yer verilmesi, bağlantı sağlanması gibi mekanizmalarla, yerel yöneticiler ile kadın örgütleri ve kadınlar arasında iletişimi artıran uygulamalarla ve süreçlerin başlatılması, sürdürülmesi ve güçlendirilmesi.

İlgili Mevzuat Listesi

Kanunlar
Tüzükler
Yönetmelikler

Sıra	No	Resmi Tarih	Gazete Sayı	Mevzuat
KANUNLAR				
1	2709	18/10/1982	17863 (M)	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
2	5393	13/7/2005	25874	Belediye Kanunu
3	5216	23/07/2004	25531	Büyükşehir Belediyesi Kanunu
4	5302	4/3/2005	25745	İl Özel İdaresi Kanunu
5	2828	27/05/1983	18059	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu
6	3294	14/06/1986	19134	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
7	4721	8/12/2001	24607	Türk Medenî Kanunu
8	5237	12/10/2004	25611	Türk Ceza Kanunu
9	4857	10/6/2003	25134	İş Kanunu
10	1739	24/6/1973	14574	Millî Eğitim Temel Kanunu
11	3308	19/6/1986	19139	Mesleki Eğitim Kanunu
12	4320	17/1/1998	23233	Ailenin Korunmasına Dair Kanun
13	4787	18/1/2003	24997	Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
14	2022	10/7/1976	15642	65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun
15	3816	3/7/1992	21273	Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun
16	5251	6/11/2004	25635	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
17	5256	13/11/2004	25642	Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
18	5263	9/12/2004	25665	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
19	2684	19/6/1982	17729	İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun
20	5395	15/7/2005	25876	Çocuk Koruma Kanunu
21	2860	25/6/1983	18088	Yardım Toplama Kanunu
22	5442	18/6/1949	7236	İl İdaresi Kanunu
23	5378	7/7/2005	25868	Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
24	4982	24/10/2003	25269	Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
TÜZÜKLER				
1		02/03/1995	22218	Korunmaya Muhtaç Çocukların İşe Yerleştirilmesine İlişkin Tüzük

Sıra	Resmi Gazete		Mevzuat
	Tarih	Sayı	
YÖNETMELİKLER			
1	09/10/2005	25961	İl Özel İdaresi Ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği
2	08/10/2006	26313	Kent Konseyi Yönetmeliği
3	16/08/2006	26261	Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği
4	30/07/2006	26244	Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği
5	30/07/2006	26244	Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tesbiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik
6	30/07/2006	26244	Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği
7	24/12/2006	26386	Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik
8	24/12/2006	26386	Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
9	30/09/2001	24539	Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği
10	06/04/2004	25425	Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
11	21/02/2001	24325	Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği
12	05/04/1987	19422	Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik
13	28/11/1983	18235	Korunmaya Muhtaç Çocukların İş ve Meslek Sahibi Olabilmeleri için İşyerlerinde Çalıştırılma Esaslarına İlişkin Yönetmelik
14	28/11/1983	18235	Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme Korunma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik
15	23/12/1983	18260	Korunmaya ve Bakıma Alınmış Olup İşgörmeye Gücüne Sahip ve İstekli Olanların Buldukları Sosyal Hizmet Kuruluşlarının Uygun Görülen Hizmetlerinde Çalıştırmalarına İlişkin Yönetmelik
16	14/10/1993	21728	Koruyucu Aile Yönetmeliği
17	03/12/1983	18240	Kreş ve Gündüz Bakımevleri Yönetmeliği
18	24/03/2004	25412	Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamı Hakkında Yönetmelik
19	30/10/2005	25981	Özürlüler Veritabanı Oluşturulmasına ve Özürlülük Bilgisinin Nüfus Cüzdanında Yer Almasına Dair Yönetmelik
20	16/07/2006	26230	Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik
21	08/05/2001	24396	Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği

Ekler

1. Başbakanlığın 2006/17 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” başlıklı Genelgesi

2. Başbakanlığın 2004/7 sayılı “Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi” başlıklı Genelgesi

3. İçişleri Bakanlığının 2007/6 sayılı “Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” başlıklı Genelgesi

4. İçişleri Bakanlığının 2006/123 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanmasına Yönelik” Genelgesi

5. İçişleri Bakanlığının 2006/67 sayılı “Kadınların ve Kız Çocuklarının Hakları” başlıklı Genelgesi

6. İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği

7. Kent Konseyi Yönetmeliği

EKLER

EK-1

Başkanlığın “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konulu 2006/17 sayılı Genelgesi⁴⁹

T.C. BAŞBAKANLIK

Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-010-06-8717

03 TEMMUZ 2006

Konu: Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler.

GENELGE 2006/17

Kadın ve çocuklara yönelik şiddet insanlığın gündemindeki yerini korumaktadır. Bu tür şiddetin en acımasız biçimi kamuoyunda “töre cinayeti” olarak tanımlanan kadına yönelik öldürme olaylarıdır. Kadın ve çocuklara yönelik şiddetin ülkemizde de devam ediyor olması yeni ve acil önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Ekonomik kalkınma ve gelişme ile birlikte eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesiyle giderek ortadan kalkacak olan bu sorunların çözümünü için kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte sivil toplum örgütleri ve vatandaşlarımızıza büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Nitekim Türkiye Büyük Millet Meclisi de sosyal bir yara olan bu olguyla ilgilenme ihtiyacı hissetmiş, 28/6/2005 tarihli ve 853 sayılı kararıyla bir araştırma komisyonu teşkil etmiştir. Bu komisyon çalışmalarını tamamlayarak kadın ve çocuklara yönelik şiddetin sebepleri ile alınabilecek önlemleri belirleyen kapsamlı bir rapor hazırlamıştır.

Mezkûr komisyon çalışmaları sonucunda hazırlanan ve Hükümetimizce de benimsenen bu konuda alınacak önlemlere ilişkin öneriler ve bundan sorumlu kuruluşlar ekli listelerde belirtilmiştir. Bu önerilerle ilgili olarak başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi çocuğa yönelik şiddet konusunda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilecektir.

Sorumlu kuruluşların ve bu kuruluşlarla işbirliği içerisinde hareket etmesi gereken kurumların ayrı ayrı belirtildiği önlemlere ilişkin çalışmalar, koordinatör olarak belirlenen Genel Müdürlüklerle işbirliği içerisinde derhal başlatılacaktır. Sorumlu kurumlar tarafından görev alanına giren konularda hazırlanacak ayrıntılı faaliyet raporları üçer aylık dönemlerle ilgili koordinatör kuruma gönderilecektir.

Bilgilerini ve gereğini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

49. 4 Temmuz 2006 tarih ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

A. ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNDAKİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN YAŞAMA GEÇİRİLMESİNDE KOORDİNELİ ÇALIŞMASI GEREKEN KURUMLAR (2006/17 Sayılı Genelgenin İlgili Kısımları)

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER		
5. Mülki idare amirlikleri ve yerel yönetimlerce, çocuğa yönelik şiddetle ilgili broşürler ve diğer tanıtıcı materyaller hazırlanarak, halka açık alanlarda ve kamu hizmet birimlerinde dağıtımı sağlanmalıdır.	Valilikler, Belediyeler	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Üniversiteler
KURUMSAL HİZMETLER		
2. Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi için sorunun temeline inilerek, ekonomik, yasal, kurumsal, eğitsel ve kültürel alanlara yönelik olarak eş zamanlı, paralel düzenlemeler yapılmalıdır.	Başbakanlık ve diğer ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlar.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, İlgili Meslek örgütleri ve İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
4. Toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların ana plan ve programlara entegrasyonu, sektörler ve disiplinler arası işbirliğinin sağlanması, programların ve sonuçların izlenme ve değerlendirilmesi için gerekli mekanizmaların oluşturulması, mevcut mekanizmaların işler hale gelmesi sağlanmalıdır.	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversite Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri, İlgili Meslek Örgütleri ve İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
5. Ülke çapında ilgili tüm sivil ve resmi kuruluşları kapsayacak "2006-2010 Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eylem Planı" hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir.	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kurum ve Kuruluşlar, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, İlgili Meslek örgütleri ve İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
EĞİTİM		
1. Zorunlu eğitim 11 (on bir) yıla çıkarılmalıdır. Söz konusu zorunlu eğitimden ülke genelinde tüm çocukların yararlanması için gerekli tüm tedbirler alınarak, bu konuda denetimlerin yapılması sağlanmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Valilikler, Yerel Yönetimler, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları

ÖNERİLER EĞİTİM

SORUMLU KURUM

İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ

2. İlköğretimin zorunlu olması nedeniyle, bu zorunluluğun ihlali durumunda ilgililer hakkında yasal prosedür titizlikle işletilmelidir. Gerek bu konuda gerekse ekonomik yönden istismar edilen çocukların takibi ve gerekli önlemlerin alınması konusunda ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimler koordineli olarak çalışmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı,
Çalışma ve Sosyal Güvenlik
Bakanlığı

Valilikler, Yerel Yönetimler, İlgili Sivil
Toplum Kuruluşları, Sosyal
Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik
Fonu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk
Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

3. Kız çocuklarının eğitimlerini tamamlamaları büyük önem taşımaktadır. Özellikle kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik olarak yapılan kampanyaların sürekliliği sağlanarak, sonuçlarının izlenmesine önem verilmeli ve kızların kesintisiz olarak öğrenimlerine devam etmelerini sağlayıcı önlemler alınmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı

Valilikler, Yerel Yönetimler, İlgili Sivil
Toplum Kuruluşları, Medya

4. Özellikle ekonomik yönden geri, geleneksel değerlerin hakim olduğu kırsal bölgelerde kız çocuklarının eğitime katılmalarını sağlamaya yönelik olarak yatılı kız bölge okullarının (ilköğretim ve ortaöğretim) açılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı

Valilikler, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum
Kuruluşları

5. Geçici tarım işçisi olan ailelerin çocuklarının ilköğretim eğitimi almaları ve eğitimlerini tamamlamaları sağlanmalıdır. Bu yönde mobil eğitim ve benzeri projeler geliştirilmelidir. Yerel yöneticiler bu konuyu takip etmeli ve uygulamasını sağlamalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı

Valilikler, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum
Kuruluşları

ÖNERİLER EGİTİM

SORUMLU KURUM

İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ

9. Çocuğa yönelik şiddetle ilgili yasaların ve Çocuk Hakları Sözleşmesinin okullarda öğretilmesi ve okullardaki şiddeti ortadan kaldırmak için çok yönlü bir kampanya başlatılması ve bu kampanyanın toplumsal seferberliğe dönüştürülmesi gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı

İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Ulusal, Bölgesel ve Yerel), Sivil Toplum Kuruluşları

10. Ailelere çocuk eğitimi ve çocuk yetiştirme yöntemlerin verildiği "Ana-Baba Okulları" programları yaygınlaştırılarak kurumsal alt yapı oluşturulmalıdır.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Yerel Yönetimler

11. Ülkemizde tecavüz ve ensest gibi konular ciddi sorunlar arasında yer almasına rağmen hâlâ bunların tabu sayılmasıyla mücadele edilerek, cinsel şiddet türleri, nedenleri, önleme yolları konusunda halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Ulusal, Bölgesel ve Yerel), Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler

12. Çocuğa yönelik şiddet konusunda anne babalar ve bakım veren kişilerin çocuğa yaklaşım ve çocuk terbiyesi alanlarında zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programlarına öncelikle yer verilmelidir.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Yerel Yönetimler

14. Çocuğa yönelik şiddetle ilgili bilgilendirici spot eğitim filmlerinin görsel medyada sık aralıklarla gösterilmesi sağlanmalıdır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Ulusal, Bölgesel ve Yerel)

B. KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNDAKİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN YAŞAMA GEÇİRİLMESİNDE KOORDİNELİ ÇALIŞMASI GEREKEN KURUMLAR.

ÖNERİLER EGİTİM	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER		
5. Evlilik öncesi çiftlerin yardım almaları konusunda "Evlilik ve Evlilik Danışmanlığı" hizmetlerinin kurumsallaşması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler	İlgili Tüm Kurum ve Kuruluşlar, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları
7. Eğitimini yanda bırakmış kadınların eğitimlerini tamamlayabilmeleri ve aktif olarak iş yaşamına katılmaları için ihtiyaç destek hizmetleri (yuva, kreş, gündüz bakımevi gibi) sağlanmalıdır.	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kurum ve Kuruluşlar, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları
9. Belediyelerin ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın Halk Eğitim Merkezleri ile SHÇEK' in Toplum Merkezleri'nde kadın çalışmaları yapılmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği sağlanarak söz konusu merkezlerde okur-yazarlık, kadının insan hakları, toplumsal cinsiyet rolleri, özgüven gibi kadına yönelik güçlendirici çalışmalar yapılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları
11. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin mülki idare amirlikleri ve yerel yönetimlerce broşürler hazırlanmalı, hazırlanacak bu broşürlerin, halka açık alanlarda ve kamu hizmet birimlerinde dağıtımını sağlanmalıdır	Valilikler, Yerel Yönetimler	Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları,
14. Kent planlamasında, sokak ve parkların iyi aydınlatılması ve kadınların acil telefon hatlarına kolay ulaşabilmesini sağlamak amacıyla telefon kulübelerinin sayılarının artırılması gibi kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gerekli hizmetlerin sunulması sağlanmalıdır.	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Ulaştırma Bakanlığı, Özel Sektör

ÖNERİLER EGİTİM

SORUMLU KURUM

İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ

HİZMET KURUMLARI

3. Avrupa Birliği bünyesinde yürütülmekte olan çocuklar, gençler ve kadınlara karşı şiddetin önlenmesine yönelik DAPHNEII (2004-2008) programını ülkemiz de imzalamalıdır.	Başbakanlık	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları
10. Ülke genelinde tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör çalışanlarına yönelik "toplumsal cinsiyet eşitliği" eğitimi verilmesinin zorunlu hale getirilmesi sağlanmalıdır.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, Özel Sektör
11. Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı koordinasyonunda bütün kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını, özel sektör ve yerel yönetimleri de kapsayacak "2006-2010 Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eylem Planı" hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
12. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde çalışmalar yapmakta olan tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin kadın çalışması yapan araştırma merkezleri ve yerel yönetimler arasında koordinasyonun sağlanarak, ortak bir "hizmet ağı modeli" oluşturulmalıdır.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, Sivil Toplum Kuruluşları

ÖNERİLER EGİTİM

SORUMLU KURUM

İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ

HİZMET KURUMLARI

16. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) için bütçeden ayrılan pay artırılmalı, kadın sığınma evleri/kadın konukevleri nitelik ve nicelik açısından Avrupa Birliği standartlarına uygun hale getirilmeli ve hizmet sunacak personelin kadın bakış açısına sahip olması sağlanmalı, anılan merkezlerin gizlilik ilkesine uygun olarak hizmet vermeleri konusunda gerekli özen gösterilmelidir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Yerel Yönetimler

Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları

17. Kadın sığınma/konuk evlerinin kuruluşu ve işletilmesi ile ilgili mevzuatın gözden geçirilerek Avrupa Birliği standartları doğrultusunda yeniden hazırlanması ve yerel yönetimlere kadın sığınma/konuk evi açma konusunda zorunluluk getirilmesi sağlanmalıdır. Açılan kadın sığınma/konuk evlerinin mevzuatta belirtilen standartlara uygunluğu düzenli olarak denetlenmelidir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları,

20. Sivil toplum kuruluşları tarafından kurulmuş ve kurulacak olan bağımsız kadın sığınma evi ve kadın danışma merkezlerini açma ve işletme girişimleri yerel yönetimler ve il özel idareleri tarafından mali destek de dahil olmak üzere çok yönlü desteklenmelidir.

Valilikler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler

Sivil Toplum Kuruluşları

21. Şiddet gördüğü için kadın sığınma/konuk evine yerleştirilen kadınların buradan çıktıktan sonra kendi ayakları üzerinde durmayı başarmalarını sağlamak ve desteklemek için kadınlara devletin sahip olduğu kaynaklardan geçici konut tahsisi yapılmalıdır.

Yerel Yönetimler, Toplu Konut İdaresi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları

ÖNERİLER EGİTİM

SORUMLU KURUM

İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ

HİZMET KURUMLARI

23. Kadına yönelik şiddetin neden ve sonuçları ile toplumsal maliyetinin araştırılması ve şiddetin önlenmesine ilişkin projelerin üretilmesi ve gerçekleştirilmesi yönünde ilgili kuruluşlara destek verilmelidir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları

24. Ülke içinde politika, program geliştirmeyi teşvik edecek bilgilerin daha hızlı üretebilmesi için üniversitelerin Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezleri teşvik edilerek araştırma yapımları ve yayınlamaları sağlanmalıdır.

Üniversiteler

Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları

EĞİTİM

4. Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtımı ile kadınlara yönelik bilinç yükseltme ve eğitim çalışmaları konusunda ulusal bir bilgilendirme kampanyası yürütülmelidir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Valilikler, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yerel Yönetimler

Sivil Toplum Kuruluşları, Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Ulusal, Bölgesel ve Yerel)

C. TÖRE/NAMUS CİNAYETLERİ KONUSUNDAKİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN YAŞAMA GEÇİRİLMESİNDE KOORDİNELİ ÇALIŞMASI GEREKEN KURUMLAR

ÖNERİLER EGİTİM	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/ KURULUŞ
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER		
3. Töre/namus cinayetleri konusunda Devlet, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler ortak kampanyalar düzenlemelidir. Bu kampanyalarda kadınların yanı sıra erkeklerin de şiddete karşı bilinç yükseltici eğitim almaları sağlanmalıdır. Erkek ve kadınların alternatif davranış biçimleri geliştirmelerine destek veren programlar oluşturulmalı, kendini ifade yollarını bulmak ve iletişim kurma olanaklarını artırmak için sorun çözme tekniklerini anlatan programlar geliştirilmelidir.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Üniversiteler ve İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Sivil Toplum Kuruluşları, Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Ulusal, Bölgesel ve Yerel)
KURUMSAL HİZMETLER		
3. Ülke çapında ilgili tüm sivil ve resmi kuruluşları kapsayacak "2006-2010 Töre/Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Eylem Planı" hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, Sivil Toplum Kuruluşları
5. Töre/namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak yerel düzeyde Valilik, Emniyet, Jandarma, Belediye, Müftülük, Üniversite, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla komiteler oluşturulmalıdır.	Valilikler	İl Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı, Belediyeler, Müftülük, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları
7. Töre/namus cinayetlerinin nedenlerine, sonuçlarına, maliyetine ve önleme yöntemlerine ilişkin projelerin üretilmesi ve gerçekleştirilmesi yönünde ilgili kuruluşlara destek verilmelidir.	Devlet Planlama Teşkilatı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü	Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları

KURUMSAL HİZMETLER

6. Töre/namus cinayetleri konusunda ulusal düzeyde veriler bulunmamaktadır. Mevcut veriler de sağlıklı ve yeterli değildir. Bu nedenle bu konularla ilgili Bakanlıkların sağlıklı veri oluşturabilmeleri için toplanacak verilere yönelik standart soru formları hazırlanarak sonuçları tek elde (Türkiye İstatistik Kurumu) toplanmalı ve kadına yönelik şiddet konusunda oluşturulacak veriler ulusal veri tabanına entegre edilmelidir.

Türkiye İstatistik Kurumu

İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları, Yerel Yönetimler, Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma Merkezleri, Sivil Toplum Kuruluşları

EĞİTİM

1. Özellikle ekonomik yönden geri, geleneksel değerlerin hakim olduğu kırsal bölgelerde kız çocuklarının eğitime katılmalarının sağlamaya yönelik olarak yatılı kız bölge okullarının (ilköğretim ve ortaöğretim) açılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Valilikler, Yerel Yönetimler, Özel Sektör Kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları

EK-2

Başbakanlığın “Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi” konulu 2004/7 sayılı Genelgesi⁵⁰

T.C.
B A Ş B A K A N L I K
Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-320-1140

21 OCAK 2004

Konu : Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi

GENELGE 2004/7

Bazı kamu kurum ve kuruluşlarının personel alımına ilişkin ilanlarında hizmet gerekleri dışına çıkıldığı izlenimini oluşturacak şekilde “erkek olmak” şartına yer verildiği görülmektedir. Personel alımında hizmet gerekleri dışında cinsiyet ayrımı yapılması, başta Anayasamız ve taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmelerdeki kadın-erkek eşitliği ilişkin hükümlere aykırılık teşkil etmektedir.

Bilindiği üzere, Anayasanın “Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı”nın düzenlendiği 70’inci maddesinde; “Her Türk kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.” denilmek suretiyle kamu hizmetlerine girişte kadın-erkek eşitliği teminat altına alınmıştır.

Öte yandan, Ülkemizin de taraf olduğu, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesinin (CEDAW) 2’nci maddesinde; “Herhangi bir kişi veya kuruluşun kadınlara karşı ayırım yapma girişimini önlemek ve kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları değiştirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün önlemler alınacaktır.” ve sözleşmenin 11’inci maddesinde; “Taraf devletler, kadın ve erkek eşitliği temelinde istihdam konularında kadına karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik bütün uygun önlemleri alacaklardır.” ifadeleri yer almaktadır.

Hükümetimizin konuya yaklaşımı, Hükümet Programında yer alan; “Kadınlarımız sadece toplumumuzun yarısını oluşturdukları için değil, birey ve toplumun gelişimi ile sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde özel bir konuma sahiptirler. Yılların ihmali sonucu biriken her türlü sorunlarıyla ilgilenilmesi, Hükümetimizin öncelik verdiği bir konudur” ifadesi ile ortaya konulmuştur.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve Hükümetimizin konuya bakış açısı çerçevesinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından personel temini amacıyla yapılacak çalışmalarda, başvuru kabul şartlarının hizmet gerekleri doğrultusunda belirlenmesi ve vatandaşlar arasında ayırım yapıldığı izleniminin oluşmasına meydan vermeyecek şekilde hareket edilmesi gerekmektedir.

Bu genelge yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

50. 22 OCAK 2004 Tarihli ve 25354 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

EK-3

İçişleri Bakanlığı'nın "Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Koordinasyonu" Konulu 2007/6 sayılı Genelgesi

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.11.02.08-62634

11.01.2007

Konu: Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu

EGM GENELGE NO: 8
BAKANLIK GENELGE NO: 6

İlgi : a) 02.12.2005 tarih ve 123 sayılı Bakanlık Genelgesi

b) 04.07.2006 tarih ve 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet, gerek ulusal gerekse uluslar arası düzeyde yapılan tüm çalışmalar ve tedbirlere rağmen toplumsal bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle kadına yönelik olarak gerçekleşen şiddet olaylarının en uç noktası ise kuşkusuz, töre veya namus adına işlenen cinayetlerdir.

Türkiye de, töre ve namus cinayetlerinin işlendiği ülkeler arasında yer almaktadır. Bu durum, ülkemizin uluslararası platformlarda eleştirilmesine, gelişmişlik düzeyi kendisinin çok altındaki ülkelerle aynı düzeyde görülmesine, töre ve namus cinayetlerinin ortadan kaldırılması için zaman zaman önlem almaya davet edilen konuma getirmektedir.

Bu cinayetlerin önlenmesi, temel hak ve özgürlüklerin en üst seviyede güvence altına alınması, toplumsal huzur ve güven duygusunun artırılması ve ülkemizin çağdaş dünyada hak ettiği saygınlığı koruması bakımından gereklidir.

Çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirlerle ilgili olarak Başbakanlık tarafından çıkartılan 2006/17 sayılı genelge 04.07.2006 tarih ve 26218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bahse konu genelge ile tespit edilen görev ve sorumluluklar kapsamında yerine getirilmesi gereken görev ve tedbirlerin etkin ve süratli bir şekilde koordine edilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla ilgi (b) genelge doğrultusunda, çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi kapsamında;

1.Kolluk birimlerine müracaat eden veya kolluk tarafından tespit edilen şiddet mağduru kadın ve çocukların, yaşadıkları travmaya bağlı olarak içinde buldukları ruhsal durum göz önünde bulundurularak, bu kişilerin

müracaatlarında yapılması gereken her türlü işlem, imkanlar ölçüsünde bayan personelin de katılımıyla, insani yaklaşım içerisinde ve ivedilikle yerine getirilecektir.

2.Şiddet mağdurları ile ilgili kolluk birimlerine intikal eden ihbar ya da müracaatlara ilişkin yapılması gereken adli işlemler Cumhuriyet Savcılarını bilgilendirilmek suretiyle, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve bu kanunun uygulanmasına dair ilgi (a) genelge ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde yerine getirilecektir.

3.5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) bendine göre belediyelerin kadın ve çocuklar için sığınma evleri açmaları gerekmektedir. Bu bağlamda; öncelikle Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde 5393 sayılı Belediye Kanunu gereğince ve 08.05.2001 tarih ve 24396 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği hükümlerine göre, belediyeler tarafından 24 saat esasına göre görevli bulundurulacak şekilde ve genel kolluk tedbirleri dışında, özel güvenlik hizmetlerinden faydalanılmak suretiyle gerekli güvenlik tedbirlerinin alındığı, kadın ve çocuk sığınma evlerinin açılması ivedilikle sağlanacaktır.

4.Özellikle kadınlara yönelik şiddetin sonucu olarak ortaya çıkan töre veya namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak, illerde valilerin veya görevlendireceği vali yardımcısının, ilçelerde kaymakamların başkanlığında kolluk kuvvetleri, mahalli idareler, sosyal hizmet birimleri, meslek kuruluşları, sağlık müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile gerekli görülmesi halinde diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile komiteler oluşturularak, tespit edilen çözümlerin işbirliği içerisinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

Bu komitelerin sekreteryası hizmetleri İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri, ilçelerde ise sosyal hizmet yürüten birim tarafından yerine getirilecektir.

5.Çeşitli sebeplerle töre veya namus cinayetine maruz kalabileceğini beyan eden/edilen veya aile içi şiddete maruz kalmış kadınlar ve çocuklarla ilgili her türlü koruma tedbirinin, İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri, ilçelerde ise sosyal hizmet yürüten birim ya da varsa Sosyal Hizmetler Şube Müdürlükleri haberdar edilmek suretiyle ivedilikle alınması sağlanacak, SHÇEK'e veya belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde koruma altına alınan bu kişilerin buldukları yerlerle ilgili gizlilik esaslarına en üst seviyede riayet edilecektir.

6.Şiddet mağdurlarının ilgili yere sevkine kadar geçen sürede; iaşe, konaklama, tedavi ve ulaşım gibi bir takım ihtiyaçlarının belediyeler, İl/ilçe Özel İdareleri ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kaynaklarından karşılanması komitelerce karara bağlanacaktır.

7.Kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde, töre/namus cinayetine maruz kalabileceğini beyan eden veya somut bir olayda töre/namus cinayetine maruz kalabileceği öngörülen kişilerin rızaları doğrultusunda, ivedilikle sosyal hizmet birimleri haberdar edilmek suretiyle teslim alınmaları sağlanacaktır. İl/ilçe sosyal hizmet birimleri 24 saat ulaşılabilir şekilde görevlendirecekleri personelin iletişim bilgilerini genel kolluk kuvvetlerine bildireceklerdir.

8.Kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde, mağdurların ilgili yere sevkine kadar geçen sürede geçici olarak korunmalarının ve sığınmalarının sağlanacağı yerler, (otel, pansiyon, misafirhane vb.) oluşturulan komiteler tarafından tespit edilerek genel kolluk kuvvetlerine bildirilecektir. Bu yerlerin adres bilgileri konusunda da üst seviyede gizlilik esaslarına riayet edilecektir.

Bu kişilerin korunmalarının sağlanacağı yerlere sevk edilmeleri esnasında, maruz kaldıkları durum veya olayın özelliğine göre gerekli olması halinde genel kolluk kuvvetleri refakat edecektir.

9.Töre ve namus konusunda toplumda yerleşik ön yargı veya geleneksel anlayışın değiştirilmesi amacıyla halkın konu ile ilgili farkındalığını ve duyarlılığını artıracak etkinlikler düzenlenecektir.

10.Töre ve namus cinayetleri ile çocuk ve kadınlara yönelik şiddet olaylarına ilişkin soruşturma sürecinde görev alan genel kolluk kuvvetleri personeline yönelik, bu konularda çalışma ve araştırmalar yapan bilim adamları ve uzmanların da desteği alınarak hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. İllerin talebi halinde bu eğitimlerde kullanılacak eğitim materyali, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile koordinasyon kurulmak suretiyle temin edilecektir.

11.Yukarıda belirtilen konularla ilgili yapılan çalışmalara ilişkin raporlar, oluşturulan komiteler tarafından hazırlanarak, ilgi (b) Başbakanlık Genelgesinde koordinatör kurum olarak tespit edilen Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne ve Bakanlığımıza yılın 3'ncü, 6'ncı, 9'uncu ve 12'nci aylarının ilk haftasında gönderilecektir.

Töre veya namus cinayetlerinin önlenmesi ve aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumumuzda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması için, genelgede düzenlenen hükümlerin uygulanmasıyla ilgili personelin bilgilendirilmesini ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesini önemle arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
İçişleri Bakanı

EK-4

İçişleri Bakanlığı'nın "Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanmasına Yönelik Genelge" Konulu 2005/123 sayılı Genelgesi

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.11.06.01

02.12.2005

Konu: Ailenin Korunmasına Dair Kanunun

Uygulanmasına Yönelik Genelge Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu

EGM GENELGE NO: 94

BAKANLIK GENELGE NO: 2005/123

İlgi : a) 25.07.2000 tarih ve B.05.1.EGM.0.11.01.02/00169 sayılı Genelgemiz.

b) Adalet Bakanlığı'nın 15.11.2002 tarih ve B.03.0.CıG.0.00.00.04.-3.3 sayılı Genelgesi

Son yıllarda, aile içi şiddet olayları toplumumuzu sarsan boyutlara ulaşmıştır. Her geçen gün ailede yaşanan dayak, işkence ve cinayet gibi şiddet olayları görsel ve yazılı basında izlenmektedir.

Bu itibarla; Anayasa'mızın 41 inci maddesinde yer alan "Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar..." hükmü de göz önüne alınarak, aile içi şiddetin mağdur olan kadını ve çocukları koruyucu yasal tedbirlerin alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de aile içi şiddet olaylarının yaygın olduğu, ancak Türk aile yapısının bir sonucu olarak ve ayrıca kadınların ekonomik özgürlüklerinin de olmadığı durumlarda, özellikle aile içi şiddete maruz kalan kadınlar ve çocukların çoğunlukla şikayette bulunmadığı veya bulunamadığı bilinmektedir.

Bu doğrultuda hazırlanan; 14.01.1998 tarih ve 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" ile ailenin yüksek yararı sağlanmaya çalışılmıştır.

Aile içi şiddete, istismara veya suça yöneltmeye maruz kaldığından dolayı, kolluk kuvvetlerine başvuran ve şikayette bulunanlar, gereği için adli makamlara intikal ettirilmektedir. Ancak mağdurların şikayetlerinin "aileyi korumak" adına dikkate alınmadığı, sığınma evinde kalanların adreslerinin de eşlerine ve yakınlarına verildiği takdirde, iyi niyet uğruna yapılan bu davranışlar sonucu, şiddet uygulayan kişiler cezalandırılmamakta, bu şekilde şiddet mağdurları bir kez daha mağdur edilmekte, ayrıca ilgili kanunlarda öngörülen tedbirler alınmadığı veya alınmadığı için de istismar yada suça yöneltme devam etmektedir.

Başta Anayasa olmak üzere, Türk Medeni Kanunu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Çocuk Koruma Kanunu, Türk Ceza Kanunu ailenin ve çocukların korunması için alınacak tedbirleri düzenlemiştir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa göre, anası veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakıldığı ve başıboşluğa sürüklendiği için beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan çocuk, korunmaya muhtaç çocuktur.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a göre; eşlerden birinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi halinde, hakim konunun mahiyetini göz önünde bulundurarak kusurlu eşin:

a)Diğer eşe veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine karşı şiddete veya

korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması, b)Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması, c)Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi, d)Diğer eş, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi, e)Varsa silah ve benzeri araçları zabıtaya (polis /jandarma) teslim etmesi, f)Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması, tedbirlerinden bir yada bir kaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere de hükmedebilir, tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedileceği ihtar edilir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile ilgili olarak bugüne değin bilgilendirme, aksaklıkları gidermek ve Kanunun uygulanmasında yeknesaklığın sağlanması amacıyla çeşitli tarihlerde genelgeler yayınlanmıştır. Ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 15.11.2002 tarihli genelgesi ile bahse konu kanunun uygulanmasına yönelik olarak yapılacak işlemlerle ilgili hususlar adliye teşkilatına tamim edilmiştir.

14.01.1998 tarih ve 23233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasında oluşabilecek tereddütleri gidermek ve ülke genelinde uygulamada birliği sağlamak amacıyla, bahse konu kanunun uygulanmasında önem arz eden usul ve esaslara yönelik bazı hususlar aşağıda belirtilmiştir.

Ailenin ve çocuğun korunması; aile içi şiddet, istismar veya suça yöneltmenin önlenmesi için yasalarla düzenlenen tedbirlerin alınabilmesi için :

1. Bir kişinin bizzat kendisinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birisinin aile içi şiddete maruz kaldığı için kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunulması durumunda yasalar çerçevesinde gerekli tüm işlemler yapılacak, bu hususta mağdurların mağduriyetlerinin devamına veya artmasına izin verilmeyecektir.

2.Suçtan zarar gören kimsenin şikayetine bağlı olan suçlar çocuklar aleyhine işlendiğinde mağdur olan çocuğun kendisinin veya veli veya vasisinin şikayeti beklenmeksizin soruşturma başlatılması gerektiği için aile içi şiddete maruz kalan çocuğun bizzat kendisinin veya veli veya vasisinin şikayeti beklenmeksizin gerekli yasal işlemler başlatılacaktır.

3. Çocuğun mağdur olduğu olayların soruşturulmasında dikkatli davranılacak, suç işleme şüphesi altında bulunan çocuklar için de ilgili Kanun'da öngörülen tedbirlerin alınabilmesi için soruşturma evrakının hazırlanmasına özen gösterilecektir.

4. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a göre verilen koruma kararının bir örneğinin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kolluk kuvvetine gönderilmesi durumunda koruma kararına uygun davranılıp davranıl-

madığı koruma kararında öngörülen süre içinde mağdur aile ferdinin ikamet yeri karakolu marifetiyle izlenerek tutanağa bağlanacak, tedbir süresinin dolmasını müteakip de Cumhuriyet Başsavcılığına bilgi verilecektir.

5. Alınan koruma kararında belirtilen süre içinde kararda öngörülen tedbire veya tedbirlere uyulmadığının tespit edilmesi halinde ihlalin devamı kolluk kuvvetince alınacak tedbirlerle engellenerek, mağdurun şikayetine gerek duyulmadan re'sen soruşturma yapılacak, evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilecektir. Koruma kararına uymayan fiil başka bir suç oluşturuyorsa bu durum da soruşturma evrakında ayrıca belirtilecektir.

6. İlgili Kanunun 1 inci maddesinin (d) fıkrasında belirtilen: "Diğer eşi, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi" tedbirinin ihlali nedeniyle yapılacak başvurular en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirecektir.

7. İlgili Kanunun 1 inci maddesinin (f) fıkrasında belirtilen; "Varsa silah ve benzeri araçları zabıtaya (polis / jandarma) teslim etmesi" tedbirinin uygulanması için; kusurlu eşin üzerinde kayıtlı silah ve benzeri araçlar tespit edilerek tutanakla teslim alınacak, daha sonra bu belgelere Cumhuriyet Savcılığının mahkeme kararını içeren yazısı ilgi tutularak adli emanete teslim edilecektir.

8. Sığınma evlerinin ve orada kalmakta olanların isim ve adresleri kesinlikle gizli tutulacaktır.

9. Kolluk kuvvetleri tarafından yürütülen işlemlerin bir kısmı idari, bir kısmı da adli niteliktedir. İdari işlemler doğrudan yerine getirilecek işlemler olduğu gibi, önemli bir kısmı da başka kurumların sorumluluğuna giren hususlardır. Kolluk kuvvetlerinin karşılaştığı durum veya olay şayet bir başka kurumun sorumluluk alanına giriyorsa, konunun bu kuruma yazılı olarak bildirilerek gerekli tedbirlerin alınması sağlanacak, "bu iş bizim işimiz değil" gibi bir düşünceyle hukuk dışı uygulamalar görmezlikten gelinmeyecektir.

10. Gerçekleştirilecek olan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde "aile içi şiddet" ve Ailenin Korunmasına Dair Kanun hükümleri doğrultusunda bilgilendirme eğitimlerine de yer verilecektir.

İlgi (a) genelge yürürlükten kaldırılmıştır. Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ilkesi göz önünde bulundurularak, toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması amacıyla, bu genelgede düzenlenen hükümlerin uygulanması, hizmet kalitesinin artırılması için ilgili personelin bilgilendirilmesi ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi hususunda,

Gereğini arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
İçişleri Bakanı

EK-5

İçişleri Bakanlığı'nın "Kadınların ve Kız Çocuklarının Hakları" Konulu 2006/67 sayılı Genelgesi

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.0.MAH.0.65.000/7729-81860

18.08.2006

Konu : Kadınların ve Kız Çocuklarının Hakları

GENELGE 2006/67

.....**VALİLİĞİNE**

Ülkemizde kadınların ve kız çocuklarının haklarının korunması ve geliştirilmesi için özel çabalar gösterilmekte ve Bakanlığımız ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye Temsilciliği tarafından, "Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı" yürütülmektedir.

Bu çerçevede mahalli idareler tarafından yapılacak çeşitli etkinliklerde kadınlarımızın temsil edildiği veya münhasıran kadınlara yönelik sivil toplum kuruluşlarının yer alması ve bu kuruluşların görüş, tavsiye ve katılımına önem verilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yapılacak çalışmalarda;

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için, kadınlara dönük olarak çeşitli seviyelerde eğitim imkanları sunulması; aile içi şiddet, ihmal ve istismara maruz bırakılan her yaşta çocuk, genç, yaşlı, engelli ve kadınlara yönelik sosyal hizmetlere öncelik verilmesi, kadın ve çocukların yaşam kalitesini yükseltecek sosyal destek mekanizmalarını geliştirecek veya var olan sosyal destek mekanizmalarını güçlendirecek uygulamaların yapılmasına özen gösterilmesi ve özellikle kent konseylerinin yapacağı çalışmalarda bu hususların göz önünde bulundurulması uygun olacaktır.

Aynı şekilde kadınların sosyal hayattaki etkinliğinin artırılması, kadın ve çocukların yasal haklarının korunarak Türk toplumunun temeli olan aile kurumunun güçlendirilmesi ile kadınların gündelik hayat içerisinde güvenliğinin ve yaşam serbestisinin sağlanmasına da özen gösterilecektir.

Yukarıdaki belirtilen ilke ve esaslar çerçevesinde konunun iliniz özel idaresi ve il dahilindeki belediyelere duyurulmasını ve yapılan çalışmaların takibini önemle rica ederim.

Zekeriya ŞARBAK
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı V.

İL ÖZEL İDARESİ VE BELEDİYE HİZMETLERİNE GÖNÜLLÜ KATILIM YÖNETMELİĞİ⁵¹

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik; sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik; 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 65 inci ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 77 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

Gönüllü: Bilgi, beceri ve yeteneğini, her türlü ortak çalışma, imkan ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemezsizin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler ile bünyesindeki gönüllüleri bu hizmetlerde görevlendirecek kamu kuruluşlarını,

İlgili birim: İl özel idaresinde veya belediyede gönüllülerin çalışma konusunu, alanını, sayısını, kayıtlarını ve benzeri hizmetleri yürüten birimi

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışma Alanları, Usûl ve Esasları

Çalışma alanları

Madde 5 — İl özel idaresi veya belediye görev ve sorumluluklarına bağlı olarak yetki alanlarında;

a) Özürllülere, çocuklara, kadınlara, gençlere, yaşlılara, yoksullara, kimsesizlere ve düşkünlere yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetleri,

51. Resmi Gazete Tarihi: 09.10.2005 Resmi Gazete Sayısı: 25961

- b) Kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri,
  - c) Bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri,
  - d) Park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri,
  - e) Başboş ve sahihsiz hayvanlara yönelik hizmetleri,
  - f) Trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri,
  - g) Tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri,
  - h) Tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleri
- yapmak üzere gönüllü çalıştırabilir.

Çalışma usul ve esasları

Madde 6 — Çalışma alanlarına ilişkin detayları ilgili il özel idaresi veya belediyece tespit edilmek şartı ile;

- a) Gönüllüler çalışacakları alanları belirtmek sureti ile ilgili il özel idaresi ve belediyeye müracaat ederler. Müracaatları uygun bulunanlar, ilgili birimin gözetim ve bilgisi dahilinde sorumluluk alanlarında taraflarca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde çalışırlar.
- b) Gönüllülerin, çalışma süreleri içinde çalışma alanlarına gidiş ve gelişleri ilgili il özel idaresi ve belediyece sağlanabilir.
- c) Belirlenen usul ve esaslara aykırı davranışlarda bulunulması halinde gönüllülük ilişkisi sona erer, verilen kimlik kartları geri alınır.
- d) İl özel idaresi ve belediye, gönüllülere faaliyet alanına göre, gerekli kıyafet, araç, gereç, mekan sağlayabilir ve eleman tahsis edebilir.
- e) Gönüllünün çalışacağı alan kent konseyinin oluşturduğu çalışma alanları içinde ise, bu çalışma kent konseyi çalışmaları ile birlikte değerlendirilir.
- f) Faaliyetlerin bitiminde gönüllülere teşekkür belgesi verilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gönüllülerde Aranacak Özellikler, Ortak Çalışma ve Kimlik Kartları

Gönüllülerde aranacak özellikler

Madde 7 — Gönüllülerde aşağıdaki özellikler aranır.

- a) Reşit olması veya reşit olmayanlardan en az oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcisinin iznini almış olması,
- b) Tüzel kişiler için yetkili organlarından karar alınmış olması,
- c) Sivil toplum kuruluşları için ilgili konuda faaliyette bulunuyor olması,

d) Çalışma alanlarına bağlı olarak, gerektiğinde yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış sağlık raporunun bulunması,

e) Yabancı uyruklu gönüllüler için ayrıca, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmak kaydıyla mahallin en büyük mülki amirine bildirilmiş olması,

gerekir.

Ortak çalışma ve işbirliği

Madde 8 — İl özel idaresi veya belediyeler, kendi özel kanunlarına uygun olarak aralarında yapacakları protokol çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar, meslek odaları ve diğer yerel yönetim birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapabilir.

Çalışma alanları ve esasları ile ilgili hususlar, 5 ve 6 ncı maddeler çerçevesinde il özel idaresinin veya belediyenin ilgili birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar arasında belirlenir.

Kimlik kartları

Madde 9 — Gönüllülere, EK 1'de şekil ve şartları belirlenmiş ve ilgili yerel yönetim birimlerince onaylanmış resimli Gönüllü Kimlik Kartları verilir.

Kimlik kartlarında gönüllünün adı, soyadı, çalışma alanı, kan grubu, T.C. Kimlik Numarası ve görev yaptığı yerel yönetimin ismi gibi bilgiler yer alır.

Kimlik kartlarını vali, belediye başkanı veya yetki verilmesi halinde ilgili birim amiri imzalar.

Bilgilerde değişiklik oldukça keyfiyet, kimlik kartlarına işlenir. Gönüllüler çalışma sürelerinde kimlik kartlarını üzerlerinde bulundururlar. Gönüllü katkısı sona erenlerin kimlik kartları veren makamca geri alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sorumluluk

Madde 10 — Gönüllülerin katılımı ile yapılan hizmetlerden doğan sorumluluk, ilgili il özel idaresi ve belediye aittir. Bu sorumluluğun kapsamı ile ilgili detaylar il özel idaresi ve belediye ile gönüllüler arasında yapılacak protokol çerçevesinde düzenlenir.

Protokol kapsamındaki çalışma alanları ile ilgili gerekli tedbirler, ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından alınır.

Gönüllülerin uyumu ve eğitimi

Madde 11 — Gönüllüler gerekli görülen alanlarda detayları il özel idaresince veya belediyece belirlenecek uyum veya yeterlik eğitimine tabi tutulurlar.

Sekreteryâ hizmetleri

Madde 12 — Gönüllüler tarafından yapılacak hizmetleri planlayıp sonuçlarını takip etmek, eğitimlerini yürüt-

mek ve gerekli kayıtları tutmak üzere bir birim oluşturulur veya ilgili birimlerden birine görev verilir.

Yönerge

Madde 13 — İl özel idaresi ve belediye bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla uygulama yönergesi çıkarabilir.

Yürürlük

Madde 14 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15 — Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ⁵²

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; kent konseylerinin oluşumunu, yönetim ilkelerini, organlarını, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 76 ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Belediye: Kent konseyi oluşumuna yardım ve destek sağlayan belediyeyi,
  - b) Kent konseyi: Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını,
  - c) Meclisler ve çalışma gurupları: Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllük esasında oluşmuş ortak yapıları,
  - ç) Yerel gündem 21 programı: Birleşmiş Milletler Rio Yeryüzü Zirvesinde 1992 yılında kabul edilen ve 21 inci yüzyılın gündemini belirleyen Gündem 21 başlıklı Eylem Planının 28 inci bölümü uyarınca, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer ortakların, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini belirleyerek, kentleri için Yerel Gündem 21 olarak adlandırılan 1997 yılından itibaren uygulanan Türkiye Yerel Gündem 21 Programını,
  - d) Yönetişim: Saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını,
  - e) YG21: Yerel Gündem 21'i,
- ifade eder.

⁵². Resmi Gazete Tarihi: 08.10.2006 Resmi Gazete Sayısı: 26313

İKİNCİ BÖLÜM

Kent Konseyinin Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri

Kent konseyinin kuruluşu

MADDE 5 – (1) Kent konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler seçimlerinin sonuçlarının ilanını takip eden üçüncü ayının ilk haftasının ilk mesai günü, 8 inci maddede belirtilen kişi ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile kurulur.

(2) Kent konseyi genel kurulu ilk toplantısını, belediye başkanının çağrısı üzerine belediye başkanının başkanlığında yapar ve bu toplantıda, genel kurul dışındaki organların seçimi yapılır.

Kent konseyinin görevleri

MADDE 6 – (1) Kent konseyinin görevleri;

- a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- b) Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak,
- ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Çalışma ilkeleri

MADDE 7 – (1) Kent konseyi, aşağıdaki ilkeler temelinde çalışmalarını sürdürür.

- a) YG21 süreci kapsamında, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin bütünlüğünde, kentlerin yaşanabilir bir geleceğe taşınmasına katkıda bulunmak,
- b) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin imzaladığı ve onayladığı Birleşmiş Milletler Zirveleri ile diğer uluslar arası sözleşmelerde kent ve kent yaşamına yönelik temel ilkeleri hayata geçirmek,

- c) Kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini ön planda tutmak,
- ç) Kent konseyi, uluslararası gelişmeleri ve ülke koşullarını gözetererek, tarafsız bir yaklaşımla görüş ve önerilerini oluşturmak,
- d) Katılımcılığı ve ortak akla dayanan uzlaşmayı esas almak,
- e) Değişimi ve yenilikleri önceden fark ederek sonuç odaklı çalışma kültürünü benimsemektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kent Konseyinin Oluşumu ve Organları

Kent konseyinin oluşumu

MADDE 8 – (1) Kent konseyi, aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur.

- a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- b) Belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesi veya bölgelerinin milletvekilleri,
- c) Belediye başkanı veya temsilcisi,
- ç) Sayısı onu geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- d) Meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri,
- e) Meclis üye tam sayısının yüzde 30'unu geçmemek üzere, il genel meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri,
- f) Belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan muhtarların, kendi aralarından seçecekleri en fazla 10 temsilci,
- g) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- ğ) Varsa üniversiteden bir temsilci, birden fazla olması durumunda her birine temsilen bir üye,
- h) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri,
- ı) Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma guruplarının birer temsilcisi katılır.

(2) Büyükşehir kent konseyine (g) bendinde belirtilen siyasi partilerden TBMM de üyesi bulunanların ve (h) bendinde belirtilenlerin varsa en üst kuruluşlarının birer temsilcisi katılır.

Organları

MADDE 9 – (1) Kent konseyi aşağıdaki organlardan oluşur:

- a) Genel Kurul
- b) Yürütme Kurulu

c) Meclisler ve çalışma grupları

Genel kurul

MADDE 10 – (1) Genel kurul, kent konseyinin en yetkili organı olup yılda iki kez toplanır. Genel kurul belediye meclisi birinci başkan vekilinin, bulunmaması halinde ikinci başkan vekilinin başkanlığında 8 inci maddede belirtilen kent konseyi üyelerinin katılımı ile toplanır.

(2) Genel kurul; genel kurulun, yürütme kurulunun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını, bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, çalışma yönergesi ile belirler.

Yürütme kurulu

MADDE 11 – (1) Yürütme kurulu, genel kurul tarafından iki yıllık süre için seçilen, en az beş kişiden oluşur. Yürütme kuruluna belediye meclisi birinci başkan vekili, bulunmaması halinde ikinci başkan vekili başkanlık eder.

(2) Yürütme kurulu, genel kurulun gündemini tespit eder ve genel kurul tarafından oluşturulan görüşleri ilgili belediyeye sunar ve uygulamayı izler.

Meclisler ve çalışma grupları

MADDE 12 – (1) Kent konseyleri, görev alanına giren konularda meclis ve çalışma gurupları oluşturabilir.

(2) Meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirlenir.

(3) Meclislerde ve çalışma guruplarında oluşturulan görüşler, kent konseyi genel kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Toplantı ve görüşme usulü

MADDE 13 – (1) Kent konseyi organları, çalışma yönergelerinde belirlenen yer ve zamanlarda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile olağan olarak toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oylamada eşitlik çıkması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

(2) Genel kurul, yürütme kurulu başkanı tarafından doğrudan veya 8 inci maddede öngörülen katılımcı sayısının üçte birinin teklifi üzerine olağan üstü toplantıya çağırılabilir.

Görüşlerin ilanı

MADDE 14 – (1) Kent konseyi genel kurulunca oluşturulan görüşler, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra belediye tarafından kent konseyine bildirilir ve uygun araçlarla kamuoyuna duyurulur.

Sekreteryaya hizmetleri

MADDE 15 – (1) Kent konseyinin sekreteryaya hizmetleri, ilgili belediye tarafından önerilecek ve yürütme kurulu tarafından kabul edilecek görevliler tarafından yerine getirilir.

(2) Sekreteryaya hizmetlerini yürüten personel, bu çalışmalarında yürütme kurulu başkanına karşı sorumludur.

Yönerge çıkarma

MADDE 16 – (1) Kent konseyi genel kurulu bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla uygulama yönergeleri çıkarabilir.

GEÇİCİ MADDE – (1) YG21 Programının uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmalar bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir. Kent konseyi bulunmayan belediyelerde ilk toplantı, belediye başkanının çağırısı ile yapılır.

(2) Kent konseyi ve benzeri adlarla oluşturulmuş mevcut yapılanmalara ve ilk toplantıya ilişkin işlemler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içerisinde tamamlanır.

(3) Kent konseyi ilk toplantısını, belediye başkanının çağrı yazısında bildirilen gündemle, ilan edilen yer ve tarihte yapar. Bu toplantıda yürütme kurulu oluşturulur.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

Kaynakça

KAYNAKÇA

- AKGÜL Aziz,** "Türkiye'de Mikro Kredi Uygulaması", TİSV. Türkiye İsrarı Önleme Vakfı. www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf
- ALİFENDİOĞLU, Hanife, ÖZBİLGİN Mustafa,** "Kadın-Erkek Eşitliği Kurumsal Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye ve Britanya Karşılaştırması". <https://ozbilgin.sslpowered.com/publications/papers/Aliefendioglu%20and%20Ozbilgin%20WSJ.pdf>
- ALKAN Ayten,** "Yerel Eşitlik Eylem Planlarına İlişkin Değerlendirme Raporu", Kadın Dostu BMOP Bülteni, Sayı 8, Aralık 2007
- ALKAN Ayten,** "Belediye Kadınlara Da Hizmet Eder!.. Kadın Dostu Belediye Hizmetleri: Neden, Nasıl?..", Ka-Der YŞÇG, Ankara, Mayıs 2006.
- ALKAN Ayten,** "Kadınlar tarafından, kadınlarla birlikte ve kadınlar için Yerel Politika", KASAUM - KADER Eğitim kitapçığı, Ankara, 2003.
- ALKAN Ayten,** Yerel Yönetimler ve Cinsiyet –Kadınların Kentte Görünmez Varlığı, Ankara, 2005.
- AÖF,** Toplumsal Yaşamda Kadın (ders notları), Anadolu Ün. AÖF, Anadolu Ün. Yayınları, Eskişehir, 2000
- AVRUPA KONSEYİ,** Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.
- AVUSTRALYA HÜKÜMETİ,** "Kişisel Destek Programı Rehberi", <http://www.workplace.gov.au/NR/rdonlyres/3721F5ED-FDE7-4FDF-BA94-2CCE9020E75E/0/TurkishPSP5003YourguidetoPSP.pdf>
- AYKAÇ Burhan,** "Türkiye' de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları ", Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1, 1999
- BAŞBAKANLIK İNSAN HAKLARI BAŞKANLIĞI,** İnsan Hakları, Temel Bilgiler, Koruma Mekanizmaları, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları, 1. Baskı, Ankara,. 2006.
- BERKTAY Fatmagül,** "Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye" İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 7, 2004. . http://stk.bilgi.edu.tr/docs/berktay_std_7.pdf
- BERKTAY Fatmagül,** "Osmanlı'dan Cumhuriyete Feminizm", Tarihin Cinsiyeti, Metis, İstanbul, 2003.
- BİRDEN Rana,** "Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Birleşmiş Milletler Ortak Programı" için hazırladığı "Proje Döngü Yönetimi ve Kaynak Hareketliliği Eğitimi" Notları.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER,** "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW)", <http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs22.htm>.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER,** "Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı", İnsan Hakları Konferansı,1993, 12 Temmuz 1993 A/CONF/157/23 sayılı Genel Kurul Kararı
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER,** Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu İnsani Gelişme Raporu, (1995-2005); BM BinyılKalkınma Hedefleri Raporu (2005,2007), BM Nüfus Fonu Dünya Nüfusunun Durumu (2007), BM Çocuk Fonu Dünya Çocuklarının Durumu(2007), Women and Men in OECD Countries, ILO Global Report Equality at Work (2007) United Cities and Local Governments <http://www.citieslocalgovernments.org/ucfg>, Women's Learning Partnership www.learningpartnership.org/resources
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER,** İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II, İstanbul: T.C.Başbakanlık, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1999.

- BURUNCH,** Charlotte ve Samantha FROST, Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women's Issues and Knowledge, Routledge, 2000. <http://www.unhchr.ch/html/menu2/womenpub2000.htm#intro>
- ÇAKIR Serpil, Zehra TOSKA, Tülay GENÇTÜRK, Sevim YILMAZ, Selmin KURÇ, Gökçen ART, Aynur DEMİRBİLEK,** İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası(1869-1927), Kadın Eserleri Kütüphanesi Yayınları, Metis, İstanbul, 1993.
- ÇAKIR Serpil,** Osmanlı Kadın Hareketi, Metis, İstanbul, 1996.
- Çocuklara Yardım Fonu Ülkeler Programı Eylem Planı (2006-2010),** Resmi Gazete Tarih: 26 Mart 2007, Sayı : 26474
- DEMİR Recep,** "Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı", Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 11, Sayı 11, Kasım 2006.
- DEMİRDİREK Aynur,** "Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Hikayesi", İmge, Ankara, 1993;
- DIJK, P.Van, HOFF, G.J.H. Van,** Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, Second Edition, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer/Boston, 1970.
- DPT,** "Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu", 2. Sürüm DPT Haziran 2006. <http://www.sp.gov.tr/documents/Sp-Kilavuz2.pdf>
- DPT,** Birleşmiş Milletler Mukim Koordinatörlüğü, Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005. <http://ekutup.dpt.gov.tr/kalkinma/binyil05.pdf>.
- DPT,** ÖİK 554, "Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu", Sekizinci beş yıllık kalkınma planı, Ankara, 2001, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yerelyon/oik554.pdf>.
- EGM,** Asayiş Daire Başkanlığı, "Töre ve Namus Cinayeti Raporu", <http://www.egm.gov.tr/asa-yis>
- EMREALP Sadun,** "Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı", IULA-EMME (UCLG-MEWA) Yayını, ikinci baskı. Şubat 2005. http://www.la21turkey.net/_dl/down/yg21/d/YG-21ElKitabi.pdf
- ERDOĞAN Mustafa,** "İnsan Hakları Öğretisine Giriş", HÜİİBFD, C.11, 1993, s. 33 (23-40), akt.GÖZLÜGÖL Said Vakkas, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukunuza Etkisi" 2. Bası. Yetkin Yayınları 2002.
- GEMALMAZ Mehmet Semih,** "Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş" İstanbul Beta, 4. b. s. 365-366. akt. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı. "İnsan Hakları, Temel Bilgiler, Koruma Mekanizmaları, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları" Ankara.1. Baskı. 2006
- GERWIRT, Alan. The Community of Right,** The University of Chicago Pres, Chicago/ London, 1996. s. 64; ÜNAL, Şeref. "İnsan Haklarının uluslararası Alanda Korunması ve Kurumları" Demokrasi Gündemi.sy. 1, 1995/1, s. 40; akt: GÖZLÜGÖL Said Vakkas, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukunuza Etkisi" 2. Bası. Yetkin Yayınları 20002.
- GÖZLÜGÖL Said Vakkas,** "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukunuza Etkisi" 2. Bası. Yetkin Yayınları 20002.
- GÖZÜBÜYÜK, A.Ş.,** Yönetim Hukuku, 2000.
- GÜNDÜZ Aslan,** "İnsan Hakları", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 22, İstanbul, 2000, s.323-324. akt: GÖZLÜGÖL Said Vakkas, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukunuza Etkisi" 2. Bası. Yetkin Yayınları 2002. . http://stk.bilgi.edu.tr/docs/berk-tay_std_7.pdf
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI,** Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Resmi İnternet Sitesi, www.mahalli-idareler.gov.tr/
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI,** "Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi", İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı, Ankara, Temmuz 2005,
- KA-DER,** Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar Raporu.. 1. Baskı Ankara, Haziran 2006.

KARDAM Nüket,	"Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı 1995-2003 Değerlendirme Raporu", Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Vakfı, s. 4. http://www.kadinininsanhaklari.org
KESİM Ümit,	"Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Program Ve Hizmetleri", 27-28 Nisan 2006.Eskişehir. Sağlıkli Kentler Birliği Toplantısı. http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=100&id=190
KSGM,	"Toplumsal Cinsiyet El Kitabı", akt.DEREN Mesut.CANPOLAT Şebnem, KOÇBERGER Güler. "Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Oluşturma Eylem Planı" Nüfus Bilimleri Derneği Tarafından Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü İçin Hazırlanan Rapor. Ankara Kasım 2005.
KSGM,	Türkiye'de Kadın / Women in Turkey, 1999.
KUMRU Arapkırlıoğlu,	"Değişen Türkiye'de İnsan Hakları Açısından Sosyal Hizmetler", Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayın No:6, Ankara, 2002,
ÖNDÜL Hüsnü,	"Kentli Haklarının Kavramsal Temelleri". http://www.ihd.org.tr/makale/
SANCAR Serpil,	"Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş", TÜSİAD, İstanbul, 2000.
SARGIN Ayşe,	"Kadın Dostu Kentler: Frankfurt", Kadın Dostu BMOP Bülteni, sayı.8, Aralık 2007.
Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı,	"Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu", http://ekutup.dpt.gov.tr/yereleyon/oik554.pdf
SEYYAR Ali,	"Sosyal Siyaset Kürsüsü". http://www.sosyalsiyaset.com/documents/sh.htm
SEYYAR Ali,	"Sosyal Siyaset Terimleri", Beta Yay., İstanbul, 2002.
SHÇEK,	"Birinci Sosyal Hizmetler Şurası: Türkiye'de Sosyal Refah Politikaları Çerçevesinde Sosyal Hizmetler (Ön Komisyon Raporları ve Bireysel Çalışmalar)", Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, Nisan 2004.
SHÇEK,	Resmi İnternet Sitesi, http://www.shcek.gov.tr/dosyalar/aile_kadin_toplum/top_merk.htm
TBB - TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ,	"Mikrofinans: Sıkça Sorulan Sorular", "International Finance Corporation (IFC)" tarafından 2-3 Ekim 2003 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenecek olan "Microfinance: Global Experience and Prospects for Turkey' Workshop" konulu konferans için doküman. http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/mikrofinans.doc
TBMM,	"Töre ve Namus Cinayetleri İle Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu", www.tbmm.gov.tr
TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,	"CEDAW Üçüncü ve Dördüncü Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu", http://www.kssgm.gov.tr/
TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müd.,	"Kadın İstihdamı" http://www.kssgm.gov.tr/
TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müd.,	"Kadın ve Eğitim" http://www.kssgm.gov.tr/
TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müd.,	"Kadın ve Sağlık" http://www.kssgm.gov.tr/
TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müd.,	"Kadın Yönelik Şiddet" http://www.kssgm.gov.tr/
ULUÇAY ÇAVDIR Emine,	"Avrupa Birliği'nde Kadın" www.abhaber.com/belgeler/AVRUPABIRLIGINDEKADIN.doc
UNDP,	"Mikro finansman hakkında". http://www.mikrofinanssturkiye.org/tr/Microfinance.htm
UYGUN Oktay,	"İnsan Hakları Kuramı" İnsan Hakları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Aralık 2000. s. 13. akt: GÖZLÜGÖL Said Vakkas, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukunuza Etkisi" 2. Bası. Yetkin Yayınları 20002.
WULF-MATHIES, Monika	"Avrupa Birliği Bölgesel Politika Ve Kaynaşma Kadınlar, Bölgesel Gelişmenin Aktörleri" Önsöz. http://www.deltur.cec.eu.int/kitap/kadin.html
YENER, Zerrin ve ARAPKİRLİOĞLU Kumru,	"Avrupa Kentsel Şartı", İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996.

Birleşmiş Milletler Ortak Programı Çalışmalarından

BM Ortak Programı Yarıyıl Değerlendirme Toplantısı 30.05.2007 Ş.Urfa

İçişleri Bakanlığı BM Ortak Programı Proje Ekibi

Kadın Dostu Kent Kompozisyon Yarışması, Ankara gezisi 10-11.05.2007

YEEP Ş.Urfa Valisi ile görüşme Nisan 2007

BM Ortak Programı Yarıyıl Değerlendirme Toplantısı 30.05.2007 Ş.Urfa

YEEP Hazırlık Çalışması 20-22.12.2006

Güler Sabancı ve Kompozisyon Yarışmasında Ödül Kazananlar 30.05.2007

Kompozisyon Yarışmasında Ödül Kazananlar 30.05.2007

YEEP Trabzon Valisi ile görüşme Nisan 2007

Sabancı Üniversitesi Mor Sertifika Programı Toplantısı 2007

Yerel Yönetimlerin Kadınlara Yönelik Hizmetlerinden

Bu rehber, T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) tarafından hazırlanmıştır.

Prepared by Center for Resurch and Studies in Turkish Ministry of Interior.

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı tarafından desteklenmiştir.

Supported by United Nations Joint Programme to Protect and Promote the Human Rights of Women and Girls.